

Zeetis, frustâ fîts, nomirris un aprakts.

Sarunna.

Zeetis appaksch Ponzijus Pilatus. Te naw runnahts par tahm zeefchanahm, kas dšhwofchanâ daudsreis wiinam usgahja, p. pr. ka tee wiinuu daudsreis gribbeja ar akimineem nomehtaht; bet te runnahts par to, ko wiensch fawâs pehdejâs deenâs zeetis. Sautsim wiinna leelafahs zeefchanas.

Behteris wiinuu aisseedsj.

Zuhdas wiinuu nodohd.

Wiffi mahzelli wiinuu atstahj.

Setsemanê wiensch baitojahs un trihz, zihnahs ar nahwes-bai-
lehm, wiinna sweedri pill semmê fâ affiau-lahses; wiensch fakka:
manna dwehsele irr noskumnušî lihds nahwei; wiensch luhds Deerou
trihšreis, lai to bikkeri no wiinna atnemm. Zil gruhtha zeefchana ta
gan bijuši!

Wiinuu šaseen.

Pee Kairwafa zeklahs wiltigi leezineeki; wiinam splauda waigâ,
wiinuu fitt ar duhrehm.

Pee Pilatus wiinam uswelk purpuru mehteli 2c.; ehrlschu-kroh-
nis, schauschana, posuddinahs us nahwi.

Ta irr zeefchana.

Krustâ fîts. Pliks nogehrtis un pee frusta-štabba augščâ us-
wilfts, rohlas isšieptas, ar walgeem peeseetas un ar naglahm pee-
kaltas, kahjas weena pah-ohtru listas un fatra ar naglu peekalta.
Behz Zuhdu bauslibas wajadseja pahahrtu zilweku wakkarâ noremt,
5 Mohš. 21, 22. 23. Šchi nahwes-strahpe bija ne ween gruhtha
un breesmiga, bet tikka arri par jo leelu faunu un negohdu turreta.
23 p. stahw: Pahahrtais irr lahšis Deewa preeščâ. Tapehz Pah-
wils fakka, Gal. 3, 13: Kristus muhsu dehl par lahstu tappis.
Jesus karrajahs pee frusta no pulfsi. 9 preešč pufšdeenas lihds
pulfsi. 3 pehz pufšdeenas*), un tad nomirra. Leelâ peektdeenâ.

*) Markus fakka: ta bija trefcha štunda, kad tee wiinuu krustâ fitta; un Zahnis:
Pilatus nosehdahs us šohda-krehflu ap festo štundu. Zahnis rehšina pehz Roh-
meeschu eedallišchanas, kas tã pat fã pee mums, no pufšnahšis eefahšahs; Mar-

Pee frusta wiensch zeeta eenaidneeku faimoschannu un apsmeeschannu, un runnoja tohs septimus wahrdu: Tehwä, peedoht' —; redsi, ta irr tawa mahte —; pa teesi es tew falku, schodeen —; mans Deewä, mans Deewä, kapeh; —; man flahpst; tas irr peepildihts; Tehwä, es pawehlu —.

Nomirris. Tur schee brihnumi notikka: faule pametta fawu spohschumu no pufedeenas lihds Jesus mirschanai, semme trihjeja, flintis plihfa, preekscharramais basnizä pahrylihsa, mirroni zehlahs augfchâ. Tas bija wiffleelakais negohds, ka „dshwibas leelstungä“ tiffa nokauts.

Uprakts no diweem gohdajameem wihreem, Jahsepa un Nika dema. Winnu tizziba parahdijahs leela schinnî laikâ, kur wiffi Jesu atstahja, kur wiffa Jesus darrischana likahs buht isnihfusi un wiensch laundarru nahwê bij nomirris. Mark. 8, 38: Kas mannis un mannu wahrdu deht kaunahs —.

Wiffa schi Jesus zeeschaua bij no labba prahta. Jahr. 10, 18: Ne weens mannu dshwibu no mannis nenemm, bet es to dohmu no sewis; man irr warra to doht, un man irr warra to atkal nemt; scho haufli esmu dabbujis no fawa Tehwa. Tas pee winna skaidri redsamä. Wiasch fawu zeeschannu eepreeksch' istahsta, Lubl. 18, 31—33; un tomehr wiensch eet taifni us Jerusalemi. Wiasch sinn, ka neubhschoht wairä leeldeenas-jehru ar mahzelleem fohpâ ehst; sinn, ka weens winnu nodohs; sinn, ka wiffi to nakti winnu atstahs; sinn, ka Pehteris preeksch gaita dseedaschanas winnu trihäreis aistleegs; wiensch Pehteri fawalda, kad schis sohbinu iswelt; wiensch gribb to bikkleri dsert, u. w. z. Ta tad nu bija nepee-fpeesta Jesus mihlestiba, ka wiensch preeksch mums nahwê gabja.

Winna zeeschana bij nenopelnita. Pee winna zeeschanas ihsti zekahs leezineeki winna nenoseedsibai pulku pulkeem. Wiltigi leezineeki newarr winnam ne ko peerahdiht. Zuhdas, kas winnu trihs gaddi pasinnis, winnu fauz: nenoseedfigas affinis. Pilatus feewa

fam irr Subdu jeb Babilneeschu eedallischana, kas no rihta eefahthas. Jahseps. (Josephus) arr flaita, gan pehz weenas, gan pehz obras wihfes. Ta tad ap pulst. 6 ta teefaschana eefahzahs un ap pulst. 9 blja ta frustaschana,

winnu fauz: taifno. Pilatus apleezina wairaf ne fà weenreij wianna nenoseedfibu, un masga rohfas. Saundarris: fchis naw ne neeka fauna darrijis. Kapteine: pa teefi, fchis irr bijis taifnis zilweks un Deewa Dehls. Deews patš wianna nenoseedfibu apleezina zaur teem brihnumeem, fas wiannam mirstoht notifka. Tapehž Jesu fauz, 1 Peht. 1, 19, nenoseedfigu un neapghnitu jehru (bes wainas), fas grehkus nebija darrijis.

Jesús, es par tawahm behdahm tuhftoschkahrt tew pateizu, par tahm affinaiahm rehtahm, par to faunu, mohzibu, par tahm ruhhtahm nahwes-breefmahm teizu tew, ar flawas-dseefmahm: muhscham, muhscham nebuhs gan manna wahja pateiffchan'. Df. gr. 111, 8.

Wanni pasuddufchu un pasuddinatu zilweku atpestijis un atpirzis.

Te nu nahf patš muhsu kristigahs kohdols un gruntsmahziba: Kristus muhsu grehkus neffis. Skohlmeistars labbi darrihs, fcho mahzibu taifni ween pehž bihbeles-wahrdeem mahzidams, bes leekas isfkaidroschanas. Tas wahrds: Par mums — te ihpaschi pee firds leekams, fà wiffa lohzekla gruntsgabbbals. Bet fchis wahrds „par mums“ prassa wischkin tizzigas fkohtmeistaru-firdis. Ja mihla tew ta firds, fas luhfa tewis deht, tad mihkobs zittas firdis tewim pakkał wehl, fà Knapp's us fkohtmeistaru fakka. Schinnî farunnâ pa preekschu wifs kohpâ faremts; no fa mehš atpestiti, to nahkofcha farunna mahzihs.

Sarunna.

Luttera isfkaidroschana nu tahlał mahja: Kas manni pasuddufchu un pasuddinatu zilweku atpestijis un atpirzis no wiffeem grehkeem, no nahwes un no wella fpehka, ne ar seltu wai fudrabu, bet ar fawahm fwehtahm un dahrgahm affinim un ar fawu nenopelnitu zeefchanu un mirfchanu. Dee irr augsti, fwarriigi wahrbi, fas gan wehrtes, fa par teem plafchal farunnajamees.

Pasuddis. Es biju pasuddis zilweks. Ar to sche apleezinu: es biju Deewam pasuddis, fà pasudduschaïs dehs tehvam, kad tas wairš negribbeja pee wianna palikt un aigahja. Tà bij arri man Deewš, man debbet' Tehwš, pasuddis, un: Deewš suddis, wiš suddis. To grehku dehl, kurròs biju dšimmis un kurreem kalpoju, biju pasaudejis draudšibu ar Deewu; Deewa gihmi; Deewa behrnibu; šwehto laimibu. Kurras leetas issauzu? Ef. 53: Mehš mal-dijamees wiš fà awis.

Pasuddinahts. I. i. nahwes-spreedums bij par manni no-spreests; no Deewa waiga biju atstumts, lai eemu us elli. Biju pasuddis un pasuddinahts zilweks: wišfa manna laiziga un muššiga laime bij pa gallam. Un — padohma un palihga ne fur nebij atrodams, ne fur, ne pee manniš pascha, ne pee radditahm leetahm. Kad nu tà ar manni bija, tad Kristus manni pasudduschu un pasuddinatu zilweku atpestijis un atpirjis no wišseem grehkeem, no nahwes un no wella špehka. Ko es nespehju, to wiššch preekšch manniš padarrijis. To Luhl. 19, 10: ta zilweka Dehš ir nahjis, mekleht un šwehtu darriht to, fas pasuddis. Wiššch manni atpestijis zaur gruhatumu; atpirjis par dahrgu makfu. Rahdu? To nu tuhwal apluhkofim.

Atpestijis. I. i. wallà taišjis no teen trim leeleem špehkeem, fas manni bij sawaldsinajufchi: grehti, nahwe un wels, un fas manni turreja zeet pasufchanà un pasuddinafchanà. Špehzigam eenaidneefam laupijumu atraemt, naw lehti padarrams. Tà Kristus zaur leelu gruhatumu un zeefchanahm ween zilwekus wiannu eenaidneefkeem atplehšis. Getsemanè: Manna dwehfele irr noškummufi lihdi nahwei; pee krusa: Mans Deewš, mans Deewš, kapehž tu manni atstahjis! — Ka us tahdu wiš fà ween (fà?) mehš warrešchoht tift atpestiti, to jau praweefchi papreekšchfluddinaja, Ef. 43, 24: Tu man lizzis kalpoht zaur saweem grehkeem, tu man gruhatumu padarrijis ar saweem noseegumeem. Un 53, 12: Tapehž fa wianna dwehfele gruhiti štrahdajufi, wiššch redsehs preeku. 1 Tess. 1, 10 fazjihš: Jesus muš atpestijis no nahkofchahš Deewa dušmibas. Deewa dušmiba us mums kriht grehku dehl. Vet kad Kristus bij atnahjis, tad engelki dseedaja par pasudduscheem zilwekeem: Un pee zilwekeem (nu Deewam) labš prahtš. Tà arr mehš dseedam: Deewš labbu prahtu us mums turr' tas Deewa-meers irr un jeb

fur, wijs eenaids jau pa gallam. Jeb tà Gew. 1, 6: Deewò muhs fawai schelastibai par flawu, few pascham patihkamus darri-
jis eelsch ta mihla (zaur to mihlo; fawu mihlo Dehlu, tà wijsch
patò pee kristifchanas to nosauz). Kasti tahtaf fakka, Puhl. 1:
Kristus muhs no muhsu eenaidneeku rohkahm pestijis. Kurru eenaid-
neeku pehz Luttera isskaidroschanas? Grehtu, nahwes un wella. —
Gal. 3, 13: Wijsch muhs atpirzis no bauflibas lahsteem; — Tit.
2, 14: no wiffas netaisnibas. To wiffu Lutters sche ihsumà jauki
kohpà faxemm: Kristus muhs atpestijis no grehkeem, nahwes un
wella.

Atpirzis. 1 Tim. 2, 6: Kristus fewi paschu dewees par at-
pirkschanas-maksu preelsch wiffem. Prohti zaur fawu nodohschanohs
nahwè wijsch wiffus atpirzis. Un ap. d. 20, 28: Wijsch fawu
draudsi zaur fawahm paschahm affinim atpirzis. Tà Jesus
muhs, kas no wiwna rohkahm bijam israuti, atkal few atdabbujis,
par faweem dabbujis. Kà dseedam dseesmà: Kad grehki manni
beede —: No nahwes, well' un grehkeem Deewò mann' ispi-
zis gruh! Nu ne weens muhs wais neiStraus is wiwna
rohkað.

Ne ar feltu wai sidrabu, bet ar fawahm swehtahm, dahrgahm
affinim un ar fawu nenopelnitu zeeschanu un mirschanu. Schee
wahrdi xemti is 1 Pehl. 1, 18, 19: Sinnat, ka juhs ne-essat
atpirkti ar isnihzigahm leetahm, ar sidrabu wai feltu no juhfu welti-
gahs dshwofchanas pehz ta tehwiwshka eeradduma, bet ar Kristus kà
nenoseedfiga un neapgahnita jehra dahrgahm affinim. — Ar feltu un
sidrabu ihpafchi wezzòs laikòs zeeumneekus atpirka; p. pr. Julijus
Zesars atpirkabs no juhras-laupitajeem par 60,000 daldereem. Par
naudu warr atpirktees no jaldatu deenesta. Par naudu un feltu
warr no zitteem scho to atpirkt un par fawu dabbuht. Bet selts
irr isnihziga leeta un ar to ne muhscham neisnihzigu dwehsele
newarr atpirkt. Ko warr zilweks doht par fawas dwehseles atpirkschanu?
— Bet mehòs effam atpirkti ar Kristus swehtahm un dah-
rgahm affinim. Swehtas tadehl, ka tahs bij nenoseedfigas
affinis, kà wiwna leelakais eenaidneeks, Juhdas, wiwnas nosauza;
tihras, kà nenoseedfiga un neapgahnita jehra affinis, bej grehtu. —
Dahrgas; jo tahs bij Deewa Dehla affinis; ta dshwibas leel-
lunga. Wiwnas bij tif dahrgas, t. i. tif augstu wehrtiba, ka ar
tahm wiffus zilwetus no grehkeem warreja ispirkt. Tit augsta wehr-

tiba irr muhfu atpirkšanas-makšai. Juhs effat dahrgi atpirkti, tā apustulis zittā weetā fakka. Zil dahrgi? Tas irr besgalligi wairat, ne tā wiffas pafaules selts un šidrabs. — Un ar fawu nenopel- nito zeeschanu un miršchanu. Šhee wahrdi itt taisni fakka: zaur Jesus nahwi effam atpestiti, winnam atpirkti, un teem trim launeem spēheem: grehkeem, nahwei, wellam, panemti un at- rauti. Kā tad? Par to raksti tahlak šcho fakka. Rohm. 5, 18. 19: Zaur weena taisnibu ta dšhwibas taisnoschana nahk pahr wisseem zilwekeem; zaur weena paklausischanu dauds irr darriti par taisneem. Šhee wahrdi to mahza: Jesus bij Deewa baušlibai pilligi pa- la ufigs; wiņsch par mums darrija, ko mehš fawā grehzigā buhščanā newarrejam darriht; tas mums teel peelihdsinahts. To pašču mahza Gal. 4, 4. 5: Kad laiks bija peepildihts, tad Deews suhtija fawu Dehlu, dšimmušču no feewas un noliktu appakš bau- šlibas (kas arri winnam bij dohta, lai to peepilda un ko wiņsch irr peepildijis, Matt. 5, 17. 18: Esmu nahjis peepildiht), lai wiņsch tohs, kas bija appakš baušlibas (mehš wiffi, kam arr to' wajasēja peepildiht), atpirktu (no teem lahsteem, kas baušlibas pahrkahpejeem bij nolikti: Nolahdehts, kas nepeepilda wiffus wahrduš, kas bau- šlibā rakstīti, — un kurri uš mums wisseem krittā), ka lai mehš behrnu-teefu dabbutum (attal Deewa labprahribu eedabbutum, zaur to, ka Deews Kristus zilwezigo paklausischanu baušchleem, wisseem zilwekeem peelihdsina). Nu Deews attal fawu schelastibu greesch uš wiffu zilweku-tautu; ar teem salihdsinahts; Deews labbu prahtu uš mums turr; Ew. 2, 14, 15, wiņsch meeru taisjis pee krusā; feenu noahrdijis. — Tad arri ohtrahrt beswainigais Jesus zaur fawu n a h w i baušlibas lahstus uš fewi nehma un par mums zeeta to fohdibu, ko mums bij zeesht un ko tomehr newarrejam zeesht, bes ka buhtu pasuddinati. To bes dauds zittahm perschahm arri šchi perscha fakka, Ef. 53, 4. 4: Zeescham, wiņsch neffa muhfu sehrgas un uskrahwahs muhfu fahpes; bet wiņsch irr muhfu pahrkahpščanas deht eewainohhts un muhfu apwainoschānu deht sagrauhts, ta foh- diba gull uš winnu, zaur ko mums meers nahk, un zaur winna bruhžehm mehš effam dseedinati. Gal. 3, 13: Kristus muhs atpirzis no baušlibas lahsteem, par mums par lahstu palidams. — Tā tad nu tas augstais wahrds: par mums, par manni, tam nebuhs ne kad mums no prahta iseet. Par manni Jesus baušlibu pilligi peepildijis, t. i. mannā weetā, ka nu attal esmu Deewa

behnds. Par manni wiasch nahwi iszeetis un zaur to mannu grehku fohdibu noxehmis: Kristus irr Deewa jehrs, kas pafaules grehkus nefs. Schis leelais Jesus darbs jau millijoneem krisitohs wiffds laifds us labbu spehzinajis, grehku-behdas apmecerinajis un atspirdsinajis, un nahwe eepreezinajis. Kad nu fawas mahjas wai zittur fur, bildi redsam, fur Kristus pee krusta zeesch, tad lai mums ta irr, itt fa tur buhtu appakscha rakstiti tee wahrdi: Do tewis dehl darriju, fo tu mannis dehl darri? — Ruhgimees: Palihdi man allaschin to labbi turreht wehra, fa manni schikstu darr' tas affins tawa jehra; par to lai kalpoju tew muhscham flawedams, un tawu mihlibu un gohdu isteifdams. Ds. gr. 123, 14. Amen!

Manni atpestijis no wisseem grehkeem.

Saruna.

Apzerresim nu plashaki, no fa Jesus nahwe muhs atpestijusi. Pirmak no grehkeem. Tur diwas leetas eewehrojamas: no grehku falposchanas.

No grehku fohdibahm mehs zaur Jesus nahwi atpestiti. Rafsam un apzerrejam papreekschu kahdas bihbeles-weetas.

Ap. d. 10, 43 apustulis fakka, fa jau praweeschi papreekschfluddinajuschi, fa zaur Jesu wiffi, kas eeksch winna tizzeschoht, grehku peedohschanu dabbuschoht. Do Esaijas darrijis 53, 4—6: Zeescham wiasch neffa —.

Jesus pats: Matt. 26, 28: Schahs irr mannas affinis —.

Matt. 20, 28: Es dohmu fawu dschwibu —.

Jahnis: Tas irr Deewa jehrs —.

Apustuli: Gal. 3, 13: Kristus par lahstu tappis —.

Kol. 1, 14: Eeksch fa mums irr —.

2 Kor. 5, 19, 21: Deews bija eeksch Kristus, —.

1 Jahn. 1, 17: Jesus Kristus winna Dehla affinis —.

Schinnis un zittas swehto rakstu weetas ta augsta mahziba eekschâ, fa Kristus zaur fawu mohku pillo nahwi tahs fohdibas, kurras mums fawu grehku dehl bija zeesch, us fewi nehmis, un fa Deews winna zeeschanas un nahwes dehl muhs negribb fohdiht.

Za eepreezinafchana, kas ik katram fristitam is tahs dabbujama, irr fchi: tohs grehkus, ko es padarrijis un kas mannu firdsapjinnu speesch, winsch nonehmis, tee manpeedohti un es teeku fwehtigs. No wisseem grehkeem, ta lohjeklis falka; no maseem un leeleem, apsinnameem un neapsinnameem, wez-zeem un jauneem. Ne weens gehks naw tif mass, ko newajadsetu peedoht, un neweens grehks tif leels, ko newarretu peedoht. — To arri flawe muhsu jaufahs gawera-dseemas:

Kad grehki manni beede —.

Al schlihtais Deewa jehriusch —.

Jesus, dschwib' mannai firdij —.

Es esmu nu to grunt' atraddis —.

* No grehku kalposchanas mehs zaur Jesus nahwi atswabbinati. Jo manni grehki to padarrijusch, ka Pestitajs krusa fsts, un jau schahs dohmas grehkus man padarra reebigus, ka tohs eenihstu. Zur flacht tahs dohmas: Jesus mannu sohdbu zeetis, pamohdina mihlestibu uj Jesu. Za farga no jauneem grehkeem, un schinni leeta parahdahs tas Jesus nahwes spehks, kas spehku darra. Tew' farwu spehku gribbu mihloht, tew' mihlofchu ka glihtumu; ja fcho wahrdu zaur fwehtu dschwoschanu par pateesigu israhdat, tad juhs ar pateesibu falkat: Es tizau ka Jesus manni no grehkeem atpestijis. Jesus tewi atswabbina no grehku kalposchanas, bet laujees arr pats atswabbinates; ka tas faprohtams? Schahs diwas leetas: lai tew winna nahwes dehl grehki paleef reebigi; lai tu winna frsnigi mihlo un to zaur deewbihjigu dschwoschanu pehz winna preekfshimes parahdi. To fwehtee raksti ka Jesus nahwes auglus prassa, un schohs auglus Jesus nahwe pre deewbihjigeem fristiteem arweenu parahdijusi. Apluhkosim abbas leetas.

2 Kor. 5, 15: Winsch tadehl par wisseem nomirris —.

Tit. 2, 14: Kas fewi paschu par mums —.

1 Joh. 3, 9: Kas no Deewa peedsimnis —.

6 p.: Kas eeksch winna paleef —.

5 nod. 18: Mehs sinnam, kas no Deewa —.

Gal. 2, 20: Es dschwaju, tomehr ne —.

Rohm. 6, 12—14: Tad nu lai grehki newalda —.

Pahwils falka: Es spehju wissas leetas zaur to, kas manni darra spehzigu, prohti Kristus. — Kas muhs schkirs no — — zaur

to, kas muhs mihlojis. 1 Kor. 2, 2: Es ne ko nesinnu, ka ween Kristu, to paschu krusta fistu. — Kristus mihlestiba manni speesch. Wissahm Pahwila grahmatahm ihsti tif' diwas dallas; weena: Zuh essat atpestiti; ohtra: Tapehz atstahjees no grehkeem. Polikarp: Ra es sawam Rungam neustizzigs palitschu, kas manni atpestijis us swehtibu. Wirsch labbat laidahs fadedsinatees. Par Krisostomu fazzihis: Wirsch no ne ka nebihstahs, ka ween no grehka. — Scho Jesus nahwes spehku, kas swehtu darra, kas mums grehtus darra reebigus, muhs dsenn us labbeem darbeem un Kristum pakkal staigabt, isluhdsamees dauds dseefmas, kurras jums gan no gawena-laika wehl buhs prahta. Tur klahr peeminnam, ka tee deembihjigee wihri, kas schahs jaukabs dseefmas taisijusch, scho Jesus nahwes spehku, grehtus uswahreht, paschi pee sewim peedsihwojusch.

Ds. gr. 135, 6: Es natt' un deena dseedaschu —.

113, 5: Lai tad taws kruste ar spehku —.

116, 8: Jesus, dohd man firdi list —.

125, 9: Nu es sinnu gan, pee ka —.

77, 2: Bai wehl grehtotu ar preeku —.

Ar Kristu mirt. Nu mums weegli buhs saprohtams, kas tas irr, kad raksti fakka, mums buhs ar Kristu mirt, p. pr. Rohn. 6, 5: Destiti lihdsiga nahwe ar Kristu. 2 Tim. 2, 11: Ja lihds nomirstam —. Rohn 6, 11: Grehtam nomirruschi —. Prohti, kas pee Kristus meesigi notikka, tam buhs pee mums garrigi notikt. Tas, kas pee wianna bij pasauligs, zilwezigs, ne deewigs, isnihka; meh mirstam ar Kristu, ja to, kas pee mums pasauligs, ne deewigs, grehtus nonahwejam. Rohn. 6, 6: Mufsu wezzais zilwels lihds (ar Kristu) irr krusta fists. Gal. 6, 14: Zaur Kristu man pasauke krusta fista. Ziskaidrojat tohs wahrdu. 5 nod. 24: Tee, kas Kristum peederr, sawu meesu pee krusta irr ittusch ar wiannas labribahm un eekahroschanahm.

Mihlohm tad sawu ustizzamo Pestitaju, kas par muhsu grehkeem nahwe dewees, un apsohliamees katriis sewischti: Ja wissi tew atstahru, es pee tew' paleeku; tew' ween es uidohmatu, ja zitti aismirstu! Par mann' tu nessi sohdu, par mann' tew nahwe teef: Par to tew' firdi dohdru, lai muhsam tew paleek! Ds. gr. 94, 1. Amen!

Uhdewums. Albina dseefmineekam bij tahds kappa-rakst!

Dšhwodams wiaſch mirra, nu, ſad nomirriſ, wiaſch dšhwo; jo wiaſch atſinna, ſa dšhwiba irr nahwes-zeſch, un ſa nahwe irr dšhwibas-zeſch. — Ziſſaidrojat tohſ wahrduſ.

Manni atpeſtijis no nahwes un no wella ſpehka.

S a r u n n a.

Kriſtus manni no nahwes peſtijis. Nahwe irr trihſahrtiga: garriga, meeſiga, muhſchiga nahwe. No wiſſas ſchahſ trejadahſ nahwes mehſ atpeſtiti.

No garrigahſ nahwes. Rohm. 8, 6: Meeſaſ prahtſ irr nahwe. Garriga nahwe irr zilweka garra ſchirſchanahſ no Deewa garra, ſaſ wiſſas dšhwibas un ſwehtahſ laimibaſ muhſchigaiſ awohtſ. Laſ ſchihrejs irr grehtſ. Jehk. 1, 15: Grehtſ, ſad wiaſch pa-beigtſ, dſemde nahwi. Rohm. 6, 23: Grehta nopelnſ irr nahwe. Garriga nahwe jau preekſch meeſigahſ nahwes bij paſaulè, ſa nahja, ſad Ahdamaſ bij grehtojis. Papreekſchu bija draudſiba ſtarp Deewa garra un zilweka garra, taggad tee bija ſchirti; Ahdamaſ paſlehpahſ. Schi garriga nahwe nu nahja pahr wiſſeem zilwekeem, tapehſ ſa wianni wiſſi grehtoja. Raſti garrigo nahwi arr noſauz, Ew. 4, 18: ſweſchu palikſchanu no Deewa dšhwibas. Sauſam laut ſo no tahda zilweka, ſaſ garrigi nomirriſ.

Pee tahda wairſ narw ne ſahdaſ dohmaſ par deewiſchigahm un muhſchigahm leetahm.

Ne ſahda ſarunnahſchanahſ at Deewu, pr. luhgſchana.

Ne ſahda atbilde ſirdi no Deewa, pr. apoſhliſchana.

Ne weenſ Deewa wahrduſ un bauſliſ neteek zeenihtſ ne klaufihtſ.

No grehteem tahduſ ne ſo daudſ neſinna.

No Deewa ne maſ nebihtahſ.

No wianna teefaſ ne maſ nebaidaſ.

Behſ ſchelaſtibas ne maſ nekahro.

Widdutaja, ſalihdſinataja wiannam newajaga.

Tahduſ leelahſ, par. 3, 17: Eſ eſmu baggatiſ un baggatiſ tap-piſ un man ne ſa newajaga; un tu neſinni, ſa tu (tahdeh! ſa tu no no Deewa ſchirtiſ) eſſi behdigſ un noſchelojamaſ un nabbagſ un

aklis un fails. — No schahs garrigahs nahwes mehs nu zaur Kristus nahwi atpestiti. Zo ihpaschi ta perscha Gw. 2, 5, 6 fakka: Kad mehs bijam nomirruschi grehts, Deems muhs ar Kristu dsihwus darrijs (wixxu meefigi, muhs garrigi), un muhs lihdi usmohdinajis un lihdi sehadinajis debbefiga buhschanâ (wixxu meefigi, wixxa meefa warreja zaur aisslehgtahm durwim eet un debbefis uslahpt; muhs garrigi); mehs tikkam atkal draudsibâ ar Deewu. Zo zaur famu nahwi Jesu garrigahs nahwes fatni: grehku isdeldeja. Nu effam no nahwes us dsihwibu zaur speeduschees. Râ irt ar tahdu kristitu, kas no garrigahs nahwes ispestihts, un garrigâ dsihwibâ pahzeltts? fajuat tahs leetas, kas pirmejahm tai-fni pretti.

Wixxa dohmas stahw ween us deewischigahm un muhschigahm leetahm.

Wixsch farunnajahs ar Deewu un Jesu luhgschanâ.

Deems wixxam firdi arr atbild, apsohla, paflausa luhgschanu. If katru Deewa wahrdu un baufli wixsch zeeni un dsennahs pildiht.

Grehkus wixsch turra par wiffleelako launumu.

Wixsch bihstahs Deewu un wixxa teefu; if deenas grehtus noschelo.

Wixsch mihto brahtus, kas arr irr sime no ta, 1 Jaha. 3, 14.

Wixsch ilgojahs tif' pehz schelastibas.

Wixsch turrahs zeefchi pee fawa Pestitaja.

No meefigahs nahwes mehs zaur Kristu atpestiti. Pehz garrigahs nahwes pee Ahdama nahza meefiga jeb laiziga nahwe. Zaur Ahdamu grehki eenahza pasaulê un teem lihdi nahwe. Zaur Kristu grehki tikka noxemi un lihdi ar teem arri grehku auglis, nahwe. Tas irr, to 1 Kor. 15, 21, 22 fakka: Zo ta zaur weenu zilweku irr nahwe, ta irr arr zaur weenu zilweku mirroxu augschâzelschanahs; ta eefsch Ahdama wiffi nomirrt, ta eefsch Kristus wiffi paleef dsihwi. — 2 Tim. 1, 10: Wixsch nahwei spehku parahdijahs grehts) un dsihwibu un neisnihzibu weddis gaismâ zaur preeka-mahzibu. — Bet atpestitee tomehr mirrt. Râ tad Kristus muhs no meefigas nahwes atpestijs? 1 Kor. 15, 56: Nahwes dsellons irr grehts. Tas eewainotajs, fahpu darritajs, baiditajs, mohzitajs, kas nahwei bija, bij tahs doh-

mas: Nahwe irr fohdiba par manneem grehkeem. Bet tam wehl firdsapfanna fazzija: Winna manni noweddihs wis labbakâ dshwo-fchanâ. Ijaba grahmata tapeh; nahwe par breefmu lehnineni nofaukta. Bet nu Kristus grehkus nonehmis; tad arr mirschana naw ne kahda nahwe. Sirdsapfanna irr apmeerinata. Atpestihts zilweks sinn is Jesus muttes, Jah. 11, 25: Kas eefsch mannis tizz, tas dshwohs, jebfchu buhtu nomirris. Prohti dshwofchana eefsch Deema, kas sche eefahkta, pastahw peh; mirschanas wehl. Kristihts zilweks wehl wairaf is Jesus muttes sinn: Kur es esmu, tur buhs arr mans mahzellis. Ihti atpestitam zilwekam nahwe irr meegs, no ka winsch preezigi atfal usmohstahs; schahs buhdas nolifschana, kurrâ dwehfele dshwo, 2 Peh. 1, 13. 14; aiseefchana pee meera; duffeschana sawôs lambarôs; mahjâs aiseefchana pee sawa Kunga. — Tâ Kristus, Ebr. 2, 15, tohs atfwabbinajis, tad ar nahwes bihjaschanu wissu muhschu kalposchanai bij padohti. — Apluhkofim nu daschus no deewbihjeem fristiteem, pee kurreem bij redsamâ, ka tee zaur Jesus atpestifchanu teefcham arr no meefigahs nahwes bij atpestiti, un ka winneem ta nerahdjahs kâ eenaidneeks, bet kâ draugs. Pahwils. Wihl. 1, 21: Kristus irr manna dshwiba un mirschana manni augli. Prohti ko tahds, kas naw atpestihts, turra par fshadi un par nelaimi, zaur to winsch zerre augtus (pelau) dabbuht un tift labbakâ buhschanâ pahzelts, ne kâ scheitan irr. 23 p.: Es eegribbohs tift atraifhts, un kapeh; to winsch tuhlin tur pat isteiz: un pee Kristus buht. Tas irr, no meefigahs nahwes buht atpestihts. 1 Kor. 15, 54—57: Nahwe irr aprihta uswahreschanâ (nahwes wairs naw, Kristus winnu uswahrejis); nahwe, kur irr taws djellons? Djellons: kad fatruhdeschanu peeminnam; kad peeminnam sawus mihlajohs, kas mums atrauti; kad peeminnam, ka winna wiffus dshwes preekus nolaua. Bet tas wifs Pahwilam wairs naw: Paldees Deewam, kas mums uswahreschanu (par wiffahm schahm un zittahm tahdahm dohmahm) dewis zaur Jesu Kristu muhsu Kungu. — 2 Kor. 5, 8: Wehs turram drohschu prahdu, un gribbam mihlaki buht ahra no meefas un pee ta Kunga dshwoht *). — Kâ Pahwils bij no meefigahs nahwes atpestihts, tâ arr deewbihjigais Speners. Winsch

*) Brahtu draudse mirschanu saw aiseefchanu mahjâs pee ta Kunga, un zaur to winneem nahwe parahdahs lohti mihliga libdiba.

Nahwe, kur taws djellons? Lohti jauki schohs Pahwila wahrnus Krum?

bij pawehlejis, ka winnam ne weenu mellu paweddeenu nebuhs sahrã list: ar baltahm drehbehm wiasch gribboht tift apraktis, jo wiasch eetoht zerribas pills gawiletaju draudis. — To paschu Gerhards isteiz 401 ds. 8: Nahwei nebuhs muhs nonahweht, bet israut, nepakaut mohkahn us mums stahweht. Nahwe beids scho behdu-laitu un palihds, tur jo drihs skattihht Deewa waigu. — Tihla (Thilo) dseefmineekam bij deewbihjiga mahsa. Us nahwesgultu guktoht ta daudsreis issauzahs: Kas muhs schirs no Deewa mihlestibas?! Tad meerinaja sawejus un tohs luhdsa, winnas nahwes-gultianu preezigi ar pukkeh m puschtoht un wissfkaisiako frohni winnai galwã list, itt fã us dsihrehm eedamai. — Melanktonam us mirschamu guktoht prassija, wai fo wehlejotees. Ne fo, fã debbes. Es tiffchu pee Kristus, tã wiasch daudsreis fazzija. — Tã schahs preekschihmes rahda, ka mehsh zaur Kristu no meesigahs nah-

machers (Elisa, B. 3. 2. Aufl. 1847.) isskaidrojis. To gabbalu sche skattisfchu. Tas arr parahda, kas weenã rakstu-wahrdã eelshã, tad meisters to nemm rohkã un isskaidro. — „Nahwe, fur taws dsellons? Tã apustulis falka. 1 Kor. 15. Wiasch runna wissu to dwehsetu wahrdã, kas ar ta jebra affinin atriktas, un ar ta wezzahs derribas preeka-mahzitaja, Esatja praweescha wahrdeem. — Nahwe, tã wiasch eesahht, luhodamees us scho puhki, kas sohbus ween trinn us rohthschanu, fo grehls, kas no elles zehlees, pee atshschanas lohka Deewa dufmibas vakrehsht is sawa breefmiga kleshja wafaulã dsemdeja. Zittfahrt scho tumfcho beedekli usskattoht, bailigt drebbedameem jakahyjahs atpakkat, un wissmasaka eedohma ween par winnu fã ruhhts wehrmetavilleens muhsu preeka-bikkeri eekriht. Pahwils tur vretti scho tumfcho beedekli smulki rohkã mekle, wiasch to wehl fauz preekschã is sawa besdibbina, fã uswahretajs uswahretu eenaidneeku, lam eerohthschi nonemti, fã sohgis sakertu, kehdes fashlehtu laundarri. — Nahwe, tã wiasch fauz, to fã lahdu redsamu buhschanu slahht aiginadams; un wai winna fã tahda netaiga va wafauli, schi mella breefmu-kehnikene? Wai ta naw fã fleppens bende ar muhscham nepeepildamu sohbinu, kas starv dsihwajeem wasajahs? Wai ta nesehsch fã tumfcha waldineeze us frohni, kas, no frohneteem un nefrohneteem galwu-laufeem sakrauts, bes mitteschahahs faspahrdidamus sibbenus isschauj? Kur irr tahds warrenais, fã winna, kurras nokante wissu semmes wirsu aylahj? Kur tahds stiprais, fã schi, kas wissas mallu-mallã sawus uswahreschahnas-stabbus un gawileschahnas weeminas warr usrahdiht? Skattatees ween, tur tahs stahw, afmins pee afmina un tschuppina pee tschuppinas; un ne weena deena nepaet, fur jaunã slahht nezeltahs, un atkal tuhstoschi uppuri appaksch winnas fleyfawu-sohbina nekristu. — Un tomehr apustulis winnu apfweizina ar to jautschanu: Kur irr taws dsellons?! Ehrmota jautschana: Kur? Wai nu nahwe stohmises, nesinnadama, fo atbildiht? Al, fur gan neshbetu schi puhka

wes atpirkti. — Dasch zilwels negribb labpraht par nahwi dsirdeht, negribb arri pats us sawu nahwi dohmaht. Tahdam truhkst tizzibas us Kristu, ka tas winnu atpestijis. Nahzatees, behrni, tizzeht muhsu tizzibas-lohzejli: Es tizzu, ka Jesus Kristus manni pasudduschu un pasuddinatu zilwefu no nahwes atpestijis; tad ir juhs, ka tee swehtee zilwefi, no nahwes nebihfeetees.

No muhschigahs nahwes. Arr par. 21, 8 par ohtru nahwi nosaukta. Ta irr ta muhschiga atschkirschana no Deewa; to paschu apsihme, to: muhschiga pasuddinaschana. Ta irr nahwe bei nahwes; ka tas saprohtams? — Ka Kristus muhs no schahs nahwes atpestijis, to schahs bihbeles-perschas isteiz Luth. 19, 10: swehtu darriht, kas pasuddis. Jahn. 3, 16: Lik lohti Deews — nebuhs pasust, bet muhschigo dshwofschanu dabbuht. Rohm. 8, 34: Kas pasuddinahs? Kristus irr, kas nomirris. Jahn. 8, 51: Kas mannu wahrdu tur-rehs, tas nahwi muhscham neredsehs.

dsellons? Kur wianna nahwigais schkehps mums nedurtohs pretti? Tur, — ta schi breefmu-kehniene warretu teikt, — tur mans dsellons, fur is mitreem kap-peem yuwuma-smalka jums sitahs pretti; fur lepnais semmes lungs ar sawu meesu tabryus barro; fur mannu waldischanu yeeminnoht ween jums schausmas pahrskreen; fur mannu apmetleschany eedohmajohht, juhsu dshwibas debbes ar tuufschem mahkoneem apwellsahs; fur rohkas lausch pee mihtajo sahrkeem, bet wiannas lausch par welti; fur kappus, kas ka aismesti ween, ar affaru-straumehm arlej, bet tee kappi nepaleef schehligi un neapscheshojahs; fur es bei schehleschianas mahtei mihtoto behrnu, schnukstedaman laulatam draugam wianna dahrgo draugu no saploshitahs firds atplehfschu; fur bahrini, bei gabdneeka palikkufchi, wai affinis israud, un atstabas atraifnes behdas un waimanas nomirri; fur mirreju krahtschana jums skann pretti, un baktu- un ismischanahs-saulschana no tahdeem, kas ar warru teel prohjam aifrauti, kas frohni un yur-puru par sawu dshwibu sohla, bet gluschi par welti: tur, tur, fur es us tahdu wihtl lainibas mahjoktus faspahrdi, mihtestibas faites faraustu, preeku-pilles par waimanu-allahm pahrtwehrfschu, un firdis ar elles bailehm, elli ar jauneem pasubdinateem yildu, tur mans dsellons draude, tur mans sohbins zehrt, tur mannas schauschalahs isplattahs! — Ta wianna warretu runnahht, schi breefmu-kehniene. Domehr apustullis wiannu issmeedams paleef pee sawas jautaschanas: Kur irr taws dsellons? Wai tas naw libri brithums! Kur Pahwilam ta drohfschiba, ta jautahht? Kur wisch to taifnibn nehmis, ta gawileht par paschu eenaidneeku? Ta taifniba mums pahrvilligi rohka. Baldees Deewam, kas mums uswahreschannu dewis zaur Jesu Kristu muhsu Kungu! Nahwe irr aprihta uswahreschana, dshwiba irr westa gaisma.“

Manni atpestijis no wella spehka. Wella spehks dimejadi parahdaks. 1) Ka winsch muhs us grehkeem willina un meh's paschi no femis newarram wirram pretti stahweht. Scha spehka dehl winnu sau; arr schahs pasaul'es fungu. 2) Ka winsch muhs Deewa preekschâ apfuhd'j par muhsu grehkeem un no Deewa taisnibas prassa, lai ta muhs pasuddina, là winsch pasuddinahts. Par. 12, 10: Muhsu brahlu apfuhd'setajs. — Atpestifchana no scha spehka. 1 Jahn. 3, 8: Us to Deewa Dehls atspihdejis, lai winsch wella darbus isahrditu. Grehki irr wella darbi. Schohs Kristus jaru samu atpestifchanu nonehmis. Kristus mums samu Garra dewis un scho Deewa Garra spehkâ meh's nu wiffahm launuma wiltigahm usmahkschanahm warram turretees pretti. Meh's dseedam ar Lutteri: Tas fungs tahs tumfibas, gan bahrgs tas israugahs, bet so winsch padarrihs? Deems winnu nosohdij's, weens wahr'dinsch to spehj aisd'siht. — Bet kad nu wella lahrdinaschanas ar ween wehl pastahw, un meh's lai nepaleefam nogurru'schi, bet stipri, un uswahrejoht frohni eedabbujam, tad arr luhdsam: No wella wiltibas glabba tohs, so Kristus pesti'js zeesdams. (Kuhfo wehl wairaf farunnâ: par launem engeleem.)

Semmê kahpis ellê; augschâzehl'es no mirroneem.

Kad par scho ellêlahp'schanu ne weena weeta j. d. wairaf flaidri nerunna, là 1 Peht. 3, 19 un 4, 6, tad gan dascha leeta, fo te wehl kahrotu sinnaht, paleef nesinnamas. Schahs bihbeles-weetas taisna isskaidroschana arri schinni mahzibâ Jesus pestifchanas-darba gohdibu irahda.

Sarunna.

Kas taggad tizzibas-lohzepli naht: Semmê kahpis ellê, augschâzehl'es no mirroneem, uskahpis debbesis, fehdees pee labbahs rohkas zc., tas mums Jesu muhsu Pestitaju rahda là tehni'xu un pa-augstinaschanas kahrtâ.

Semmê kahpis ellê. Kristus ellêkahpschana, fà scho notiffumu fauzam, muhsu tizzibas-apleezibâ stahw starp Jezus aprakschanu un wianna augschâzelschanohs. Tur wianna arr peederr, jo wianna notiffusi tanni starpâ starp Jezus nahwi un wianna augschâzelschanohs. Diwas weetas ween bihbêlê irr, kas par scho leetu fskaidri runna, un pehz tahm to apzerresim. 1 Peh. 3, 18—20: Jo Kristus weenreis par grehkeem zeetis, tas taisnais par netaisneem, ka lai winsch muhs Deewam peewestu; un winsch gan irr nonahwehts meefâ, bet dshws darrihts garrâ; kurrâ winsch arri nogahjis un teem garreem, kas zeetumâ, fluddinajis, kurri zittkahrt bija neklausigi, kad Deewa leh-niba weenreis gaidija Nous deenâs, kad to fskirstu taisija, kurrâ maj, tas irr astonas dwehfeles, zaur uhdeni tikka isglahbtas. Ta ohtra weeta 4 nod. 6: Jo tapehz arr teem mirruscheem preeka-wahrds fluddinahts, lai tee pehz zilwezigahs dabbas gan teel fohditi meefâ, bet garrâ Deewam dshwo. — Pehz schahm abbahm bihbeles-weetahm nu farunnasimees par Kristus semmêkahpschanu ellê. Prohti, kad Kristus pee krusa mirra, tad wianna meefa un gars weens no ohtra schlihras, fà arween mirschanâ noteef. Wianna meefu eelikka fappâ, bet wianna gars (winsch pats bei meefahm) gahja, fà muhsu perschâ fazzihis, pee teem garreem-zeetumâ, kas Nous laitâ neklausija. Tâ tad Jezus pee mirruscheem gahjis, fà tanni ohtrâ weetâ fazzihis; mirruscho walstibâ, t. i. tanni weetâ, fur nomirruscho zilweku garri atrohdahs. To sinnam, ka pee zilweka nahwes tif' meefa mirst, bet gars paleef dshws. Bet schi mirruscho walstiba bihbêlê daudj weetas par elli nosaukta (p. pr.: Tu mannu dwehfeli nepamettisi ellê [fà Lutters pahrtullkojs]. Ap. d. 2, 27.), fur nomirruscho zilweku garri meefas augschâzelschanohs un pastaro teefu gaida. Kristus semmê kahpis ellê, tas nu tâ faprohtams: wianna gars, pee krusa no meefahm fskirrotees, gahjis pee teem garreem mirruscho walstibâ. Tad schê arr fazzihis, ka tee garri, pee furreem Jezus gahja, zeetumâ atraddahs. Tâ tad wianni bij behdigâ weetâ, kas teem weenahdi wiannu leelo noseegumu atgahdinaja. (Lahzarus gars tur pretti gahja Abraama flehpi; laundarra gars paradihfê.) — Ko tad Kristus darrijis pee teem garreem, kas Nous deenâs bij neklausigi un kas schinnî behdigâ weetâ augschâzelschanohs un teefas-deenu teescham ar bailehm gaidija? Muhsu perscha fakka: Winsch teem fluddinajis; un ta ohtra weeta fakka: Mirruscheem preeka-wahrds fluddinahts. Bet

preeka-wahrda fluddinaſchana jaunâ derringâ zits ne fas naw, fâ ta preeziga ſinna par Jeſus atpeſtiſchana. Nu pat Kristus fâ bij mirris un bij ar to peſtiſchana peepildijis; to nu tas Kunga pat ir teem nomirruſcheem paſluddina, fas ſemmes wirſû ne neeka no taha nebij dſirdejufchi, lai tee, fas to tizzigi peenemtu, zaur to wehl tittu iſglabtti un ſwehtigi paliktu. Semmê kahpis ellê, ſchis muhſu tizgibas-apleezibas teikums mums mahza, fa arri teem, fas preekſch Kristus dſihwojufchi un mirruſchi, wianna peſtiſchana par labbu nahf. Schi ta leela gohdiba, tas dſikums un plaſchums, fas muhſu Kunga peſtiſchanas darbam. Deews irr mihleſtiba; af zil lohti leela! Kâ tas ſche parahdahs? — Wehs no mihleſtibas fuſtiuati daſchreis praſſam: Kas buhs ar teem nabbageem paganeem, kurri ſche no Kristus ne fa naw dſirdejufchi un tâ nomirſt? wai tee mahſchigi nepaſuhd? Muhſu bihbeles-perſcha uſ to dohd atbildi; ſahdu? Kas ſcheitan naw, warr wehl tur notift. Tas mums par preeku un par meerinaſchana. — Bet nexemſim jel iſ ſcheem wahrdeem un iſ ſchahs mahzibas aplanu meerinaſchana, to: itt fa nebuhtu wjadſigs, ſcheitan daudi par ſawu atgreeschanohs ruhpetees, tur wehl arr buhſchoht laifa. Ne; tas tur preekſch teem til' zerrejams, kurri ſche ne fa par peſtiſchana naw dſirdejufchi. Bet mums kriſtiteem tas wahrds: Teem irr Mohſus un praweeſchi un preeka-mahzitoji un apuſtuli, t. i. Deewa wahrdi, fas nepeewil; lai teem tizz. Tapeh; lai netaupa ne weens ſawu atgreeschanohs.

Auſſchâzehlées no mirroneem. Swehtee rakſti ſcho leelo notiffkumn ar Jeſu, wianna auſſchâzehlſchanohs, taijadâ wiſſê par itt ſwarrigu iſteiz. 1) Wianna Jeſu iſrahda par Deewa Dehlu. Rohm. 1, 4: Jeſus zaur auſſchâzehlſchanohs no mirroneem ſpehzigi fa Deewa Dehls parahdijees. Wianna auſſchâzehlſchanahs wianna apfohliſchana pateefigu darrija, fo wiſſch daudſreis bij iſteizis, p. pr. Luth 18, 33: daudi zeſt un trefchâ deenâ auſſchâzehltees. Wianna darrija wiſſas taha leezibas pateefigas, fas wiannu dſihwojoht par Deewa Dehlu bij apleezinajuſchas, bet kurras Jeſus nahwe liſkabs iſnizhinajuſi, p. pr. Deewa baſſe pee kriſtiſchanaſ; brihnuma-darbi, fo wiſſch bij darrijis; brihnumi pee wianna mirſchanaſ. Auſſchâzehlſchanahs darrija wianna ſwehto, beſwainigo dſihwoſchana pateefigu. Nahwe irr wiannu bij ſagrahbui, fâ wiſſus zittus zilwekus, bet tas newarreja buht, fa tas ſwehtais ſatruhdeſchana redſetu, un nahwe

winna swehto meefu newarreja turreht. — Zif swarrigu apustuli Jesus augſchâzelschanohs turrejufchi, taſ pee ta redſamſ, fa winni ſawâs runnâs apuſtulu darbôs gan drihſ ar ween tiſſkai diwaſ leetaſ mahzijufchi: Jesus nahwi par mumſ un winna augſchâzelschanohs, p. pr. ap. d. 2, 22—32. Jaunu apuſtuli Suhdaſa weeta wehloht, ap. d. 1, 22, winni tahdu melle, kaſ warretu buht „winna augſchâzelschanahs leezineekſ“. Uſ ſawu leezibu winni daudſreis atſauzahſ, p. pr. ap. d. 2, 32 un 3, 15: Deewſ to uſmohdinajiſ no mirroneem, par to mehſ eſſam leezineeki. — Lai winni ſcho leezibu drohſchi warretu doht, tadehl Jesus ſaweem mahzelteem daudſreis parahdijahſ, loi winni ſkaidri ſinnatu, fa winſch irr augſchâzehlees.—

2) Winna muhſu atpeſtiſchanu zaur Jesus nahwi apuſtuprina. 1 Kor. 15, 17: Ja Kriſtuſ naw uſmohdinahſ, tad juhſu tizziba irr weltiga; tad juhſ wehl eſſat ſawôs grehldôs. Ja Jesus lappâ buhtu palizzis, tad mehſ newarretu ſinnaht, wai winſch par ſewi paſchu zeetiſ, wai par mumſ; mehſ newarretu tizzeht, fa winſch teeſcham muhſu grehtuſ neſſiſ, jo furru nahwe turra un warr turreht, taſ irr grehzineekſ. Bet nu zaur Jesus augſchâzelschanohs gluſchi zittadi. Winſch irr ſwehtſ, jo nahwe winna newarreja turreht. Nahwi zeefchoht winſch to tad nezeeta ſewiſ dehl, bet par mumſ. Winſch to pehdigo eenaidneeku, nahwi, uſwahrejis un muhſ pilligi atpeſtiſiſ. —

3) Winna augſchâzelschanahs dehl arri mehſ augſchâzelsfimeeſ. 1 Peh. 1, 3. 4: Mehſ eſſam atdſendinati uſ dſihwu zerribu zaur Kriſtuſ augſchâzelschanohs no mirroneem. 1 Kor. 15, 20: Kriſtuſ irr uſmohdinahſ no mirroneem un pirmaiſ tappiſ no teem, kaſ aiſmigguſchi. Jahr. 14, 19: Eſ dſihwoju un jumſ arr buhſ dſihwoht. Kad tu no nahweſ peezehlees, eſ nahwê nepaliſſchu. No winna augſchâzelschanahs ſkaidri ſinnu, fa manna meeſa augſchâzelsfees. To ſinnu tapehſ, fa eſ winna paſcha eſmu. Wihna-lohſ ſarreem wiſſu dohd, kaſ winnam paſcham irr, ta pat Kriſtuſ mumſ. Dſihwiba, kaſ winnam paſcham eelſchâ, no winna eelſch mumſ pluhſt, un nahwei naw ne ſahdſ ſpehſ par teem, kaſ winnam peederr. Zaur ta Kunga augſchâzelschanohs nahwei ſpehſ paſemſ, 2 Tim. 1, 10 un dſihwiba un neiſnihziba gaiſmâ weſta. Eſchi gohdibaſpilla, neiſnihziga naw pee Jesus tiſ ween garrigi, bet arri meeſigi parahdijufeſ, ta arri wiſſai muhſu buhſchanai buhſ daku dabbuht pee winna deewigahſ gohdibaſ.

**Ufkahpis debbesis; sehdees pee Deewa labbahs roh-
kas; teefahs dshwajohs nu mirruschohs.**

Sarunna.

Ufkahpis debbesis. Debbesis winsch uskappa no ekkas-kalna, 40 deenu pehz sawas augschâzelschanahs. Winsch uskappa redsoht, fa to warreja apleezinaht. It weens krisihts zilweks, kas pehz sawa kunga prassa, taggad sinn, fur winsch irr. Debbesbrauschanas deena irr preeka-fwehtki. Taggad luhkojamees, ja muns kas firdi speesch, us turreni, fur muhsu lehninsch, kas paaugstinahs. Ta patti mihtodama firds, kas wiinam te bija, wiinam arr wehl tur irr. Bes tam winsch wehl fakka: Man eedohta wiffa warra debbesis un semmes wirfû. Zaur to Deews muhs irr fwehtijis, fa winsch tew walsti peeschlihris; mehs effam tawi lautiai, tu par muns mihti gahdafi; ds. gr. 186, 6. — Ta mohdina firdi ilgo fchanohs pehz debbesim. Kol. 3, 1: Meklejat tahs leetas, kas augschâ, fur Kristus irr, sehdedams pee Deewa labbahs rohkas. Winsch fazzijis: Kur divi wai trihs —; bet tas sifrnigai miblestibai naw deesgan. Mehs ilgojamees, to, kas muhs lihds nahwei mihtojis, arri meefigi, wiina zilwejibu paaugstinatu redseht. Schi apsohlichana muns irr no wiina: Es noeemu, jums weetu fataifih. Kur es esmu, tur arri mans kalps buhs. Es sawejeem dohmu muhschigo dshwofchanu un ne weens tohs neifraus no mannahm rohklam. — Tur klahr Jesus debbesbrauschana muhs spehzigi dsenn us fwehtifchanahs. Pasauke ar saweem preekeem muhs well pee sewis, wai tu wiinai grehkos kalposi? Ne; Kristus no debbesim muhs pee sewis well: Tew kalposchu, kungs Jesu. Wihl. 3, 20: Muhsu dshwofchana irr debbesis. 181 ds. 10: Pawelz' muhs, kungs, tad tezzesim pee tewim tschaklahm lahjahm; dohd' spahrnus muns, tad nosfreefim us tawahm debbesmahjahm. At Deews, kad es tur tizzichu, kad taru waigu skattichu, kad taru waigu skattichu, kad kluhschu tawa preekschâ?

Schdees pee Deewa labbahs rohkas. 1 Peh. 3, 22: Kas irr pee Deewa labbahs rohkas uskappis debbesis, un tam irr paklausigi engeli, walidibas un warras. Tas kungs ne ilgi preeksch sawas nahwes bij luhdis, Jah. 17, 5: Pagohdini manni, sehws, pee tewis pascha, ar to gohdibu, kas man bijusi pee tewis, pirms ne

fà pafaule bija. Pafaulei truhfti wahrda, ar fo scho neiffakfamo gohdibu nofihmeht. Tapeh3 bihbele nemm to wiffaugftako lihd3ibu, fo ween zilweks warr ifdohmabt, fazzidama: Winafch nofehdees pee Deewa labbahs rohfak3. Augftak3 pah3 to wair3 ne fak3 naw doh-majam3. Kad nu farwu paaugftinato Kungu wiffaugftaki effofchu jinnam, tad to ar ween ar scho wahrdu nofihmejam. Jau fimteem gaddu eepreekfchis papreekfchluddinafchana no wirra scho neiffakfamo, nefalihdfinajamo, wiffaugftako, wiffjaukako gohdibu ifteiza. Vaffat D. df. 110: Tas Kung3 fazzija —. Kadam pee labbahs rohfak3 fehdeht, irr tif daud3, fà: ar wirra weenadà gohdà buht. (Tà arr 1 lehn. 2, 19. 1 Maff. 10, 63.) Jesus feh3ch pee Deewa labbahs rohfak3, winafch arr peh3 farwa3 zilweziba3 ftahwo deewigà gohdà. Ifredsetee wiffi tizzih3 tannì weetà, tur Deew3 irr, debbefi3; Kri3tu3 ween dabbu3 Deewam pee labbahs rohfak3 fehdeht. Vihd3 ar scho deewigo gohdu wirram dohta wiffa warra debbefi3 un femme3 wirfà. Rohm. 8, 34: Winafch irr pee Deewa labbahs rohfak3 un muh3 ai3ftahwo, t. i. par mum3 luhd3. Tà tad nu tur, pee Deewa labbahs rohfak3 un uf wirra gohda-frehflu, winafch wehl par if weena peftifchana3 ftahda. Tas mum3 par leelu preejinafchana3. — 1 Kor. 15, 25: Wirram peenahfak3 wal-diht, teekam3 winafch wiffu3 eenaidneefu3 few pa lahjam lizzis. Tà tad winafch farwu peftifchana3-darbu tur ih3ti gallà wedd. 2 Kor. 13, 4: Tas, fak3 nefpeh3ibà krufà fi3t3, taggad d3ihwo Deewa fpehfà.

Winafch atnahk3 teefah3t d3ihwajoh3 un mirrufchoh3. Tà en-geli fazzija pee wirra debbef'-braufchana3, ap. d. 1, 11: Schi3 Jesus nahk3 atpakkal. Par farwu atnahk3chana3 teefà Jesus pat3 mum3 dohd3 ftanu tannì lihd3ibà par pafaro teefu. Ta buh3 red3fama; peepefcha; gohdiba3pilla; winafch teefah3, kad mirroni buh3 ufmo3dinati. Taisnee tad ee-ees ar wirra muhfchigà d3ihwofchana3, be3deewigee muhfchigà3 mohtà3. 1 Kor. 15, 24 — 28: Peh3 tam ta3 gal3 buh3, kad winafch to wal3tibu Deewam un tam Tehwam nodoh3: kad winafch ifnih3inah3 3c. Tad arri pat3 ta3 Dehl3 buh3 appafchlifk3 tam, fak3 wirram wiffa3 leeta3 appafchlizzis, fa lai Deew3 buhtu wif3 eekfch wiffseem.

Kristus mans tehniusch.

Sarunna.

Weens no teem wahrdeem, ar kurteem Pestitaju wiffwairaf fauz, irr Kristus, i. i. swaidihts, tehniusch. Ko schis wahrds sibme, tas muhsu Pestitais arri teescham irr, fa wiasch patz us Pilatu taisni fakka, Jahr. 18, 37: Es esmu tehniusch. Wianna mutte wiltiba naw atrasta, ta apustulis fakka, un tad irr gan wehrtes ismefleht, fa tas ihri saprohtams: Kristus irr tehniusch.

Papreekschluddinaschana. Deews bij Dahwidam papreekschluddinajis, 2 Sam. 7, 12, 13: Kad taws laiks buhs pagahjis, tad es uszelschu tawu dsimmmu pehz tewis, un apstiprinafschu wianna walsribas-krehflu muhschigi. Un Dahwid 19 p. flawe: Tu effi us fawa kalpa nammu runnais no nahloscheem ilgeem laikeem. Kad engelis us Mariju, Luhl. 1, 32, 33, fakka: Deews wiannam (tawam behnam) Dahwida fawa tehwa krehflu dohs un wiasch waldbis par Jehkaba nammu muhschigi; tad tee wahrdi skaidri is tahs papreekschluddinaschanas us Dahwidu, runnati. — Tad arri bij, Dan. 2, 44, papreekschluddinata: weena walsriba no debbesim, kas muhschigi pastahwehs. Arri scho papreekschluddinaschanu tas kungs us fewi greesch, Jahr. 18, 36 fazzidams: Wianna walsriba naw no schis-pasaules. Dawida dehlu, Zuhdu tehniu, kas nabagai zilweku tautai swehtibu nefschicht, wiffwahr gaidija, fa to pee gudreem redsam, kurri prassija: Kur irr tas jaunpeedsummuschais Zuhdu tehniusch? un preesteri to arr sinn un rahda us Betlemi.

Kristus apleeziba. Kristus daudsreis, par fewi mahzidams, bij par tehniu fauzees, p. pr. tanni lihdsiba par pastaro teefu, Matt. 25, 34: tad tas tehniusch fazzis —. Pee Pilatus eenaidneeki par wianu subseja: Wiasch irr fazzis: es esmu tehniusch. Kad nu Pilatus wiannam prassa: Wai tu effi Zuhdu tehniusch? wiasch atbild: Tas esmu. Apustulis par to fakka. 1 Tim. 6, 13: Kristus appaksch Ponzijus Pilatus apleezinajis labbu leezibu. Schi apleeziba wianam nahwi malfaja, un tohs wahrdu: Jesus no Nazaretes, Zuhdu tehniusch, par nahwes wainu wianam us krustu rakstija. Ea irr augsta un apbrihnojama leeta muhsu Pestitaja zilwezigâ dsibwoschanâ, fa wiasch wiffdsikakâ kaunâ, apfmeeklâ un mehdschanâ, fa tas wiffskiftakais zilweks, kas laidahs apsfandiht, tomehr zeefchi

turrejahs pee tizzibas: Es esmu kehniensch; nahks tas laits, kur Deems mans Tehws to gan parahdihs. Tã muhsu Kungs irr tizzibas eefahzejs un pabeidsejs. Un Deems irr to parahdijis; ko? Kas tannis trijã pafaules-wallobãs par apsmeeflu un kaunu pee frusta bij rakstihis; par ko ihpaschi Julijans Akrittejs, Rohmeeschu keisars, kristitohs apmehdija, fa scheem tahds kehniensch effoht, kas pee frusta mirris: to kristiga draudse fawam Kungam par wiffleelako gohdu peelihdsina. Is weens kristihis zilweks fakka: Tu, mans kehniensch.

Kahds kehniensch winsch irr. Kã tas faprohtams, Kristus irr kehniensch, par to dauds swehto rakstu weetas mahza. Tas Kungs pats fakka: Man irr dohta wiffa warra debbesis un semmes wirfu. Wiãna apustuli mahza, Rohm. 14, 7—9: Winsch tapehz nomirris un atfal dshwã tappis, lai winsch buhtu par Kungu dshweem un mirruscheem. 1 Petr. 3, 22: Wiãnam irr paklaufigi engeki un waldbibas un warras. Tã nu winsch irr, fã schee wahrdi isteiz: kehniensch par wiffu, par debbesim un semmi, par engeleem un zilwekeem nn spehkeem. Kã wiãnu, paaugstinatu, wifs debbes-pulks fã kehniãu peeluhds, par to lassam par. 5, 11—14: Un es redseju —. Tahds kehniensch irr tew, irr mums wiffeem.

Bihjaschanahs un preeks par to. Bihjaschanahs; bihstees wiãnu, t. i. essi no wiãna, tawa kehniãa, bailigs. Ja tu tizzi, fa winsch taws kehniensch, tad tu wiãna wahrdu ar gohdbihjaschanohs peekemsi. Kad kehniensch, keisars ar tewi runnatu, af fã tu wiãna wahrduã pahrdohmatu, paturretu, par teem runnatu; zil dauds wairak tew wãjadsetu paturrecht, pahrdohmaht tohs wahrduã, ko runnãjis wiffu kehniãu kehniensch, wiffu fungu Kungs, kas arri taws Kungs un kehniensch. — Bihstees wiãnu un bailojees wiãna prahtu un baufli pahrlahpt, jo winsch irr taws sohgis un dabbu tewi rohla sche un pehz nahwes. — Bihstees wiãnu, jo lai winsch gan irr patti mihlesiba, tomehr winsch fã taifnis kehniensch, newarr ne tahdu kaunumu fawã walstibã fã atstah, un winsch fãzzihã us besdeewigeem: Eita noht no mannis, juhs nolahdetee, muhschigã ugguni, kas fataifihis wellam un wiãna engeleem. Tapehz bihstees wiãnu un nedarri ne ko kaunu, jo tew irr kehniensch, kurra azzis wiffu reds, kurra auhs wiffu dsird, kurra rohla tewi warr fagrahbt un sohdiht, lai kur ejofchu un effofchu. Winsch ihpaschi eefsch

tewis fà tehninſch gribb waldbiht. Luth. 17, 21: Deewa walſtiba irr eefſch jungs. Rohn. 14, 17: Deewa walſtiba irr taiſniba, meers un preeks eefſch ſwehta Garra. Kad tad nu Jesus irr ihſti taws tehninſch un tu winna pawalſmeeks? — Bet preezajees arr par ſawa tehnixu. Kad Jesus Kristus irr tehninſch debbefis un ſemmes wirſü, var engeleem un welleem un zilwekeem, tad winſch ſawejus warr ſargaht. Winſch arri paſchai „breeſmu-tehnixenei“, nahwei, ſpehku panehmis, tapeh3, Rohn. 14, 8: Kad dſihwojum, tad dſihwojam tam Kungam, kad nomirſtam, tad nomirſtam tam Kungam; wai dſihwojam wai nomirſtam, meh3 peederram tam Kungam. Jahn. 10, 28: Savejeem es dohmu muhſchigo dſihwibu. Wai winſch to warr? no fa? Tee muhſchigi bohjá ne-ees. Jo winſch fà tehninſch nahwei ſpehku panehmis. Ne weens (ne kahds zilweks, ne kahds engelis, ne kahds wels, ne kahda warra) toh3 neiſtraus no mannas rohka3. Tee irr augſti, warreni wahrdi; ſwehtigs, ka3 teem ſpeh3 tizzeht! Schee wahrdi (kurri?) Lutteram lohti meerinadami bija, kad winnam prett teem diweem paſaules warrenajeem, pahweſtu un keiſaru, bij jazekah3 nn jazihnijah3. — Tapeh3 nebihſtees, kad uf tewi laufchah3, Rohn. 8, 35, behdas, bailiba, wajaſchana, bad3, plikkuns, liſta, ſohbins. Kristus taws tehninſch irr ſpehzigah3, ne fà tee wiſſi un warr un gribb tewi no teem wiſſeem iſglahbt. Winſch behdas man par preeku buhs, aiſſtahweh3 grehku karrá, winſch irr mans preeks, kad lihgfmojoh3, kad ſlahpſt, tad winſch mans awotinſch, kad weens es, winſch mans palihdſinſch, fà mahjá3, fà ir lauká (dſ. gr. 135, 8.). — Wehl weenu rakſtu-gabbalu laſſiſchu, ka3 winna nemehrojamo, augſto tehnixa gohdibu ſlawe, un par fo tizzibá preezajamees. 1 Kor. 15, 25—28: Wiſſi winna eenaidneeki tiſ3 nolikti winnam pa kahjahm. Schee eenaidneeki irr peh3 Luttera ohtra tizziba3-loh3etka ſkaidroſchana3: grehki, nahwe, wels. Tas pehdigais eenaidneeks, ka3 pa dalkai wehl walda, bet ka3 tomehr jau ſawu dſellonu pamettis, (fà tas prohtams?) irr nahwe; arri tas zaur mirronu uſmohdinafchanu muhſu Kristum tiſ3 appakſch kahjahm liſts. Tad lai ſakkam, par. 1, 5, 6: Alleluja! Jesus Kristus irr Walditajs par teem tehnixeeem wir3 ſemmes, ka3 muh3 darrjis par tehnixeeem un preeſtereem Deewam un ſawam Tehwam; winnam lai irr gohd3 un warra muhſcham. Amen.

Vai es winna pascha buhtu zc.

Tea tee augli is Jesus nahwes. Naw labbi, ka fattifmu farakstijaji scheem wahrdeem til lohti garram steidsahs. Te ihpaschi reddsama Jesus nahwes fwehtiba un labbums. Zil augligi schee Luttera wahrdi, to ta farunna patti lai israhda. Stohlmeistars lai to nemm wairaf stundäs un lai neaismirst ar ween peefazjibt, ka: appaksch winna dsihwoht, winnam kalpoht zc., irr Jesus pestifchanas augli.

Sarunna.

Luttera ohtra lohzele jaulä isskaldroschanä ta leelala leeta irr schi: Es esmu atpestihts ar Jesus Kristus fwehtahm un dahrgahm affinin. Tam wehl klast peelikts, tapehz esmu atpestihts; fo winnai pee mannis buhs isdarriht; kahdus auglus pestifchanai pee mannis buhs raddiht. Ta atbilde irr schi: Vai es winna pascha buhtu un winna walsribä appaksch winna dsihwotu un winnam kalpotu muhschigä taifnibä, nenoseedsibä un fwehtibä, lihdsi kà wiasch atkal augfchäzehlees no mirroneem, dsihwo un walda muhschigi. Das irr teefcham zeefa. — Apjerrefim fchohs wahrduß.

Vai es winna pascha buhtu, tapehz esmu atpestihts. Tä mahza Tit. 2, 14: Kas fewi paschu par mumä dewees, lai muhs atpirktu no wiffas netaisnibas un schlihtitu few pascham ihpaschus laudis, kas ischakli dsichtohs us labbeem darbeem. Kä nu to parahdifi, ka effi Jesus sawa Pestitaja ihpaschums? Sautfim scho to pehz bihbeles- un dseefmu-perfchahm.

Tu winnam ar wiffu firdi peekerrees. Ja wiffi tew atstahntu, es pee tew' paleeku; tew' ween es usdohmatu, kad zitti aismirstu! Par mann' tu nessi fohdu, par mann' tew nahwe teef. Par to tew firdi dohdu, lai muhscham tew paleef, ds. gr. 94, 1. Ja tä no vateefibas warri fazjibt, tad tu effi Jesus ihpaschums. — Tu daudsreis us winnu dohma. Ds. gr. 135, 6: Es nakt un deenä dseedafchu no tawas mihlestibas — —. Bahwils, 1 Kor. 2, 2: Ne-esmu apnehmees, fo zittu juhfu starpä sinnaht, kà

ween Jesu Kristu un to paschu krusâ sîtu. — Tu preezajees ar winnu buht draudsibâ. Wai juhs arr negribbat aiseet? Peh-teris: Kungs, pee la mehâ eefim, tew irr muhschigahs dshwibas wahrdi, un mehâ effam tijzejuschi un afsinnuschî, fa tu effi Kristus, ta dshwa Deema Dehls, Jah. 6. Df. gr. 68. 4: Al Jesus, tu firdesalduminsch, dshwibas akka, spihduminsch, bes tewis wiffas pasauls preeks un fahrums grehzigs irr un neeks. — Tu noflumstees, kad no winna draudsibas attrihti. Juhs sinnat gan, zaur so tas noteek: zaur grehkeem. Tu labpraht pehz winna prahta turrees. Preekôs; so winsch tad no tewis grihb? zee-fchanâs? tawôs darbôs? fahrdinaschanâs us grehkeem? Df. gr. 427. 3: Lai wiffâs leetâs to apdohmajû, zil warru, wai tas pareisi irr, so taggadin es darru? — Tu winna dehl dohdees arr breefmâs. Tâ swehtee apustuli un affinsleezineeki par winna ihpaschumu afsinnuschees un apleezinajuschees. Polikarpôs: 86 gaddi es fawam — —; winsch labbat laidahs fadedsinatees. Tahs breefmas, kas taggad usnahf, irr apfmeeklis un wiffadi wahrdi, kas warr buht tam japanesâ, kas negribb lihds darriht, bet winna draud-sibâ dshwo: Ehrmotais, bihbelneeks, swehtulis zc. Za tu bihstees, scho wahrdu dehl winnu apleezinabt un winna ihpaschums buht, of, tad tu wehl ne-effi atpestihts. Jo pestischana pee tewis wehl naw isdar-rijufi, so winnai wajadseja isdarriht. Re: Lai fahntans rej, lai laudis smej, tee mann' tal nenogrosihâ. — Jesus luhds fawâ augst-preestera luhgschanâ par teem, kurrus Tehws winnam demis. Tad lai nu if patriâ pahrbaudahs pehz augfcheja speezela, wai winsch pee teem peederr, kurri irr Kristus ihpaschums un teescham atpestiti.

Winna walstibâ appaksch winna dshwotu. Winna walstibâ. Tu weens ne-effi atpestihts, lihds ar tewi arr dauds jitti. Mehâ wiffi dshwojam weenâ walstibâ, winna walstibâ, fur winsch tas tehniusch un mehâ appakschneeki. Tu tannî walstibâ effi dshim-mis, lâ? bet nu tew winnâ arri jadsihwo. Sauksim laut so, kas pee tam peederr. Mihlo if weenu schahs walstibas ap-pakschneeku. To Bahwils prassa no Wilemona, 16 p., lai schis farou kalpu lâ mihlu brahli peenemnoht. Kristihts zilwels kas atpestihts, sinn, zil stipri pat tas wiffmasakais ar Jesu farou Kungu farweenohts, un dshwo pehz ta wahrda: Ko juhs tam wiffmasa-kam no manneem brahleem darrijuschî, to juhs man darrijuschî. —

Tu preezajees, kad schinni walslibâ pa reisi eet. To Kristus atpestischana p. pr. pee Pohwila bij isdarrijusi, kurfch farwas grahmataš daudstreis scho preeku isteiz, p. pr. Rohm. 1, 8: Sawam Deewam pateizu par jums wisseem, sa juhsu tizziba teef teikta wiffâ pašaulê. Urri 1 Kor. 1, 4, 5. Kam tas weenalga, wai deewbihjaschanahs, ihsta kristiga dšhwošchana winna semmê, pilšfehâ, walskê irr wai ne, tas wehl narw lahwees Kristum atpestiht. — Tu noslumstees, kad Kristus walslibâ nepareisi eet. Kad p. pr. Kristus atpestischana neteef zeenita; kad wiltigas mahzibas teef mahzitas un isplešchahs; kad deewbihjaschanahs teef nizzinata; kad ne lahdu leelu šarpiibu wairs neturra šarv labba un launâ; kad us debbestim un elli wairs nedohma. Tâ deewbihjigais Spenerš behdajees. Winsch wehl us farwu nahwes-gultu fazzija: Es gribbu lai manni baltâš drehbês aprohl, jo deesgan ilgi par kristigahs draudšes šamaitašchanohs esmu truhwejis. — Tu Kristus walslibas darbu un gruhtumu lihds nešš, lai tanni paleef labbaki. To il katriš atpestihts warr nu to buhs darriht, baggats wai nabbags, mahzihts wai nemahzihts, augits wai sems. P. pr.: Behrminderis, walstes-preekschneeks, kas pamahzoht un pašubbinajoht peepalihds, lai kristiga buhšchana laudis un mahjâš waitrojahs; lai behrni eet škohlâ un deedelejohht nepalaischahs šlunkumâ un zittôs grehlôs; lai laudis šwehtdeenu turra šwehtu; lai deenestneeki, ammata-puišči dabbu to šalihdsinašchanas wahrdu dširdeht. Ja tu farwas atpestischanas augsto wehrtibu atšihsti, tad tu labpraht pazee-tiši, kad arr tas wišš naudu, laifu un puhliaw malfatu. Dšihwo tad winna walslibâ, winsch tew par to arr no šchehlastibas teh-nišchligi malfahs. Wai tew nepatiltu us tahdu wišš šawam Pestitajam kalpoht? — Miššijones darbošchanahs. Ak, dauds, dauds millijonu wehl ne mas nepašihši šcha leela tehnikâ walslibu, turrâ taišniba, meers un preeks eekš šwehta Garra walda. Tu tanni dšihwo un labpraht gribbetu, kaut arri zitti zilweki tanni dšihwotu. Nu tad palihdsi pee tam. Dohd' no farwas puffed, zil špehjamš, dahwanas miššijones beedribai, naudu, rohku-darbus, to patš taiššis. Kemm' lahdu lohši, kas tai par labbu teef isdohtas. — Luhds' Deewu par miššijones darbu, kad peeminni tohs wahr-dus: Vai nahk tawa walsliba, un zittus. Winsch patš jau pawehle-jis: Luhdsat ta plaujuma fungu, lai tas darbneekus—.

Appalkš winna. Mufšu jautošchana irr šchi: Kapehž esmu

atpestihts? Man buhs atsiht, fa es winna walstibâ appaksch winna dsihwoju, t. i. appaksch winna patwehruma. Putni nahf un dsihwo appaksch ta sinnepu-truhma sarreem. Tu effi tas putnis. Schai atsihshanaï buhs doht firdi meeru, lihgfimibu, meerinafchanu pee wiffa, fas ween usnahktu. Winfch irr fazzijiš: Ne weens tohs neifraus no mannas rohfas. Schis wahrds Lutteram bijis augtis un zeenijams. Uf scho sawa Kunga wahrdu winfch wiffu usnehmahs, un ar to parahdija, fa winfch teefcham bij atpestihts. No Wartburgas uf Wittenbergu eedams winfch kurfirstam rakstija: Es stahwu pa wiffam zittadâ patwehrumâ, ne fâ kurfirsts man warretu doht. Droschâ prahatâ nemtees klahjabs kristitam zilwelam, launs kad zekahs kahjâs. To atpestishana ween pastrahda; jo tad zilwels sinn, appaksch kurra patwehruma dsihwo un kurra walstibâ.

Winnam kalpotu. Tit. 2, 14: Kristus tadehl par mums de-wees, lai winfch few schlihsitu ihpaschus laudis, fas tschalli dsih-tohs uf labbeem darbeem. Winnam kalpoht, ta mehš zuru Kristu atpestiti un no wiffas zittas kalposchanas effam brihwi. 2 Kor. 5, 15: Winfch tadehl par wiffaem nomirris, lai tee fas dsihwo, wairš nedsihwo few pascheem, bet tam, fas par teem nomirris un usmohdinahs. — Winnam. Tad tu apsinnees:

Winna dehl tu wiffu darri, fo darridams.

Winfch taws pawehletajs, fas jadarra.

Winfch taws leezineeks, fas wiffur flahf.

Winfch taws teefatajs.

Winfch taws atmakfatajs.

Salkat paschi pee schahm peejahm leetahm prohweš. Tâ tawi darbi buhs bes peefpeeschanas, bes zilwelu bihjaschanas, bes gohda kahroschanas, bes laizigas pekas dsihschanas. — Kalpoht. Atpestishana uf to zeeschi dsenn, jo Kristus pee krusa tâ sakloht uf mums runna: To es tewis dehl darrijiš; fo tu mannis dehl darri? Nâ tas nu darrams? Jahk. 12, 26: Kas man gribb kalpoht, lai man staiga palkat (fauzat kaut fo, kahdâs leetâs), un kur es esmu, tur ar manš kalps buhs (Kristus neleek few par welti kalpoht; kahda alga scho fohlita?); un fas man kalpohs, to manš Tehws

zeenihš (te wehl zitta alga; so gan tu nedohtu, feisara labprahtibu un gohdaschanu gribbedams eemantoht, un ſche —, ta patti wiſſleelaka alga, kaš ween dabujama). — Matt. 16, 24: Kaš man gribb pakkał ſtaigaht, lai aiſleedi ſewi paſchu (ohtru aiſleedi, kał ſakka kà Behteris: Winnu nepaſiſtu. Sewi paſchu aiſleedi, kał ſakka: Sewi paſchu nepaſiſtu; negribbu paſiht un darriht ſawu paſchu prahtu; negribbu ſawaš dohmaš par taħm labbaſaħm turreht, negribbu ſawu laižigo pelnu, ſawu laižigo goħdu, ſawu preeku mekleht), lai uſnemm ſawu kraſtu (lai man kalpo ihpaſchi zeefchanáš, ſur taš jo gruhtali nahlašš, ar kluffibu, padobſchanohš, pažeeſchanu) un ſtaiga man pakkał (lai dſiħwo tà kà eš, Deewa un zilweku miħleſtibà, leħprahtibà, paſemniibà). — Winnam kalpoht, tur ar klaht peederr, ka winna wahrdam klaufa, winna deht ſcho darra, to aſtaħj; p. pr. to darrat — pee ſwehta waſſarina eetoht — manniš peeminnedami. Miħlojat eenaidneekuš. Eſſat ſchehligi. Kapeħj? Winſch to pawehlejiš.

Muħſchigà taiſnibà, nenofeedſibà un ſwehtibà.

Sarunna.

Muħſchigà taiſnibà. Taš pilligi iſteikts tà ſaprohtamš: Atpeſtiſhana tapeħj notikluſi, ka atpeſtiteem nu oppalkſch ſawa Kunga buhš dſiħwoht un winnam kalpoht muħſchigà taiſnibà. Lutterš ſchohš wahrduš gan iſ Luħl. 1, 74. 75 nehmiš, ſur tà ſažjibts: Lai mehš no ſawu eenaidneeku roħlaħm peſtiti (kurri trihš? greħti, nahwe, welš), winnam wiſſu ſawu muħſchu kalpojama ſwehtičhanà un taiſnibà. Prohtat, ta deħł ka winſch muħš atpeſtižiš, tad —. Arri 1 Beht. 2, 24: Winſch tapeħj uppureješ, lai mehš, greħkeem atrauti, taiſnibai dſiħwotu. Tad un taiſnibà jađſiħwo, ta deħł ka winſch nomirriš. Taiſnibà dſiħwoht, taš ſaprohtamš, ſcheitan taiſnš darbšš taiſna Deewa preekſchà dſiħwoht. Atpeſtihtš zilweku wiſſu ſawu ſpeħku uſ taiſneem darbeem prett Deewu un tuhwaķu ar ween no jauna ſmekł tiſ' weenigi iſ atpeſtiſchanáš zaur Kriſtu. Kapeħj tu nemello? neſohdi? Gohdigš zilwekš atbildehš: Tà eš pa-meſtu ſawu goħdu; ne weenš ar manni waĩrš netihtohš. Atpeſtihtš kriſtigaiš gan arri to ſakka; bet winnam uſ toħdaħm jautafſchanahm

wehl augstakās un labbakās atbildes: Tas naw Deewa preekščā taisni; tā es sawu mihlo Kungu apbehdinatu, kas manni atpestijs. Atpestihts zilwels no pateizibas gribb, ne ween zilwelu preekščā taisni dšihwoht, bet wišwairaf arri taisni Deewa preekščā, tapeh; winsch dšihwo un kalpo Kristum taisnibā, taisnōs darbōs, lai nu winnam no ta zeltōhš labbums wai šlahde; lai zilweli winnā par to apšmeetu wai gohdinatu; lai zilweli to dabbutu sinnahht wai ne. Juhs nu prohtat gan, behni, ka daudš zilwelu taisneem darbeem ne dohmaht tas teizamais, drohščais, štiprais pamats naw, kas atpestito taisnibai. Wai juhs to šaptattuschī? tā tas wehl bija? Matt. 5: Kam šalkst un šlahpst peh; tajnibas (kas labpraht gribb taisni dšihwoht Deewa un zilwelu preekščā), teem buhs tilt peepilditeem (teem to buhs panahht; tā?). Ar sawu špehku tu to neespehji, jo grehki irr par daudš štipri; bet atpestišchana zaur Kristu tew us to (us to?) eedohd špehku. Pahwils šalka: Es špehju wiššas leetas eelših ta, kas manni darra špehzigu, prohti Kristus. To wehl ne wecnš zilwels, kas naw kristigs zilwels, winnam naw špehjis lihds šazihht. — Te wehl šazihhts: muhšigā taisnibā. Jesus šalka Matt. 6, 33: nuuns buhs dšihtees peh; Deewa taisnibas (taisni buht Deewa preekščā). Ja to no teefas gribbi, tad tu kalposi, dšihwosi šawam Kungam, pateefigi taisnus darbus darriidams. Ko mehš dšihwojam, to dšihwojam tam Kungam. Kad wišt tew' atstahhtu, es pee tew paleeku. Bet tahda dšihwoščhana, tahda šalposchana pastahw muhšigī. Tas jau zittadi newart buht, jo tā tu gan warretu gribbeht kahdreis no tahdas dšihwoščhanas mittetees?!

Muhšigā nenoseedšibā. Atpestihts zilwels dšihwo un kalpo šawam Kungam nenoseedšibā. Šchis tas ohtrais un augstakais šahpslis, ko krišihhts zilwels us preekšču teek. Ne — neseedšigs irr til daudš, tā: bes noseedšibas. Jo atpestihts zilwels sinn, 1 Jahn. 1, ka Jesus Kristus, Deewa Dehla, affinis muhs šchlihta no wišseem grehkeem. Winšch sinn, ko dseesma šalka: Kaut mans parahds mann' gan beedejis, parahdu wišsu tu maksaj's un mann' dseedej's. Mellums wairs pee mann' naw redsams; ja kur kahds, tad irr tahds taf no tew' apšedsams, šl. gr. 24, 12. Tadehl nu, kad zaur atpestišchanu no grubtahs noseedšibas nastas esmu wallā tizzis un Deewa preekščā bes noseedšibas apšinnohs, tad arri ta pateiziba un mihlestibas juščhana prett mannu Pestitaju til leela

paleef, fa nu manna kalposchana Jesum, irr preeziga, labprah-
tiga, nepeespeesta; ihfi faktoht, fa es behrnigi winna preef-
schâ dsihwoju un winnam behrnigi kalpoju. Kà behrns: Atpestihts
zilweks ne fo nesinn no saweem taifneem darbeem, negribb ar teem
ne fo nopelnicht, Deewa mihlestiba, kas zaur atpestischanu winna
firdi eeleeta, winnam wajaga to un to darriht, wajaga to nu
to atstaht. Winsch newarr zittadi, tas winnam paleef par ohtru
dabbu, ta Kunga dsihwoschenu arri sawâ nenoseedsibâ parah-
dih. To arr luhdsamees 239, dj. 7: Darri mann' kà behrnu te-
wim paklaufigu, meerigu un palehnigu. — Mulschiga nenoseedsiba;
noseedsiba tahdam ne mas wairs newarr no jauna peektuht. Un
ja grehfi arr peelihp, 1 Jahr. 3, 3, tad kristigais schkistia fewi
paschu, itt kà Winsch irr schkists. Kà kristigais to darra? — Wet
tur wehl ihfi irr mulschiga nenoseedsiba. Par 3, 5: Kas us-
wahr, tiks ar baltahm drehbehm apgehrbts.

Mulschigâ swehtibâ. Ja tu effi pateesi atpestihts, tad tu
dsihwo un folpo Kristum winna walsibâ mulschigâ swehtibâ (swehtâ
laimibâ; swehtigs irr til dauds, kà: swehtilaimigs). Tas treschahrt
tas wiffleelakais augstums, kas meefigam zilwekam ne tad naw pa-
nahkams, un fo tikkai ihfi kristigais ween warr panahft. Tadehl
fa esmu atpestihts, tad kalpoju Kristum taifnibâ (winna preekschâ
taifnibu darriidams), nenoseedsibâ (ar tahdu apstannu, fa zaur winnu
esmu bes noseedsibas, zaur fo tad ta taifnibas darrischana paleef
behrniga, t. i. nepeespeesta, labprahtiga, preeziga). Ist ta tad kristi-
gam nahf tahds preeks, lihgsniba, swehta laimiba, fa winsch fakka:
Ar wiffu pasauli nemijohs. Wai pasihstat tahdu tahdu wihru? Ap.
d. 26, Bahwils Agrippa preekschâ. Seekat wehrâ to starpibu: Keh-
ninsch; leelâ gresnumâ, 25 nod. 23; apahrt wiffi Kesarijas leel-
mani. Bahwils tam pretti; 29 p., wehl' faites. Un tomehr
winsch wehlahs: Es gribbetu, lai wiffi tahdi buhtu, kà es.
Ist kà gribbedams fazziht: til swehtigs eeksch sawa Kunga; es ar
tewi, lehnixu, nemijohs, un ar jums wiffseem juhfu gresnumâ. —
Ap. d. 16, 25: Wihlippôs zeetumâ Bahwils ar Sihlasu nakt-
widdû flawas-dseefmas dseedaja, fa zitti zeetunneeki to war-
reja dsirdeht; un tomehr tee kà bij noschauti, fa winneem bruhzes
bij janomasga. Kas to zeefchoht wehl warr flawas-dseefmas dsee-
dahf, tam teescham tahds preeks, tahda lihgsniba, tahda swehta
laimiba wajaga buht firdi, prett fo wifs zits issuhd un par neeku

paleef. No kurrenes Pahwilam tahda fwehta laimiba rohdahä? To winsch pats isteiz Rohm, 8, 35—39: Kas muhs schirs no Deewa mihlestibas? — Tä tad paschas wiffbreesmigalahs leetas: wofschana, bads, pliffums, sohbins, Pahwilu newarr no Deewa mihlestibas nogreest; winsch uswahr daudj, daudj wairaf zaur to, kas wiannu mihlojis. Wiannam tad pestifchanä tahda fwehta laimiba, prett furru wiannam wifs zits par neeku paleef. Taphz winsch arri muhs pasfubbina Wihl. 4, 4: Preezajtees eeffch ta Kunga, un es atfal falku: preezajtees. — To paschu fwehto laimibu, kas Pahwilam Kristum dshwojoht un kalpojoht bija, irr zitti deewbihjigi fristitee baudijufchi. Augustins falka: Man tahdi brihschi rohdahs, fur mannai fwehtai laimibai ne kas wairaf netruchft, tä ween pastahwiba. Tä tam wahrdam taifniba, Jahr. 3, 36: Kas eeffch Deewa Dehla tizz (fa tas wiannu atpestijis), tam irr muhschiga dshwiba. Seekat wehrä: irr; prohti jau fcheitan. Df. gr. 438: Zif jauka irr ta laimiba, to baudam jau fchai dshwiba, arr tad, kad raudam, waidam, ja Jesu Kristu mihlojam un tew, Deews augstais, paklaufam! Raksti scho fwehto laimibu, kas atpestitam Kristum dshwojoht un kalpojoht irr, fauz Ebr. 6, 5: nahkofchahs pafaules fpehkus baudiht. Sauzat laut fo no tahdeem spehkeem! Meerinaschana wiffäs ffunjäs; besdeewigahs dshwofchanas aisseegschana; atjaunofchanahs pehz Deewa gihma; ta apfanna: esmu Deewa behrns; meers ar Deewu; muhschigahs dshwofchanas zerriba. Sauzat wehl weenreis schahs leetas! Kapehz tahs fauzam? fo tahm pee mums buhs padarriht? Un wehl daudj zitti, jo augstaki deewigi fpehki, kas ne ar zilweku, ne ar engelumehlehm naw issakkumi. Jo: Ko ne weena ajs naw redsejufi, ne weena aufs dsirdejufi, to Deews teem fataifijis, kas wiannu mihlo: muhschigo laimibu; ne weens tohs no mannas rohkas neiftraus.

Bihdj tä winsch augfchähzehlees no mirroneem, dshwo un walda muhschigi. Yutters schohs wahrduß nehmis ij Rohm. 6, 4: Kä Kristus no mirroneem usmohdinahs, tä pat mums buhs dshwibas atjaunofchanä staigabt. 10 p.: Ko Kristus nomirris, to winsch grehklam nomirris; bet fo winsch dshwo, to winsch Deewam dshwo. 11 p.: Tä pat turratees juhs arr, fa juhs grehklam effat nomirruschi, bet Deewam dshwojat eeffch Kristus Jesus muhsu Kunga. — Kä Kristus meefigi uszehlahs, un arr jau meefigi pehz fawas augfchähzefchanahs augstakä dshwofchanä staigaja, tä atpestihts zilweks

garrigi dšihwo deewiſchigâ dšihwoſchanâ, dšihwo Deewam, ſwehtbuhſchanâ un taiſnibâ, lâ wiſſam patihf. — Dšihwo un walda muhſchigi. Kâ Kristus dšihwo un walda muhſchigi, tâ wiſſa atpeſtiteem ar wiſſu lihdi buhš dšihwoht, ar wiſſu walduht muhſchigi. To rakſti daudi weetâš ſakka. Ko? Rahdu pahri ween no tahm laſſim. 1 Kor. 6, 2: Wai neſinnat, ka ſwehtec paſauli teefahš? 3 p.: Wai neſinnat, ka mehš engeluš teefahš? Par 2, 26 — 29: Tam kaš uſwahr —. (Baluhko Dan. 7, 18. 22. 27. Par. 20, 4.) Taš nu gan taš wiſſleelakaš augſtumš, kaš ween zilwekam panahkamš; kurſch? Rahda ta teefahšana buhš, to tahlak neſinnam, bet patti ſchi leeta, kaš ij atpeſtiſchanahš zellahš, irr beſgalligi augſta, gohdibašpilla, pahri par wiſſu muhſu atſihſchanu. Tâ atpeſtihtš kriſtigaiš augſtaš wehl par engeli.

Amen! Tâ lihdi ar tizzibaš-lohzekli te ſakkam, kur tahlak, augſtaf dohmabt wairš neſpehjam, un peeluhdſam ſwehtâ bihjaſchanâ. Amen! Taš prohtamš: taš irr teefcham teefa. Uſ ſchahdu apleezibu, uſ ſchahdu tizzibu, uſ ſchahdu zerribu gribbu dšihwoht, zeeſt un droſchi mirt. Amen, alleluja; Deewš lai irr ſlawehtš! — Wanna iſſkaidroſchana par muhſu kriſtigahš tizzibaš augſtafo, ſwarrigako lohzekli nu beigta. Kaut juhš, behrni, zaur mannu mahzibu kaut ko no nahkoſchahš paſauleš ſpehkeem buhtu baudijufchi. Bet taš tikkai zaur luhgſchanu panahkamš; tapeh; luhgſchohš: Ak Deewš ſwehtaiš Garš, apſtiprini tu ſchohš wahrduš, ko eſmu runnajiš, ſcho behrnu ſirdiš, lâ ſinnadamš un ſpehdamš.

Beidſoht wehl dſeedaſim kahdu muhſu wiſſſwehtakahš tizzibaš ſlawahš-dſeeſmu un apſohliſchanohš, ſawam Kungam peederreht. Dſ. gr. 86: Alleluja! taš ſpehš un gohdš.

Treſchaiš tizzibaš-lohzekliš.

Par ſwehtdarrifchanu.

Es tizzu eekſch ſwehtu Garru, weenu, ſwehtu kriſtigu draudſi, to ſwehtajo beedribu, grehku pee-

**Dohschanu, meefas augschäzelschanohs un muhschigu
dshwofchannu. Amen.**

Kas tas irr?

Es tizzu ka zaur fawu paschu spehku un fapraschannu eelsch Jesu Kristu mannu Kungu newarru tizzeht, neds pee ta naht, bet swehtais Gars manni zaur ewangelijumu (jeb preeka-mahzibu) aizi-nasis, ar fawahm dahwanahm apgaismojis, ihstena tizziba swehtijis un usturejis, lihds ta winsch wissu kristigo draudsi wirs semmes aizina, fapulzina, apskaidro, swehti un pee Jesus Kristus usturra ihstena weeniga tizziba. Tanni pascha kristiga draudse winsch man un wisseem tizzeem if deenas wissus grehtus baggatigi peedohd, un pastara deena manni un wissus mirronus atkal usmohdi-nahs un mannim un wisseem tizzeem eelsch Kristu muhschigo dshwofchannu dohs. Tas irr teescham teefa.

Swehtais Gars.

Taggad nahkam pee muhsu swehtahs tizzibas gruhatakahm mahzibahm, kurras pascham wajaga buht labbi eedibbinatam, pirms zitus par tahm warr mahziht. Gesehtsim tuhlin par paschu tizzibas-lohzeikli runnaht, ne ko dauds peerahdidami, ta tas ar ohtro tizzibas-lohzeikli beedrojahs; jo tas un arri, zit winsch fwarrigs, tahtak farunnajotees gan israhdisees. — Par to wahrdu „swehtais Gars“ taggad dauds neleetigi dohma, runna un raksta. Lai jel ffohlmeistars fargahs. Weenam swehtais Gars irr zilweka pascha gars jeb „zilwezibas gars“, kas atshschana jeb sinnaschana wai tiklums sinnamâ augstumâ pazehlees, un ko nu fauz swehto garru. Ohtram winsch irr peeradditahs garra-dahwanas jeb samanniga galwa (Gente), „ko muhsu deenas arri itt augstu zeeni, ta faktoht peeluhds nu deewischfigi gohda, ta ka schihs pasfaules gudree teescham par getkeem palikluschi, Rohm. 1, 21—23, fawu paschu garru peeluhgdami.“ (Huhn.) Trescham swehtais Gars irr til' tahds spehks apgaismoschana un palihdssiba no debbesim jeb no augschenes; un swehta Garra isleeschana wirnam bijusi lahda augstaka, tomehr ar ween tiklai dabbiga usjautrinaschana, stipra prahta usschauschanahs jeb

eedegschanahs. Schahs issklaidroschanas wiffas tahdas, kurras zilweki famâ netizzibâ un nepraschanâ paschi few' taisijufchi, no fahm fwehtâs rakstâs ne kas nestahw, pee kurrâhm fwehta Garra ihpaschiba pa wiffam juhâ, un kas ne mas nefaderrahs ar teem wahrdeem lat-kimê: Es tizzu eefsch fwehto Garru; kas tal zittadi newarr buht faprohtamê, kâ: es wiffu famu palauschanohs leeku us winnu. Naw wajadfigs, ka ffohlmeistars mahzoht prett scho laika-garru us schahdu wihfi sribdahs. Deesgan, kad winsch ihsto pateesibu ween pehz fwehteem raksteem mahja, fewischi to daudfreijs usfwehrdams, ka fwehtais Gars irr ihpaschiba. Ta leelaka leeta te ar ween irr, kâ Lutters fakka, ka fwehtais Gars manni fwehtu darra. Zaur to winsch to darra? zaur kristigo draudfi, grehku peedohschanu, meefas augschâzelschanohs un zaur muhschigo dschwoschanu.

Sarunna.

Ihpaschiba. Luhdsam: Kungs Jesus Krist, nahz pee mums buht un famu fwehtu Garru suht', kas mums ar famu palihgu ismahja skaidru mahzibu. Amen. Taggad nahlam pee muhsu kristigahs tizzibas trescha lohjekka, fur pa preekschu apleezinajam: Es tizzu eefsch fwehto Garru. Prassam: Kas irr fwehtais Gars? Kristibas wahrdds: Gita zaur wiffu pasauli —, winsch Tehwam un Dehlam, kas irr deewigahs ihpaschibas, lihds flaitihts. Winsch tad irr deewiga ihpaschiba. Winna wahrda eefschâ, winna buhschanâ eefschâ, kurra, kâ winna wahrds isteiz, irr fwehta, meh wiffi kristi. — Jaha. 14, 26: Tehws winnu suhtih; 15 nod. 26 Jesus fakka: Es winnu juns suhtischu. Tadeht: Winsch iseet no Tehwa nu Dehla. Tapehz winnu arr kâ Deemu peeluhdsam, fazzidami: Deews fwehtais Gars; luhdsam tâ pat kâ Tehwu un Dehlu. Nizejas tizzibas-apeeziba fakka: Winsch irr, kas dsihwu darra. Tâ irr: Deewa Gars liddinajahs (ihsti: perreja) pa uhdens wirfu; prohti winsch bija tad dschwibas dewejs pee rad-dishonas. Vet winsch arri dohd deewigo dschwibu. Ez. 36, 26, 27: Es dohfschu famu Garru juhfu widdû un darrifchu, ka juhs mannâs likkumâs staigafeet un mannas teefas fargafeet un darrifeet. 2 Petr. 1, 21: Zaur winnu fwehtee Deewa wihri

runnajufchi swehtōs rakfōs. — Sanemſim to wehl reis ihſumā: Swehtais Garš ir tresča ihpaſchiba Deewa buhſchanā. Birna wahrđā eelſchā mehš kriſtiti. Wiſch no Tehwa un Dehla iſeet. Wiſch darra dſihwu. Swehtee Deewa wiſri zaur wiſnu runna-juſchi.

Dahwana. Jaunā derribā swehtais Garš daudſreis par dahwanu noſaukts. Ap. d. 2, 38: Tad juhs to swehta Garra dahwanu dabbuſect. Dahwana teel dohta. Tā arr swehtais Garš. Luth. 11, 13: Debbeſ' Tehws swehto Garru dohš teem, kaš wiſnu peeluſh. Wezzā derribā tiſ' weenš, ohtris zilwekš swehto Garru dabbuja (2 Moſ. 31, 3. Sohg.). Birnā kriſtigā waſſaras-swehtku deenā wiſch pahr Jeſuſ mahzeleem tiſka iſleets pehž Joela papreekſch-fluddinaſchanas, 3, 1. Iſleets; taš ſaprohtamš: 1) no augſchenes ſem mē dahwinahts, Gſ. 32, 15: Kad tiſš iſleets taš Garš no augſtibas, tad palikš tuſſneſſiſ par augligu tihrumu. 2) pillā mehrā; ne wairš tiſ' uſ weenu, ohtru ween, kà w. d.; ne tiſkai uſ mahzeleem ween, bet „uſ wiſſu meeſu“; jumš un juhſu behrneem ſchi apfohliſchana peedert, un wiſſeem, kaš irr taſlu, žiſ taš Kungš muhſu Deewš peeaižinahš, ap. d. 2, 39; tad 3) paleekami, ne uſ ihſu laiſu, kà w. d. Jah. 14, 16: Lai taš muhſchigi ar jumš paleek. — Arri mumš swehtais Garš par ihpaſchumu eedahwinahts. Taš notizziš pee muhſu kriſtibas, jo ta irr jaunahš atdſimſchanas maſgaſchana eelſch swehta Garra. Kà nu irr ar swehta Garra dahwanu, kaš man kriſtibā eedahwinata? Sche leekat to wehrā. Žilweku atpeſtiſchana irr zaur Jeſu Kriſtu notiſkuſi; bet swehtais Garš ſcho atpeſtiſchanu wiſſai kriſtigai draudſei un iſ weenam žilwekam, kaš pee taš peedert, dohd rohkā. Ko Kriſtuš par mumš darrija, to swehtais Garš eelſch mumš gaħda. To wiſch jau darra zaur Deewa wahrdeem, pr. zaur hauſlibu un ewangelijumu, kaš no wiſna zehluſcheeš. Tomehr ne to ween; bet kà Lutterš ſakka: Zaur ſawu ſpehku un ſapraſchanu newarru eelſch Jeſuſ Kriſtuš ſawa Kunga tizzeht, nedſ pee wiſna nahkt, ja swehtais Garš manni newedd. T. i. ja eš arr wiſſu no Jeſuſ ſinnatu, wiſna mahžibu, wiſna dſihwoſchanu, wiſna nahwi zc., tad zaur to wehl patš no ſewis newarru eelſch Jeſuſ ſawa Kunga tizzeht. To Lutterš pa reiſi ſakka iſ biħbeleš wahrdeem 1 Kor. 12, 3: Ne weenš newarr Jeſu par Kungu ſaukt, kà ween zaur swehto Garru. Kad kaħdam ſfohlaš-behrnam, kaħdam

zilwekam fwehta Garra wehl naw, tad lai winsch mahzetu nesinn
 zif bihbeles- un dseesmu-perfchu par grehkeem, ka tee Deewa preek-
 schâ negantiba un winsch tohs fohda, tomehr wisâ tas wizanam ne-
 et pee firðs un ar wissu fawu finnaschanu winsch paleef kahds bi-
 jis. Bet kad fwehtais Gars tewi par grehkeem pamahja, tad tu
 falki: Es tas grehzhineels; es Deewa dufmibu un fohdibu nopelni-
 jis; tu isbihstees; tu fahz luhkotees pehz palihga. Bet to (to?)
 newarri wis ar mahzifchanohs, ar lassifchanu eemahzitees; wiffas
 pafaules gudriba tew to newarr eedoht: Tas nahf no fwehta
 Garra. — Nu juhs weeglafi fapratifseet, fâ tas prohtams: Swehta
 Garra dahwana; jeb, kas to paschu apfihme: fwehtais Gars man
 eekfchâ mahjo. Tas arr bihbeles wahrds, 1 Kor. 3, 16: Wai
 nesinnat, ka juhs effat Deewa namâ un Deews jums eekfchâ mahjo?
 Tâ arr daudj dseesmâs, p. pr.: Kemm' pee man mahjas-weetu, tu
 firðsapgaifmotajs. Prohti Deewa Gars irr zits, ne fâ muhsu gars.
 Bet Deewa Gars teel dohts, tas tad prohtams, Deews no fawa
 Garra zilwela garrâ eedoht. Wiffu, fo tad zilwela gars darra,
 to winsch darra zaur Deewa Garra fpehku un dshifchanu. Zaur
 fawu fpehku newarru eekfch Jesus Kristus fawa Kunga tizzeht. Jo
 zilwela-gars irr no dabbas zaur grehkeem famaitahts, irr Deewam
 pretti, bes fpehta uf labbu, bes deewifchligas dshiwibas. Zaur Deewa
 Garru kristibâ muhsu gars atfal fpehku dabbu un tam lihðs wissu,
 kas pee deewifchligas dshiwofchanas wajadsigs. Meefigs zilwels
 warr arr kahdreif kahdu teizamu darbu padarriht, warr arr kahdreif
 buht fahtigos, pasemmigs, laipnigs. Tas nahf no dabbas. Bet
 ka wiffa zilwela buhschana zaurzaurim pasemmiga, fahtiga, laipniga,
 lehniga paleef, tas bes Deewa palihðfibas, bes fwehta Garra dah-
 wanas naw eefpehjamâ; tas nahf no schelastibas.

Deewiga meerinaschana skummibâ zaur luhgfschanu,
 pazeefschana behdâs,
 meers un preeks wahjibâ un nabbadfibâ,
 fpehts launu uswahreht,
 pastahwiba labbâ,
 ustizziba fawâ ammatâ un fahrtâ,
 mihslestiba uf zilwekeem zaur labdarrifchanu,

un wis, kas wehl pee deewifchligas dshiwofchanas peederr, tas
 mums dahwinahts, tas irr fwehta Garra dahwana; ka wiffas ta-
 was dohmaschanas, wehleschanahs, gribbeschanas, darrifchanas uf to

ween djennahs, fwehtu dšihwoſchanu eekſch un zaur Deewa fwehto Garru dšihwoht. Wai to gribbi? wai to wehlees? wai uſ to dohma? wai pehz ta ilgojees? wai to (fo?) darri un gahda? tad tew irr fwehta Garra dahwana, tad fwehtais Gars tew eekſchâ mahjo. Ja tà (fâ?) naw, tad lai tu ſinnatu wiſſu bihbeli un dſeefnu-grahmatu no galwas, lai tu warretu uſ wiſſahm jautafchanahm tizzibas-mahzibâ atbildeht, weena leeta tew truhſt, un ta wiſſwajadſigaka: fwehta Garra dahwana. — Bet fâ ſcho dahwanu panahſſi? Luhf. 11, 13 taſ iſteikts: Tehws fwehto Garru teem dohs, kaſ wianu peeluhds. Redſi, tew buhs Deewu par to luhgt, jo ar to tu parahdi, 1) ka patſ no fewis neſpehji Deewa preekſchâ taiſnis buht; un 2) ka tu kahro pehz fwehtifchanahs, pehz tahs dšihwibas, kaſ iſ Deewa nahf. Un tahdu kahroſchanu Deews gribb pil-diht zaur ſawu fwehta Garra dahwanu. Dahwidſ luhds dj. 143, 10: Lawſ labbaſ Gars lai manni wadda uſ taiſnu zellu. Un 51, 13: Neatæemm' ſawu fwehto Garru no manniſ (fâ no Saula, kam taſ bija un atſtahjahs). Kâ to atkal warr paſaudeht? zaur grehkeem. Tapehz Pahwiſ peeſakka Gw. 4: Neapbehdinajat fwehto Garru. — Te jumſ ſmukka maſa perſchina. Kur dšihwo mihlais Deews? Pat telti winnam debbeſis, bet tomehr tam tà patizzis, ka few' arr plaſchâ paſaulê wiſſmaſo mahju iſmekle: Zilweka ſirds, zil maſma! taſ fwehts Gars gribb tur mahjokka. Lai wianam ta par mahju tohp, ak tadehl ſchliſtu ſirdi tohp! Ar ſaweem preekeem peemettees, wiſſch tad no tew' wairſ neſchirfees. Ja, Kungſ, neatæemm' ſawu fwehto Garru no manniſ.

Muſſu mantofchanas Eihls. 2 Kor. 1, 22 ſtahw: Deews ta Garra Eihlu muſſu ſirdis dewis. Un Gw. 1, 14 fwehtais Gars noſaukts muſſu mantofchanas Eihls. Lohti jauks un dſilli ſihmigs wahrds, pills tahdas pateefibas, kaſ ſirdi eelihgſmo. Apzerreſim to. Kaſ ſche par Eihlu noſaukts, irr taſ patſ, fo iddeenifchlâ dšihwoſchanâ ſauz rohkaſ-naudu. Kaſ ta irr? Kad weens ar oſtru kahdu norunnu wai andeli notaiſa, tad wiſſch ſchim jau eepreekſchis eedohd kahdu daku no ta, fo ſohljiſ, par leezibu un galwoſchanu, ka taſ teeſcham wehlaſ wiſſu dabbuhs *). Tâ deeneſtneeki, derreti ſaldati, matroſchi dabbu rohkaſ-naudu. Swehtais Gars nu irr muſſu man-

*) Kaſ mums par Eihlu pahrtullohts, taſ greekiſſi iſſt irr: rohkaſ-nauda.

toschanas rohkas-nauda: mantoschana, debbes'-preeks, fwehta laimiba, kas mums tur pa wissam tiks rohkâ, no taks scheinan jau eepreekschis kahdu dalku dabbujam baudiht, par leezibu un galwoschanu, ka ustizjama's Deews mums weenreij teescham wissu to eedohts. Scho rohkas-naudu Deews mums dohd zaur sawu dahwanu, fwehto Garru, kas Ebr. 6, 5 nahkoschahs pasaules spehkus jau sche dohd pabaudiht. Lufkosim kahdas peerahdischanas par to. Ta fwehta laimiba tur buhs ta, ka tizzigee buhs ar Jesu draudsiâ, tadeht arr Pahwils wehlejahs mirt. Nu 1 Jahr. 5, 12 fazzihts: Kam tas Dehls irr, tam irr muhschiga dshwiba. Leez wehrâ: irr; sche dshwojoht; kaut gan tizzibâ ween; winnam par sawu Pestitaju preezajotees, zaur fwehto Garru irr rohkâ muhschigahs dshwoschana's kshs jeb rohkas-nauda. — Wehl zitta: Deewa walstiba, kas tur irr muhschiga un wissâ pillibâ, irr taifniba, meers un preeks eeksch fwehta Garra. Schee wahrdi fakka: Zaur fwehto Garru tu jau sche warri panahft taifnibu Deewa preekschâ, meeru ar Deewu un preeku eeksch Deewa; kâ kshu ween, ne ihsti pilligi, tadeht ka mums grehli peelihp; bet tomehr kâ apgalwoschanu, ka tur wissas schahs trihs leetas pilligi dabbusim. Deewbihjigi wihri to peedshwojuschi un issazzijuschî. Augustina basnizas-tehws fakka: Man tahdi brischi rohdahs, kur mannai fwehtai laimibai ne ka wairak netruhkt, kâ ween pastahwibas. Kas schim wihram gan bijis rohkâ? — Wehl zitta: 1 Jahr. 3, 2: Mihlee, taggad mehs effam Deewa behrni, bet wehl tas naw atspihdejis, kas mehs buhsim. Par to neisteizamo gohdibu un fwehto laimibu, wissaugstaja Deewa behrni buht, teem jau sche kshs no fwehta Garra, kas Deewu peeluhds, kâ mihlee behrni mihto tehwu peeluhds. — Wehl weena. 1 Kor. 13. Debbests mihlestiba paleek. Bet sche jau Deewa mihlestiba zaur fwehto Garru deewbihjigo firdis isleeta, Rohm. 5, 5. Tâ tee jau schein zaur mihlestibu sawâ starpâ kahdu dalku no nahkoschahs pilligahs mihlestibas eepreekschis bauda. — Kad nu sche zaur fwehto Garru, kas muhsu firdis eedohts, tif dauds mihlestibas, meera, preeka, meerinaschana's un laimibas, kâ nahkoschahs mantoschana's kshs dabbujams, ka par to wissu pasauli ne-nemtu, tad juhs gan faprattiseet, kapehz 207 ds. 2 par fwehto Garru fazzihts: Tu wissaugsta manta effi, ar tew' jau netruhkt ne kas; tu teem tizzigeem atnessi debbestigas dahwana's. Apustulis sawas grahmatas beigumâ, 2 Kor. 13, 13, nesinn draudsei un if

weenam fo labbaku, augstaku wehleht, fà fwehta Garra fadraudsefchanu: Swehta Garra fadraudsefchana lai irr ar jumš wiffseem. Rà tas faprotams? Lai tee dabbutu daku pee fwehta Garra deewigahš dšiwibas, pee wiina dahwanahm un spehkeem.— Bet ja gribbi fcho fwehta Garra dahwanu dabbuht un tur klast to dšiwibu, kas is Deewa nahf, un nahfošahš mantošchanas fihlu, tad lihds ar luhgšchanu no tawas puffes wehl wajadšiga fataiſiſchanahš. Rà? Tew wajaga buht firdi mihlestiba us Jesu, fo fwehtais Garš eefšch tewis gribb pagohdinaht. Tew buhš wiina wahrduš labbi finnà turreht. Tew buhš wiina bauschlus turreht, lai tew zaur to buhtu labbumš wai ffohde. Jah. 14, 23: Kas manni mihle, tas mannuš wahrduš turrehš, un mans Tehws to mihlešš un mehš pee ta nahfšim un mahjweetu pee ta darrifim. Kemm' pee mann' mahjas-weetu, tu firdšapgaišmotajš! Lai bohjà eš ne-eetu, tu mann' atšemdinajš, — af fwehtš Garš flawejamš, ar Tehw' un Dehlu teizamš, kam spehš un gohdš nebeidšamš, lihds leelš, lihds zeenijamš! Df. gr. 198, 1. Amen!*)

*) Ja gribb redseht, kahds zilweks irr ar wiffahm leelahm garra-dahwanahm beš fwehta Garra, un kahds wiinš irr, kad fwehto Garru pe enem, lai apluhfo Auguſtina baſnižas-tehwa dšiwofchanu. Pateefibu meklejoht wiinš arri fwehtohš rakšus nehma rohkà, bet ne fo tur neatradđa no ta jaukuma, kas wiinš eefšchà; un tà pee wiina notifka pehz ta wahrda 1 Kor. 2, 14: Meeſigs zilweks nefanemm, kas irr no Deewa Garra; jo tas wiinam irr gekkiba un wiinš to newarr fapraſt. Bet kad wiinš fwehta Garra wilkšchanai padewahš, t. i. mahzijaš is Deewa wahrdeem fawuš grehtus atfihht un Deewa duſmibu un fohdibu; nu arri Kriſtuš taiſnibu un pagohdinafchanu par pillu peenehma, un no pateizibaš wiinam labpraht paklauſija un wiina fwehtai dšiwofchanai pakkaſt ſtaigaja, — par kahdu wihru tad wiinš palizzis! Kahds nahfošahš mantošchanas fihš gan tahdam Deewa-zilwekam nebij fawà dwehfelè, kas warreja fazzihht: Man kahdi brihšchi rohdahš, kur mannai fwehtai laimibai ne fa wairaf netruhſt, fà ween paſtahwibas! — „Daudfi no teem, kas fwehta Garra lehnaſi wilkšchanai un pahmahziſchanai naw gribbejuſchi paklauſihht, weentreiſ, tanni atklahšchanas deenà, few par kaunu dabbuš redseht un dširdeht; kadduš fwehkuš, kahdu garra-pillibu wiinni buhtu warrejuſchi panahkt, kahdaš leetas ſemmes wiefà notifkuſchas, un wiinni tahš pa wiffam naw redſejuſchi ne atſin- nuſchi.“ (Din L.)

Manni aizinajis.

Sarunna.

Swehtais Gars manni aizinajis. Tà Lutters fakka. Schi aizinafchana irr Deewa Garra aizinafchana us pestifchana un swehtibu. Bet kad nu pestifchana zaur zittu ne weenu naw, fà zaur Kristu, un zilwekeem zits wahrds naw dohts, zaur to warram swehti palikt, ap. d. 4, 12. tad ta irr Deewa aizinafchana no pafauls draudsibas nahkt draudsibà ar Kristu un no wiara grehku peedohfchanu faxemt. Schahdu swehta Garra aizinafchanu wiffpahr swehtds raffids atrohdam. P. pr.: Nahkat, wiffas leetas irr fataitas! tà ta Kunga kalpi fauz. Nahkat fchurp pee mannis wiffi, kas effat behdigi un grubtfirdigi, es juhs atweeglinafchu; tà muhsu Pestitajs pats fauz. Kas pee mannis nahk, to nemettifchu ahra. Kam flahpst, lai nahk. Wiffds schinnis wahrds eefschà aizinafchana, lai nahk. Kamehr Jesus wiffu fataijis un peepildjis, kas pee muhsu swehtibas wajadfigs, tad swehta Garra ammatz un wiara preeks ihsti irr, manni faukt pee swehtibas un pestifchanas zaur Kristu. Bet to wifsch ne pee mannis ween gribb darriht, bei „wifsch wiffu friftigo draudfi wirs semmes aizina.“ Tas wiara ammatz, wiffu pafauli ar pestifchanas mahzibu peepildiht, aizinaht, luhgt un labbinahkt: Beekatees falihdsiratees ar Deemu! 2 Kor. 5, 20.

Neatgreesu zilweku firdsprahts. Wiffus tohs, kas fchai swehta Garra aizinafchanai pee Kristus nahkt, neklaufa, fauzam neatgreesus un taggad wiara firdsbuhfchanu dauds mas apluhkofim. Neatgreesam zilwekam ne mas tahdas dohmas nenahkt prahtà, fa wiaram zittadam japaleef, un wiara grehki wiaram ne kahdu nemeeru un ruhpes netaisa. Schahdi zilwefi irr, wai nu tahdi, 1) kas no ahrenes gohdigi dsihwo. Tahds zilwefs ne kahdus rupjus grehkus nedarra; kohp gohdigi fawu ammatu; darra wiffadus labbus darbus; eet basnizà; zitti wiara usteiz un turra par labbu un taifnu wiaru. Tapeh; wifsch pats dohma, wiaram ne kas netruhfstohkt. Matt. 19, 20: To wiffu efmu turrejis no fawas jaunibas. — 2) Weeglprahtigais. Wifsch weenahdi turra lustigu, ifkaihtu prahtu, un ne kad newarr fawu buhfchanu pahrdohmahkt. — Pafauls-zilwefz, kam prahts neffahs ween us pafauls leetahm.

Wiaſch peepilda ſawas eegribbas pehz baggatibas, paſaules pree-
leem, meefas-ſahribas. Wianam naw patiffchanas un naw
ſpehka, uſ augſtakahm leetahm dohmaht, pehz tahm dſihtees, fo
augſtaku, labbaku darriht. Wiaſch ſakka: Tew irr leels mantas
padohms, dwehſele mihla, ehd' un dſerr' lihgsmodamees. — 3) Ar
grehleem apradduſchais. Jo wairaf wiaſch eerohnahs grehkoht,
jo maſaf wiaſch par grehleem rehkina. Ta wiaſch ne ſahd nekahro,
atpakkaf greestees. Uſ tahdu wiſſi tad eet, lihdi eekriht meefigâ
drohſchibâ (pal. deſmit hauſchlu beſjamohs wahrduſ). — 4) Dee-
kulis. Wiaſch atgreſchanohs pee Kriſtus ne maſ neturra par wa-
jadſigu, jo wiaſch jau labſ un deewbihjigs deefgan, un labbats, ne
kâ tuhſtfoſchi zitti: Pateizu tew, Deews, ka ne-efmu kâ zitti laudis,
Wianam deefgan, kad wiaſch deewbihjigs leekahs.

Pamohdinaſchana. Bet pirms nu ſwehtais Gars wiſſus tah-
duſ neatgreestus pee Kriſtus ſawa Peſtitaja aizina, lai pee wianâ
nahl un no wianâ grehlu peedohſchanu ſaxemm, wiaſch tohs pa
preeſchu pamohdina. Pamohdina: Gulloſchais breeſmas neredſ
(tahdi, kaſ pa meegam ſtaiga, ſahp uſ jumteem un eet pa baili-
gahm weetahm), kad to pamohdina, tad wiaſch tahs redſ. Wiſſ
taſ, kaſ neatgreestam zilwekam leef eedohmatees, ſahdâ bai-
ligâ buhſchanâ wiaſch irr; kaſ wianâ nemeerigu padarra un
wianâ ſpeeſch, ſewi paſchu jautahht: Kâ irr ar manni? Wai arr
tikſchu ſwehtigſ? Wai Deewa preeſchâ eſmu tahds, kâ man wajaga
buhht? Wiſſas tahdas leetas irr ſwehta Garra eerohſchi, ar kurreem
wiaſch pamohdina. Swehtais Gars zilwekus pamohdina: 1) Zaur
wiſſadahm dſihwes waddiſchanahm un uſfuhtifchanahm.
Rohm. 2, 4: Wai neſinni, ka Deewa laipniba tewi —. Ef. 28, 19:
Apbehdinâſchana mahza mahzibu wehrâ liſt. 26 nod. 16:
Kungs, kad behdas klaht, tad tee tewi mekle (tâ paſudduſchais
dehls). 2) Zaur hauſlibu, kurra dohd grehlu atſiſhchanu. Ja
hauſliba grehzineeku paſuddina un wianâ tik nemeerigu padarra, ka
wiaſch wairſ neſinn, kur twertees, tad ſwehtais Gars wianâ aizina,
t. i. wiaſch to peeaizina pee Jeſuſ, wiſſu grehzineeku peſtitaja. —
Swehta Garra rohlâ wiſſadas leetas warr palikt par eerohſcheem,
ar fo wiaſch tahdu zilweku pamohdina, kaſ zittfahrt par ſaweem
grehleem ne maſ nebehdajahs. Luhoſim daſchas tahdas leetas.
Ap. d. 24: Kad Weliks Pahwila ſpreddiki par taiſnibu, ſchli-
ſtibu un nahloſcho ſohdibu dſirdeja, tad wiaſch pahrbihjahs. Sche

tad nu bij speedrikis tas eerohjis. Tas wehl taggad daudsreis noteef. Iir notizzis, ka laudis pehz speedrika pee mahzitaja nahkufchi un fazzijufchi: Zeenigs mahzitajs, Juhš par manni runnajuſchi. Un mahzitajs naw ne finnaht finnojis, ka ſchee arr baſnižâ bijufchi. Râ tas notizzis? Deewa wahrdi un bauſtiba wiannu fir di aiſfabruſchi. — Swehto rakſtu laſſiſchana: Auguſtins dſihwoja beſ atgreſchanahš, tad ſchee bihbeles-wahr di wianna fir di aiſfabra, Rohm. 13, 13. 14: Vai itt kâ deenâ gohđigi ſtaigajam: ne rihschanâs un plihſchanâs, ne gukkâs un neſchêkhibâ, ne bahrſchanâ un eenaidibâ, bet apweſkat Kriſtu to Kungu. Zaur ſcho wahrdu ſwehtais Gars wiannu pamohdinaja un aizinaja. — Dſeefma: Selle kahds dſihwoja beſ apdohmas, ne ko nebehdadams par dwehſeli un wiannas ſwehtibu. Ko par neddelu nopelnija, to ſwehtdeenâ lihds puſſnahkti ar grehkeem atkal iſſchlehrda. Weenreis žits labbals beedris to peedſchruſchohš nakti uſ mahju wedda. Uſ to paſchu brihdi wahtneekš, ſtundu iſſaukdams, pehz ſawa eeradduma to perſchu dſeedaja: Pamohdees, tu paſuddis jehš, negulli wairs, žilweka-behrns, tew grehkus atmeſt klahjahš. Pamohdees! Muhschiba, kaš dohd par tawcem darbeem tew to ſohđ, pee tewim drihs peeſtahjahš. Schi nahkts warr buht tew paſtara, warr aiſraut garru muhschibâ. Bai dſird, tâ wianna beedris fazzija, to perſchu tew dſeedaja; un — no ta laika palaidneekš palikka apdohmigš. — Peepeſcha mirſchana: Tâ bija pee Luttera, kad Aleſi wianna draugu ſibbins noſpehra. Râ wehl bij ar wiannu? Tâ deewbihjigais ſaupmanis Pehteris Waldus tikka pamohdinahis, no kurra Waldeeschi ſawu wahrdu dabhujuſchi. Ar draugeem runnajotees, weens no winneem peepeſchi nomirris ſemmê tritta. Schis notikkums Waldu dſikli aiſgrahba un zaur to winſch nahja pee atſihschanas. — Relaimigi gaddijumi: Kempa miſſijonars, kaš Deenwidduš-Aſrikâ ſpehzigi ſtrahdajis, bija papreeſchu 16 gaddu ſaldatu deeneſtâ un tad par doſteri. Weenreis wiannam par uppi ar laiwu brauzoht wehtra ſazehlahš, laiwa apgaſahš un ſtraume Kempu, kaš pee laiwas mallas bij peekehrees, drihs kahdu juhđi uſ preeſchu rahwa, kur — jau gan drihs nomirruſchu — zitti wiannu iſglahba. No ta laika winſch doſtera ammatu atſahjis, palikka par miſſijonari. — Semmes-trihzeſchana zeetuma-ſargu Biſlippôs tâ ſabaidija, ka wiannam to ſwarrigo jautaschanu wojadſeja jautahť: Ko man buhs darriht, lai muhschigi dſihwoju? Schi ta ſwarriga jauta-

ſchana, kaſ ihpaſchi iſ katram, kaſ pamohdinahts, ar weenu no jauna nahſ prahtâ. Kurrà? Wai ſwehtigs tiſſchu wai ne? — Tee nu bija kaſhdi ſtahſti no daudſeem, kaſhdi eerohtſchi ſwehtam Garram, ar to zilwekuſ pamohdinaht. Daudſreiſ ſapnam to wajaſdeja padarriht, Jj. 33, 16. 17: Sapnî zaur nahts parahdiſchanahm wiſſſch zilweka auſi atdarra un to iſbeede. — Ne tiſſkai pa weeneem zilweki tà teef pamohdinati, bet daudſreiſ tuhſtoſchi un millijoni weenâ reiſâ. Eſtram, 9 nod., to ſpehzigo luhgſchanu luhdſoht: Muſſu noſeegumi eet mumſ pahri par galwu un muſſu waina irr lihſ debbeſim leela, laudiſ. 10 nod., gauſchi raudaja un fazzija: Meſſ eſſam prett ſawu Deewu grehtojuſchi. — Jahnam pee Jardanâ mahzoht, Matt. 3, 5. 6, pee wiſſa iſgahja wiſſa Jeruſaleme un wiſſa Juhdu ſemme un wiſſaſ ſemmes gar Jardanu nu liſkaſ no wiſſa kriſtiteeſ, ſawuſ grehkuſ iſſuhdſedami; un (Luhſ. 3, 10 n. t.) laudiſ, muitineeki un ſarra-wihri praſſija: Ko mumſ buhſ darriht? — Daudſreiſ taſhda pamohdinaſchana eet zaur weſſelahn ſemmehm un apgabaleem, p. pr. zaur wiſſu Wahſemmi ta gahja pehz brihwibaſ-karreem 1813 un 1815; Piſnu-ſemme zaur baddu tiſſka mohdinata ap 1866; tà pat Widſemmi truſkumſ ſabaſidija 1868.

Zaur ewangelijumu aizinajiſ. Ja nu pamohdinaſchana pee kaſhda zilweka ſpehziga parahdaſ, t. i. ja wiſſam preeſſch dwehſeleſ azzim iſhti ſtahjâſ hauſlibaſ laſhti, nahwe, Deewa ſohdiba un muſſſchiba, muſſu dſihwoſchanaſ un buhſchanaſ nezeeniba un pohſtſ, tad taſ zilweku pa preeſſchu padarra nemeerigu un bailigu. ſchâſ baileſ wiſſam leeſ nopuhſteeſ: Kaſ manni atpeſtiſ! Jeb praſſiht: Ko man buhſ darriht, lai ſwehtigs teeku? — Swehtiga taſhda dwehſele! Jo: Swehtigi tee, kaſ pehz taiſnibaſ iſſalkuſchi un iſſlahpuſchi, tee tiſſ peepilditi. Pehz ſcha ſwehta Garra ſataiſidama darba nahſ nu wiſſa iſtaſiſ darbſ: Wiſſſch aizina pee Kriſtuſ, kur peedoſſchana, taiſniba, meerſ un preeſſ atrohdamî. To wiſſſch darra zaur ewangelijumu. Ewangelijumſ irr ta preeziga ſiſſa par grehku peedoſſchana zaur Kriſtu. ſchi ſwehta Garra aizinâſchana noteef zaur ewangelijuma laſſiſchana un klauiſſchanoſſ. Ap. d. 16, 14: Pahwilam runnajoht Lihdija purpura-audelneeze uſſklauiſſija un taſ Kungſ wiſſai (zaur ſwehto Garru) ſirdi atdarrija, to nemt wehrâ. Jſ rihta, behrni, kad juhſ ſche to ewangelijumu no Kriſtuſ dſiſdat, dohmajat pee ſewim:

Swehtais Garš fauz, wińsch muhs aizina pee Kristus, kas ewangelijumâ eefšhâ un zittur ne fur. — Zif daudj irr to, kas aizinati? Wiſſi, 2 Peht. 3, 9: Deewš negribb, ko kađdam buhs paſuſt —. 1 Tim. 2, 4: Deewš gribb, lai wiſſi ziltweki muhsčigi iſglađbjahš un naht pee pateeſibas atſihsčanas. — Tapehž ar Deewš pawehlejis, wiſſai raddibai preeka-mahžibu paſluddinaht, Mark. 16, 15. Weffeláš tautáš teef žaur ewangelijumu aizinatas. Bet weena tauta agrak, ohtra wehlaſ. Žuhdi wiſſpirmať aizinati. Pahwiš ſakka: Žums Žuhdeem bij pirmeem awangelijumu dſirdeht. Preekſč 1000 gaddeem Wahzeekſči. Preekſč kađdeem 600 gaddeem (ap 1200) mehš Latweeſčji. Arri pa weeneem žiltwekus ſwehtais Garš gan agrak, gan wehlaſ aizina. Weenu wińsch jau behrnu buhdamu aizina; tã taš prohtamš? Ohtru 20 wai 40 gaddu wezzu. Sirmgalwis kađš ſažžija: Eš tiſkai iſčetri gaddi eſmu dſihswojis. Wińsch ar to ſihmeja iħsto, garrigo dſihswibu ar Kriſtu.

Swehta Garra aizinášchanu pee Kriſtus warr peenemt un arri atſtumt. Ap. d. Pehteriš waſſaras-ſrehtkšs runnu turta un žaur to laudim ſirdiš pahtruhka, ka tee ſažžija: Ko mums buhs darriht? Te laudiš aizinášchanu peenemm. Ap. d. 7 Steppinášč ſawuš klaufitajuš tã pat pee Kriſtus aizina (heb: ſwehtais Garš žaur Steppinai aizina; jo: Žuhš ne-eſſat, kaš runna, bet ſwehtais Garš runna žaur žumš); 54 p.: To dſirdoht winneem ſirdiš no duſmahm pahtruhka un tee par winnu ſohbuš ſakohda. Te aizinášchana teef atſtumta. Tã, 2 Kor. 2, 16, weenam ſwehta Garra aizinášchana paleef par dſihswabš-ſmarſču uſ dſihswibu, ohtram par nahweš-ſmarſču uſ nahwi. — Tã Welikš ſcho aizinášchanu atmetta. Ap. d. 24: Wińsch pahrbihžahš un ar to ſwehtais Garš winna ſirdi kuſtinaja; bet wińsch ſažžija: Ež ween ſchoreiſ prohjam, kađ man atfal wałkaš buhs, tad tewi ataizinášču; un tã wińsch to aizinášchanu metta pah galwu. — Eroduš arr, kađ Žahniš ſažžija: Taš neklahžahš —. Agripaš lehnášč, kađ Pahwiš winna preekſčhâ runnaja, ap. d. 26. — Tã wehl taggad weeglprahtigaiš darra, kaš wiſſaš labbaſahš dohmaš, kurráš no ſwehta Garra naht, mett no prahta ahrã; paſauleš-žilwekš un ar grehkeem apradduſčaiš, furreem grehki wehl par daudj miħki, un kaš ſawas ſirdiš prett kaťru Deewa Garra kuſtinášchanu apžeetina. — Tur pretti wiħri, kaš ſwehta

Garra aizinaschanai paklausija: Pahwils, tà? Augustins, tà? Pehteris Waldus, kas kaupmana ammatu nolikka, wissu sawu mantu pee swehto rakstu pahrtulokochanas, norakstichanas un isplattichanas isbruhleja. Lutteris. Zeetuma-fargis Wihlippos.

Isredsetee. Tohs nu, kas swehta Garra aizinaschanai zaur Deewa wahrdeem, paklausijuschi un grehku peedohschanu no Kristus peenehmuschis, pehz raksteem nosauz isredsetus. Rohm. 8, 29. 30: Kurrus winsch pa preekschu paredsejis (ihsti: eepreekschis pastnis, pr. ka tee tai aizinaschanai klaufish), tohs winsch arr nodohmajis; bet kurrus winsch nodohmajis, tohs winsch arr aizinajis u. t. pr. 9, 16: Tad nu tas nenahf ne no ta, kas gribb, ne no ta, kas teff, bet no Deewa apschelochanahs. Schahs perschas tà saproh-tamas: „Tas labbums, kas eeksch zilwela rohnahs, irr Deewa darbs; Deewa jau no muhschibas ne ween sinn tohs, kas swehti paliks, bet winsch arr tohs tà fakocht us tam isredsejis un nospreedis un us to wadda, wissu, kas teem pee sawas swehtibas wajadfigs, patš preeksch un eeksch teem raddidams.“ (Gerlach.)

Bamahziba. Ebr. 3: Schodeen, kad winna balsi dsirdat, ne apzeetinajat sawas firdis. Juhs, b. m., gandrihs katru rihtu zaur ewangelijumu, ko jums mahzu, teekat pee Kristus aizinati; teekat aizinati, tahdu prahtu turreht, kahds winnam bijis; teekat aizinati us swehtichanohs. Neapzeetinajat prett to sawas firdis un nelaischat to gar ausim un firdim garram. Bet tee to darra, kas negribb lehnprahtiba Kristum palikt lihdsigi, kaut gan swehtais Gars winneem to deesgan firdi runnajas; kas naw pateefigi; kas Kristus dehl zittus nemihlo un teem labpraht nekalso; kas augstprahtigi; kam naw skumjas par grehkeem; kas if deenas zaur grehku noscheloschanu grehku dabbu eeksch fewis nenonahwe; kas swehto Garra apbehdina; zaur ko? — Schodeen; jo ta warr buht pehdiga reisa, fur swehtais Gars tewi zaur ewangelijumu aizina. Df. gr. 321, 6: Schodeen dsihws buhdams atgreesees, us rihtdeenu nepalaidees! Dasch, kas wehl schodeen spirtumâ, jau rihtu nomirft ahtrumâ. Ja neatgreesees nomirft, tur degft elles uguni.

Manni apgaismojis.

Sarunna.

Tizzibas-lohzeļa isslaidrošana nu tablat fakla: Swehtais Gars manni ar šawahm dahwanahm apgaismojis. Kā tas šaprohtams? Vassam ap. d. 26, 17. 18. Tur Jēsus un Bahwīlu fakla: Lewi sūhtišču pee paganeem, wīnku azzis atdaribt, lai tee atgreeschahs no tumšibas un gaischumu un no wella warraš pee Deewa; lai tee dabbu grehku peedohšchanu un eemantoschanu pee teem swehtiteem zaur tizzibu eefsch mannis. Behz scheem wahrdeem wīnku azzim par diwahm leetahm buhs atdaritees,

par grehkeem un

par schehlastibu.

Kurrōš perschās wahrōš ta pirma leeta eefschā? kurrōš ta ohtra? Ta pirma noteek zaur baušlibu, kurra? ohtra zaur ewangelijumu. Abbas irr swehta Garra dahwanas. Tapehz: Swehtais Gars manni ar šawahm dahwanahm (kurrahm abbahm?) apgaismojis (par ko?). Par to nu plaschati šarunnasimees, kā swehtais Gars manni par grehkeem un par Deewa schehlastibu apgaismojis.

Apgaismojis par grehkeem. Daschi zilweli daudš finn: Kā zittās semmēs isslattahs, un dsennahs ar ween jo wairaf finnaht un pašht; bet kas wīnneem ihsti wīstuhwaki, tas teem apšlehpts: Kā wīnku pašču firdi isslattahs. Ta wīnneem šwescha semme. — Daschi arr dohma, ka to sinnoht gan, wajagoht tikkai ar šawu pašču gaischumu, ar šawu šaprašchanu, šawā firdi eeslattitees. Lih-dšiba par to, kā irr, kad ar šawu pašču šaprašchanu firdi eeslattahs un kā tad irr, kad swehtais Gars firdi apgaismo: Kad ar šwezzi ee-eet istihritā istabā, tad ta leetahs glušchi tihra; bet kad šaules gaischums tur eepihd, tad daudš putteflu un netihrumu nahl redsami. Isslaidrojat to pašchi. Kahdas prohweš par tahdu apgaismoschanu. Dahwidš šlepkawibu un laulibas-pahrlahpschanu padarrijis, dšihwo gan drihs weffelu gaddu beš noschehlošchanas. Tad Rahtans wīnnam Deewa wahrdu leek preeščā: Tu efi tas wihrs. Peepešchi wīnnam šawa eefschiga buhšchana paleek gaischa un wīnšch fakla raudadams, D. ds. 51: Lew weenam esmu greh-

fojis un launu preefch tawahm azzim darrijs. Ta irr Deewa Garra apgaifmoschana. Jahsepa brahli pahrdohd sawu brahli un farunnajahs bes scheluma un bailehm, la tehnu par to peewilt un apmelloht. Jahsepa preefcha stahwoht tee fakka: To mehß pee sawa brahta noseeguschees, tad winna behdas redsejam un neklaufjam; tapehz nu schahß behdas pahr mums nahf. Wixnu eefschiga buhßchana un nedarbs teem gaischi paliffufchi. Zaur to? Ta irr swehta Garra apgaifmoschana. Ta ta grehzineeze, Luhl. 7, 38, kas raudadama Jesus kahjas ar affarahm flappinoja. Kapehz gan? — Ta pat wehl. Swehtais Gars muhs apgaifmo par grehkeem zaur baußlibu jeb desmit Deewa baußchleem. Wixsch mums mahza atsiht, kas mehß effam: grehzineeeti; wixsch mums mahza atsiht, kas Deews irr: Swehtais, kas grehßuß peemefle un fohda. Scho swehta Garra ammatu fauz winna rahßchanaß ammatu, Jahn. 16, 8. Kas Deewa baußchluß warr klaufftees un skaitiht un pee tam glufchi, meerigß palift, tas wehl naw apgaifmohtß. Bet ja tew pee zetturta wai feptita wai aßiota baußchla firdeßalßß fakka: tas pahrkahpejs eß esmu, un tew firdeß paleef ne-meeriga un noßkummufi, tad tas irr swehta Garra darbs, kas tewi par taweem grehkeem zaur baußlibu apgaifmo. Weens fakka: Wixßuß desmit baußchluß esmu turrejis; ohtrais: Ne weenu no desmit baußchleem ne-esmu turrejis; no fa tas nahf? Ta irr arri apgaifmoschana. Warifeets bija neapgaifmohtß; muitineeks apgaifmohtß; la? Pa preefchu tu warr buht leelijees ar sawu ufßizßibu, ufßihtibu, taifnigumu, gohdu, kas tew pee zilwekeem; taggad wairs ne. No fa tas nahf? Tawas eedohmas, fa tew effoht labba firdeß, irr if-nihjinatas, tad Deewa wahrdu speegel apluhkojees. Tu nu atßihti, fa wiffa mußfu taifniba irr la fahrnaina drehbe, Ef. 64, 6. No furrenes tahda pahrwehrßchanaß nahf? Tu loffi par Jesus zeefchannahm, tur klahd dohmadams: Par manni; wixß, fo tu effi zeetis, irr manna waina ween. Ißfi fakkoht, kas ar Pahwilu iffaujahß: Ut eß nabbags zilwekß, kas manni atpeßtißß no schahß nahwes meefas? tas irr apgaifmohtß. Behz tahdas apgaifmoschanaß tad tahlak bailiba, pafcha firdeß apfuhdfeßchana un pasuddinaßchana. Jo finnam, fa tas wahrdeß pateefigß: Kungs, tu manni pahrmanni un pafßihti. Deewa dußmiba, fohdiba, mußßchiba, pafußchana un stahjahß azzu preefcha un ifrahdahß par ihßu pateefibu. — Bet ja gribbi, fa swehtam Garram scho darbu pee tewiß buhs

strahdaht, tad tew ta dehl jaluhj, jo Luhl. 11, 13: Debbes Tehws fwehto Garu teem dohs, kas winnu peeluhds. Luhgtimees tad, lai fwehtais Gars muhsu firds eekschpussi apgaismo, fazzidami, D. dj. 139, 23. 24: Fahrbaudi manni, af Deews, un atsihsti mannu firdi; usluhko manni un atsihsti mannas dohmas, un luhko, arrig esmu us negantu zekku un waddi manni us muhschigo zekku. Jer. 31, 18: Atgrees tu manni tad atgreesischohs.

Apgaismojis par schelastibu. Swehtais Gars manni ar sawahm dahwanahm apgaismojis. Ar to weenu dahwanu, ar bauflibu, winsch muhs par muhsu paschu buhschanu apgaismo, ka mehš Deewa preekschâ grehzineeki, ka mums bailiba usnahf un ka nu grehti ar wissu sawu swarru mums gull wirsû un mehš Deewa sohdbu bihstamees; winsch muhs apgaismo par Deewu, ka tas irr swehts un grehkus sohda. Bet tas mums itt ne fo nepalihdsetu, ja nu swehtais Gars muhs ar sawu ohtro dahwanu, ar ewangelijumu. par Deewa schelastibu neapgaismotu. Zuhdasam Jesus mahjeklam arr sawi leelee grehti til gaischi bij palikkuschi, ka ne kad wehl; bet winsch nelahwas par Deewa schelastibu apgaismotees un ta palikka ismiffis un pafahrahš. Jo kad nabbags zilweks irr til leelâs bailês par saweem grehkeem, tad swehtais Gars winnam nefs to preeka-sinnu — ewangelijums irr til dauds, ka: preeka-sinna —: Deews irr scheligš, un tadehl ka winsch scheligš, tad winsch tew peedoht. Wai swehtais to darra? Teescham. Lawa firdsapinna tew to ween falka, ka tu grehzineeks un sohdbu nopelnijis. Radditahš leetas gan stahsta, ka Deews labš un mihligš, bet par winna schelastibu, pehz kurras winsch grehkus peedoht, tahš ne fo nestahsta. Bet ne weens zilweks nesinnatu par Deewa schelastibu, ja Deews patš to nebuhtu fazzijis. 2 Mohj. 34, 6. 7 Deews patš Mohsum garram eedams par fewi ta fluddinajis: Kungs, Kungs, stiprais Deews, scheligais, firdsmihligais un lehnprahsigais, peedohtams noseegumu, pahrahvshanas un grehkus. Nu pasaule to dabbuja sannaht. Un bibelê it katra lappa pilla ar scho eewangelijumu par Deewa schelastibu. Dfirdefim kahdas weetas. D. dj. 103, 13: Kâ tehws par behrneem —. Ez. 33, 11: Til teescham ka es dsihwoju, tas Kungs falka, man nepatihf besdeewiga nahwe, bet ka besdeewigais atgreeschahš no sawa nifna zekka un dsihwo. Ez. 1, 18: Ja juhfu

grehki buhtu farkani kà affinis, tee tatschu tiks balti kà sneegs. Bet jaunà derribà schi Deewa schelastiba prett grehzineeka itt ihsti parahdahs zaur to, ka Deews fawu Dehlu par mums grehzineekem fuhthijs un nodewis. Pahrs perschu: Tif lohti Deews pafauli mihlojis, ka winsch fawu weenpeedsimmuscho Dehlu deewis. Kas mums fawu Dehlu dahwinajis, kà tas ar to paschu mums nedahwinahs wiffas leetas? Nu wiffas tizzigo dseefmàs atskanu tas ewangelijums par Deewa schelastibu eelfsch Kristus: Teem grehkeem nebuhs tik dauds speht, kà Deewa schelastiba. Kad grehki manni beede, mans mihlais Jesus Krist, lai mann' tahs wahtis dseede, ko tu few lizzis fist. Un ko Deews tà fakka par fewi un fawu schelastibu, to winsch arr parahdijis pee Israela, kà? pee Dahwida; muitineekam; laundarram pee frusta; Pahwilam; kà pee latra no scheem? Pahwils bes leegschanahs iteiz: No wisseem grehzineekem es tas leelalais; bet — tà winsch preezigi klagt peefakka, man schelastiba notikkufi. Jesus ne weenu atgreesigu grehzineeka naw atstummis; peeminnat to grehzineezi wariseescha mahjà, Luth. 7; to laulibas-pahrkafpeju Jahn. 8; Pehteri. — Tà mehš nu pat to gaisnu redsejufchi, ko swehtais Gars swehtòs raffòs, tas no wianna nahkufchi, mums uszehlis, gan perschàs, gan swehtòs stahstòs. — Schis irr swehta Garra preezinafchanas ammatš, kadehl Jesus wianna ar fouz eepreezinataju, Jahn. 15. 26.

Pamahziba. Laujees tad apgaismotees. To swehtais Gars gribb pee if weena kristita darriht: wianna zaur Deewa hauschkeem par faweem grehkeem apgaismoht; un par Deewa schelastibas leelumu zaur ewangelijumu. Bet ja swehta Garra darbain pee tewis buhs parahditees, tad laujees ar wianna dahwanahm apgaismotees. Pee tam trihs leetas wajadfigas: mahzees, luhds Deewu, paklaufi. — 1) Mahzees. Jesus uf faweem mahzeekem fakka: Swehtais Gars no mannis nems un jums pasluddinahs. No ta, ko Jesus runnajis un darrijis un ko swehtee preeka-mahzitaji mums usrakstijufchi, swehtais Gars mums lizzihš pee firds, lai no ta fawus grehkus nu Deewa schelastibu atfihstam. Bet kà swehtais Gars warr Jesus swehto dshwofchanu un Jesus wahrduš tew pee firds list, kad tu ne ko no tam nesinni? Tapehž, behrni, mahzatees taggad Deewa wahrduš, usdohtahs bihbeles-perschas, dseefmu-perschas, katkismi, bihbeles-stahstus; lassat Deewa wahrduš; klausatees usmannigi, ko jums mahzu. Arr kad buhfeet ahrà no ffohlas, zee-

nijat fwehtdeenu un tannî Deewa wahrduš: basnizu, spreddiki, fawu dseefmu-grahmatu, fahdu fluffu stundu. Jo, jo wairaf tu Deewa wahrduš finni, jo wairaf fwehtam Garram irr, ar fo tewi warr apgaišmohť. — 2) Luhđi' Deewu. Zaur lassišchanu, mahzišchanohš, basnižâ eeschanu tu Deewa wahrduš fâ fahdu nedšihu mantu warri galwâ šakraht. Luhđi', lai fwehtais Gars tew tohš ihstâ brihđi, fad tew pamahzišchanas, spehka, preežinaschanas wajaga, pee širdš leef. Tas Tehwš fwehto Garru teem gribb doht, fas winnu tadehť peeluhđi, tâ Jesus fakka. Ar to, fa tu Deewu luhđi, tu ihsti parahđi, fa no teefas un labpraht gribbi liktees apgaišmotees, fa tu apgaišmoschanu turri par dahrgu leetu un pehž tahš fahro.

— 3) Paklauſi. Wišpehđiga un wajadšigaka leeta, paklauſi fwehtam Garram, fad winšch tew grehkus un šehlastibu zaur bauſlibu un ewangelijumu rahda. P. pr.: Ja fahda bihbeles-peršcha tew pee širdš terrahš — un tas nahť ween no fwehta Garra, — tad to fluffam wišfu deenu daudšreis pahrdohma un no tahš nemmees spehku, no grehkeem fargatees un Deewam dšihwoht. Ja fwehtais Gars tew ažiš atdarra, fa tu atšihsti fawu wiltibu, fihtstumu, mihleštibas truhkumu, un tew fâ širdi fakka: Tu effi tas wihrš; tad klaufi winna pamahzišchanai, fâ? Tâ tu fwehtam Garram rahdišees patežižš par to, fa winšch tewi par taweem grehkeem apgaišmožiš. Bet ja tu fâ Weliks fakki: Žittureiš, šhodeen ween wehť ne, tad fwehta Garra apgaišmoschana pamasitem apdšifšihš. Bihele peekohđina: Neapbehđinajat Deewa Garru. Zaur fo winnu apbehđina? Par Saulu arr Deewa Gars nahza, bet fad winšch Deewam wairš neklauſija, tad „Deewa Gars no winna atlahpahš.“ Ne, mihtais, mihtais Kungš, lai pee mums tâ nenoteef. Mehš wišfi luhđšamees: Neatremm' fawu fwehto Garru no manniš. — Tad nu paklauſi, fad winšch tewi par taweem grehkeem apgaišmo; bet paklauſi winnam arr, fad winšch tewi par Deewa šehlastibu apgaišmo. Refakki wiš: Šš grehkožiš, un wišfai daudš, un gruhtu, manni Deewš wairš neglahbš. Nekrihti ismišfešchanâ. Nedarri Deewam to fawu, itt fa grehki wai žižš fas, buhtu štipraki ne fâ winšch. Ne: Ja grehki leeli, Deewa šehlastiba wehť leelaka. Kad grehki tew rahdahš leeli, tad lauji ewangelijumu par grehku peedohšchanu fâ balsamu un meerinaschanu wahžâ širdi eeleet. Wehť reiš tewi, Kungš Deewš, luhđšam: Neatremm' fawu fwehto Garru no manniš.

Manni swehtijis.

Sarunna.

Tahlaſ nu tizzibaſ-lohzeſſi fazzihſ: Eſ tizzu, ſa ſwehtaiſ
Garaſ manni ihſtenâ tizzibâ ſwehtijis. Schianis wahrdds
tribſ leetaſ apzerrejamâſ: ſwehtijis, ſa ſwehtaiſ Garaſ to darra,
zaur ſo wiaſch to darra.

Manni ſwehtijis jeb ſwehtu darrijis. Swehtaiſ Garaſ manni
ar ſawahm dahwanahm apgaiſmojis, taſ ſaprohtamſ, lâ jau dſtrde-
jam, wiaſch man ar to weenu dahwanu, bauſlibu, mannuſ grehkuſ
rahdijs un Deewa duſmibu un ſohdibu par teem; un zaur to ohtru
dahwonu, ewangelijumu, Deewa ſchelaſtibu eekſch Kriſtuſ, pr. ſa
man Kriſtuſ deht wiſſi grehli tiſſ peedohti. Zaur abbahm leetahm
(kurrahm?) nu ſwehtaiſ Garaſ tahlaſ eekſch manniſ uſmohdina mi-
hleſtibu uſ Deewu, kaſ par manni manna dſilkâ pohſtâ tiſ firſnigi
apſchelojees. Rohm. 5, 5: Deewa mihleſtiba (kaſ Deewam uſ
mumſ) irr muhſu ſirdiſ eeleeta zaur ſwehto Garru. Zaur ſcho
Deewa un Kriſtuſ mihleſtibu ſwehtaiſ Garaſ muhſu ſirdiſ zell pretti-
mihleſtibu, un manna ſirdiſ, labpraht griſbedama pateizibu rahdiht,
praſſa: Kungſ, ſo tu griſſi, ſa man buhſ darriht? Swehtaiſ Garaſ
tad muhſu ſirdiſ atbild ar 1 Peht. 1, 15. 16: Nâ taſ, kaſ juhſ
aizinjais (to ſwehtaiſ Garaſ darrijis), irr ſwehtſ (lâ wiſſa wahrds
jau iſteiz), tâ arridſan juhſ paſchi paleekat ſwehti wiſſâ darrifchanâ;
jo irr rakſihtſ: Eſſat ſwehti, jo eſ eſmu ſwehtſ. Zumſ buhſ
buhſ ſwehteem, tâ wezza derriba pawehleja; bet nu, kad ſwehtaiſ
Garaſ muhſ apgaiſmojis par to neiſdibbinajamu Deewa apſchelo-
ſchanohſ eekſch Kriſtuſ, mehſ fakam: Mehſ griſſam buht ſwehti.
Bet taſ ſaprohtamſ: mehſ griſſam buht no grehkeem atſchirti, ne-
griſſam wairſ ar teem beedrotees, negriſſam wairſ tohſ mihloht,
bet eereebt, un to arr darram. Tahds zaur ſwehto Garru ſweh-
tihtſ wihrſ bija Pahwiſ. Wiaſch fakka: Kriſtuſ mihleſtiba
manni tâ ſpeeſch. Wiaſch griſſi fazzihſ, ta mihleſtiba, ar ſo
Kriſtuſ manni mihlojis un ſo ſwehtaiſ Garaſ man apleezinjais, ta
manni ſpeeſch, dſenn uſ wiſſu labbu. nohſt no wiſſa ſauna; ihſi
fakhoht: manni ſwehti jeb ſwehtu darra. Manni ſpeeſch, jeb manni
dſenn, taſ arr runnahtſ itt jaukds lihdiſſibaſ wahrdds. Ta lihdiſſiba
nemta no pohſteta lohſa, ſam ſaule ſpihd wirſû; wiaſch zittadi ne-

warr, kà pumpurus, seedus nn labbus auglus isdoht. Tà pat Gal. 5, 22: (swehta) Garra augli irr: mihlestiba, lihgmiba, meers, pazeschana, laipniba, labprahtiba, tizziba, lehnprahtiba. Swehtee raksti scho swehtifchanohs wehl ar daschadeem zitteem wahrdeem nosauz, zaur kurteem ar to wehl jo plafchali dabbujam eepashtees. 1) Jaunais raddijums. 2 Kor. 5, 17: Kas eefsch Kristus irr, tas irr jauns raddijums; wezzahs leetas irr pagahjuschas, redsi, wiffas leetas irr palikkufchas jaunās. Prohti tas palizzis gluschi zits zilweks, kas laujahs swehtam Garram ne ween usmohdinacht, aizinacht, apgaismocht, bet arri swehtigt. Lufkosim, wai tà irr. Pirmak bij luste us grehkeem, us atreeschanohs, melleem, peewilfchanu, neschthstibu; taggad tee irr nihstami un reebigi. Pirmak pee wiffahm leetahm ta bij pirma jautafchana: Wai man no ta arr kahda pekna tiks, zil makfas par to dabbuschu? taggad ta pirma jautafchana: Wai tas naw manna debbes? Tehwa bauschleem pretti? Pirmak man nebij ne kahdas mihlestibas us tuhwasu, bet til' us fewi paschu ween; taggad tuhwasam darru labbu, zil sinnadams un spehdams. Tà no Saula teel Bahwils; kà tas protams? — 2) Jauna zilweka apwilfchana un wezza nolikfchana, Ew. 4, 22—24. Tas tas pats, ko nu pat runnajahm. Ta irr eefschiga pahweherschanahs pehz Deewa gihma, pehz ka Ahdams bija raddihts, ihstena taisniba (prett zilwekeem) un swehtbuhfchana (prett Deewu). — 3) Atdsimfchana, 1 Jaha. 3, 9: Kas no Deewa veedsimmis (zaur Deewu, zaur swehto Garru), tas grehkus nedarra (irr swehts); wiasch newarr grehloht (mihlestiba un pateiziba us scheligo Deewu wianam to nekauj), jo wiasch irr no Deewa dsimmis. — 4) Deewa behrniba. Rohm. 8, 14: Zil no Deewa Garra teel wadditi (us swehtu dsihwofchanu), tee irr Deewa behrni. Prohtams tee ar mihlestibu un preeku Deewa un sawa Pestitaja prahtu darra, kà labbi behrni wiffu darra, ko wezzakeem til' pee azzim warr noredseht. — 5) Kristus man eefschà dsihwo, Gal. 2, 20. Tad wiffa tawa dsihwofchana irr ta Kunga swehtahs dsihwofchanas atspihdums: taws prahts, tawas dohmas, tawas wehleschanahs, tawi preeki, tawas runnas, tawas darrifchanas. Us tahdu wihfi muhfu Kunga swehtai dsihwofchanai litt pee fewis swehtifchana atspihdeht, us to swehtee raksti daudf skubbina, Ew. 4, 15: Lai pa wiffam usaugam eefsch wianu, kas irr ta galwa, (prohti) Kristus. 2 Tim. 2, 19: Lai atstahjabs no netaisnibas il kurfch, kas Kristus

wahrdu peeminn (kas pehz Kristus wahrda fauzahs un teizahs buht kristihts). Ebr. 12, 14: Dsennatees pehz swehtifchanahs, bes ka ne weens to Kungu neredsehs (ne scheinan tizzibâ, ne tur ihstâ skattifchanâ; bes swehtifchanahs effam isslehgti no wirra draudfibas). Tâ tad nu ne kahda atpestifchana, ne kahda swehta laimiba, ne kahda draudfiba ar Deewu un Kristu newarr buht, ja negribbam swehti buht. Swehtifchanahs irr pirmais un pehdigais pestifchanas auglis: tew buhs grehtus eenihdeht un atstahht, un ja to negribbi, tad tew wiss ne fo nepalihds. Matt. 7: Ne ik katriš, kas us manni fakka: Kungs, Kungs —.

Swehtais Gars to darra. Daudsâs no tahm perschahm, fo peeminnejam, jau fazzihts, ka muhsu swehtdarrifchana irr swehta Garra darbs, p. pr. (swehta) Garra auglis irr mihlestiba. — Bet kad nu swehtais Gars muhs swehtus darra, tad no ta jau probtamš, ka paschi no sewis to nespehjam. Tâ arr irr; kâ zaur sawu paschu spehku newarru tizzeht un pee Jesus nahkt, tâ arr zaur sawu spehku newarru swehts palikt. Jo grehti irr par daudj spehzigu; muhsu samaitafchana no dabbas lohti leela; un muhsu spehks par daudj masš, ka no sewis labbu ne ihsti gribbeht nespehjam. Bet, Wihl. 2, 13, Deews irr, kas eeksch mums padarra tif labbi gribbeschanu kâ padarrifchanu. Un ja mehš arr gribbam, tad tomehr ne dohmaht padarrifchanas wehl naw, ta atkal Deewam jagahda. To Pahwils peedfihwojis. Wirsch fakka Rohm. 7: Gegribbeschana man gan peelihp, bet labba padarrifchanu neatrohmu. Jo tahm labbahm apnemfchanahm naw spehka, par darbeem palikt. — Bet gluschi zittadi ar tewi paleef, kad swehtais Gars tewi swehti. Prohti Kristus wissu isdarrijis, kas pee muhsu atpestifchanas wajadsigs. Ko nu Kristus zaur sawu nahwi un augšchâzelschanohs par mums darrijis, to swehtais Gars eeksch mums eedohd. Wirsch muhs pahrschahda „eeksch Kristus“ un nu Kristus spehks eeksch mums irr, zaur fo launu pahrwahram; un Kristus spehkâ — wirsch wihnalohks, mehš sarri — mehš dschwosjam swehtâ dschwoschanâ un dsennatees pehz swehtifchanahs. Nu, kâ atpestihts zilweks, Pahwils warr fazziht. Wihl. 4: Es spehju wiffas leetas eeksch ta, kas manni darra spehzigu, prohti Kristus. Ja muhs lamma, mehš swehtijam. Bet to zits ne weens, kâ swehtais Gars eeksch mums pastrahda. Wirsch sawraschenu, prahtu, lohzehtus no grehtu kalposchanas atfwabbina un tohs leef Deewam kalpoht; wirsch padarra,

fo mehš meef' un dwehfeli Deewam par uppuri nodohdam. Tapehz, kad fwehtais Gars tewi walda,

tad tu ne kahdōs grehōs negribbi eekshā palikt, bet grib bi tikt wallā no kuhtribas, lepnibas, dufmahm, peewilshanas, neshkshstibas;

tu newarri ne paschu wiffmasalo grehku pee fewis zeeft, un smalti us fewi usmanni, tik labbi kad launas kahribas un eegribbas gribb firdi zeltees, kà arri us saweem launeem wahrdeem un darbeem;

tu no flumstees, kad kahdā grehtā effi krittis;

tu luhdsees no Deewa pedohshanu;

tu fargees us preekschu no grehkeem.

Pahrbaudatees, behrni, pehz shahm peezahm leetahm (kas tahš wehl bija?), wai pee jums fwehtais Gars irr, wai naw. Ja tahš pee tewis rohdas, tad: Irr gan; ja ne, tad: Naw. Wanna luhshana no Deewa fwehta Garra par jums irr shi. 1 Tess. 5, 23: Pats tas meera Deews lai juhš fwehti zaur zaurim, un wifš juhfu gars un dwehfele un meefa lai beswainigi paleef apfargati us Jesus Kristus muhsu Kunga atnahshanu.

Ihstā tizzibā. Ihstā tizzibā fwehtais Gars manni fwehtijis. Prohti tizziba irr tas spehks, zaur fo winsch manni fwehtu darra. Tizzibā jeb zaur tizzibu paleeku fwehts; tā tad preeksch tizzibas un ahrpuff' un bes tizzibas naw ne kahdas fwehtishanas. Kas fwehts gribb palikt, tam waijag buht tizzibā. Kas tad ta par tizzibu irr? Sche sihmeta ta tizziba eeksch Jesus Kristus muhsu Kunga; ka eeksch wirra tizzu, t. i. wirra par sawu weenigo Pestitaju atshistu un peenemmu un wifšu sawu palauschanohs us wirra ween leeku. Ta tad nu, kad man tahda tizziba — ta patti irr ta ihsta — eeksch sawa Kunga un Pestitaja irr, tad man eeksch wirra, shinni tizzibā, irr spehks us fwehtu dshwofshanu, Jah. 1, 12: Bil daudš wirra usnehma, teem winsch dewa wallas (spehku) par Deewa behneem palikt, teem, kas tizz eeksch wirra wahrda. Ta tad tizzibā dabujams tas spehks, grehkus, kas mums eekshā un kahrdinashanas, kas mums aplahrt, uswahreht. To deewbihjigi kristitee ar ween peedshwojuschi, atsinuschu un flawejuschu. — Ihstā tizzibā fwehtijis; pr. tannī tizzibā, kas Deewa preekschā darra taifnu.

Ta irr ta patti, par fo nu pat runnajahm; kurra? Schahda ihsta tizziba no swehtifchanahs, kas winnaas auglis, ihsti irr pasihstama. Gal. 5, 6: Eeksch Kristus geld ta tizziba, kas zaur mihlestibu fpehzigä. To swehtais Gars pastrahda. Tur pretti, fur swehtais Gars wehl naw pee zilweka, tur gan warr buht aizinaschana, warr buht apgaismoschana, bet tur pehz tam swehtifchanahs un deewifschkiga dshwofschana nerohdahs. Rapehz ne? tur irr wiltiga, ne-ihsta, no-mirrusi tizziba. Tu wissu to mahzibu par Kristu sawu Pestitaju tik ar prahtu un sapraschanau fanemm'; bet ta tewi nedfenn uf swehtu dshwofschanu, tu ar wissu sawu tizzibu mihlo grehtus, tew tee patihl un tu paleez grehtos.

Swehtais Gars mums wisseem gribb doht tizzibu un zaur to paschu muhs swehtihl. No muhsu puffes ween wajadsigs, fa scho tizzibu fagrahbam un zaur to paschu laujamees swehtitees. No tahdahm pamahzibahm wissas apustulu grahmataas pillas, Apluhkofim pahra weetas. Rohn. 12, 9: Noturratees no launuma, peekerratees labbumam. 1 Tim. 6, 12: Zihnijees labbu tizzibas zihnifchanohs. Lohti wehra leekams irr, fa Wihl. 2, 13 fazzihlts: Deews irr, kas eeksch jums padarra tik labbi gribbeschana la padarrifchanu; un tomehr tur pat preeksheja perscha stahw: Dfennatees la swehti tohpat ar bihjaschanohs un drebbeschanu. Tur tad mums pascheem tas jadarroht. Abbejadi tas irr pilliga pateesiba: Tawa swehtifchanahs irr swehta Garra darbs un irr arri taws darbs. To paschu dseefma fakka: Zil drohsch irr zilweks — 9 p.: Ka swehts paleez, jadarbojahs! Lai gan Deews ween to pastrahdahs, tadehl tu tomehr zihnijees, fa Deewam warr' noswehtitees. — Dfennatees tad pehz swehtifchanahs, behrni, bes la ne weens to Kunga neredsehs; un fagrahbat Kristu tizziba, la juhs no winna zaur swehto Gartu essat fagrahhti. Amen!

Ihsta tizziba usturrejis.

Sarunna.

Tahlak tizzibas-lohzefflis mahza: Swehtais Gars manni ihsta tizziba usturrejis. Te pirmak luhkofim uf to: tizzibu turreht; un tad, fa swehtais Gars to darra.

Tizzibu turreht. Arr kam jau tizziba irr un zaur wiannu uf swehtu dšihwoſchanu dſennahs, warr lehti atkal atpakkal kriſt netizzibâ un grehtôs. Kas ſchleetahs ſtahwoht, lai peeluhko, ka nekriht. Preekſchſihmes no tizzigeem, kas tizzibu neturreja. Dahwid's pee Baſſebas, pee lauſchu ſkaiſchanas; kâ? Pehteris, kas apleezinaja: Tu eſſi Kriſtus, Deewa Dehls, un to Kungu aiſleedſa. Mahzibas-behrni, kurre firds teefcham luſtinata, un kas mahzibu beidsot un pee eefwehtifchanas ſwehtas apnemſchanahs apnemmahs. Kahdu laiku tee tizz. bet jau pehz pahri gaddu par teem dšird faktoht: ta un ta irr nezeku nogahjuſi; taſ un taſ irr pehdigs palaidnis, uf wiſſeem nedarbeem gattawôs; dšihwo paſaules kahribas, aiſmirſt Deewu un muhſhibu, baſnijâ ne-eet. Maſu brihdi wianni tizz. un kahrdinaſchanas laikâ attriht, tâ taſ Kungs fakka. Ja, laimes deenas daudſi wehl turras, bet ja nelai me rahdahs, tad tai lihds rahdahs wiſſada netizziba: Kurneſhana prett Deewu; duſmas nn netaiſniba prett zitteem zilwekem; paſcha mihoſhana, kad par ſewi ween dohma; iſmiſſeſchanahs, kad patſ ſawai dšihwibai gallu darra. No ka taſ nahſ? Tizziba naw turreta. Pee zitteem atkal tizziba nelaimê wehl turras, bet ko nahſ lai me, tad irr pa gallam. Ar to tad rohdahs: Deewa aiſmirſhana, palaiſchanahs uf baggatibu, augſtprahriba, zittu nizzinaſhana. No ka taſ nahſ? Ar wahrdu faktoht, wiſſa dšihwoſhana irr ikdeenifſcha zihniſchanahs ar grehkeem; wezzais Ahdams ik deenas janoflihzina un jaunam zilwekam ik deenas no jauna jauſekahs. Di. gr. 423, 5: Tahds karſch man weenumehr jaturr', ſche man irr darbs beſ galla, mann' ſpada, beedina jebkur, man newaid meera-malla: Sche weſs mann' gruhſch neſchehligi, tur paſaule will blehdigi, te pak/uhp meefa grehtôs.

Swehtais Gars manni iſtâ tizzibâ uſturra. Tâ Deewu wahrdi mahza. Wiſh. 1, 6: Zerru, ka taſ, kas to labbo darbu eekſch jums eefahzis (un kam taſ jaefahſ, lai pee Jeſus teeku?), to arr pabeigs (pilligi gallâ weddihs, ik deenas tizzibâ uſturredams) lihds Jeſus Kriſtus deenai. 1 Peh. 5, 10: Tas wiſſas ſchehlaſtibas Deews, kas juhs aizinajis, lai juhs fataiſa, ſtiyrina, paſtahwi-gus darra, dibbina. — Jo kâ paſchi no ſewis pee tizzibas ne-eſſam tikluſchi, tâ arr zaur ſawu ſpehku un ſapraſchanu tanni newarram paſtahweht. Ar ſcho garrigo dšihwibu tâ pat irr, kâ ar laizigo dšihwibu pehz pirma tizzibas-lohzeſka: Deewam ta jadohd,

Deewam ta jausturra. Jo grehfi, kas pee un ap mums irr wissur un weenahdi, irr par dauds spehziggi, un muhsu meesa un affinis, pr. muhsu paschu, jau no fewis grehzigis, spehks irr lohti wahjsch, ka newarr atturretees. Bet eelsh Kristus zaur swehto Garru dabbujam spehku, ka sarru is wihna-kohta. Zitta lihdsiba: Lohzeklis ar meesu turrahs kohpa zaur affininim un zaur paslehpto dsihwibu, kas affinis. Ta muhsu dsihwiba irr paslehpta ar Kristu, Kol. 3, „un swehtais Gars to lohzekli, it weenu kristito, manni, ar to galwu, Kristu, turra kohpa zaur tizzibu, jo tizziba irr tiz-zigo dsihwiba. Ja tizziba mittejahs, tad garriga dsihwiba mittejahs. Tizziba teeku taisnis un swehts. Ja mittejohs tizzeht, tad mittejohs taisnis un swehts buht. Tizziba irr ta faite, kas manni ar Deewu un mannu Pestitaju faseen. Ja schi faite pahtruhst, tad esmu pasuddis. Jo pats no fewis newarru to atkal faseet. 1 Peh. 1, 5: Eil' zaur Deewa spehku teefam paglabbati us pestifchanu.“ (Huhn, Predigten.)

Tahs mantas, ar tahm swehtais Gars muhs apdahwina, lai warram tizziba pastahweht, fauz schelastibas-mantas, taphez ka zaur tahm ween warram ne tikkai Deewa schelastibu panahst, bet arri tanni pastahweht; tahs irr: Deewa wahrdi un sakramenti. Tapehz: Ja griibi swehtam Garram lautees fewi if deenas swehtifchanâ usturreht, tad turri if deenas Deewa wahrdu preeksch azzim, kas tewi mahza, stiprina, meerina, leel zerreht. Sauzat kahdas perschas, kas mahza. Jums buhs swehteem buht, jo es —. Wai es ne-esmu Deews, kas irr tuhwu —? Mihlojat eenaidneefus, — lai juhs tohpat behrni —. Turrat pee fewim tahdu prahtu —. Schodeen, kad winna balfi —. Ko tas zilwekam palihds —; u. z. — Kahdas perschas, kas meerina un stiprina. Sawas rohtas tewi esmu raffijis. Tewi neatstahschu neds pamettifschu. Kas pee mannis nahf, to —. Sawejeem dohmu muhschigo dsihwibu; ne weens tohs neistraus no mannas rohtas. Wissi juhfu matti —. Scha laika zeefchanas neatmaks —. Zerribas perschas. Effi ustizzigs lihds nahwei, tad —. Kas lihds gallam pastahw —. Ta stunda nahf, kad wiffi —. Nahkat schurpu pee mannis, juhs manna Tehwa —c. — Bet ja no teefas griibi, lai schee Deewa wahrdi tewi swehtifchanâ usturra, tad luhds arr swehto Garru, lai wifsch tew scho wahrdu spehku dohd baudiht. Ka tas prohtams? lai tahs tewi arr teefam us labbu stiprina, behdas meerinâ, zer-

ribâ usturra. Zaur tahdu luhgſchanu tu rahdi, fa tu atſihſi, fa patſ no fewiſ newarri ſwehtiſchanâ poſtaſweht; un (kâ jau faſzihtſ) fa no teefas gribbi iſ deenas ſwehtakſ palikt un ſwehti dſihwoht. Apdohma tad Deewa wahrduſ, dſihwo Deewa wahrddſ, ej baſniſâ, turri ſwehtdeenu ſwehtu. Tad lai arri ſwehtaiſ waſſkarinſch tew palihdſ uſ ſwehtiſchanohſ; ej ar ween tur, pehſ Jeſuſ pawehleſchanas: to darrat; lai taſ tewi arr uſturra tizzibâ, fa tu no grehkeem atſtaſjees un no ta dabbu ſpehtu, labbu darriht. — Luhdſat man lihdi ſwehto Deewa Garru, lai wiſſſch muhſ uſturra iſhtâ tizzibâ: Tu ſwehtaiſ uggunſ, ſaldaiſ preekſ! Lai muhſ arr ne ſahdſ eenaidneekſ no tarwas kalpoſchanas baida, lai tawu palihgu ſirdſ gaida. Kungſ, lai tawſ ſpehtſ muhſ apfarga. to wahju prahtu drohſchina, fa warram gruhtibâſ pazeekſtees, zaur paſchu nahwi pee tew' ſpeekſtees. Gohdſ, ſwehtaiſ Garſ, tew muhſchigi! Dſ. gr. 203, 3.

Es tizzu Weenu ſwehtu kriſtigu draudſi.

Œhiſ gabbalſ ſkohlai irr gruhtſ apzerreht; jo te ne ween ar kriſtigo draudſi jadarbojahſ, bet arri ar Kriſtu un wiſſa garru, ſaſ draudſe kâ ſawâ meefâ dſihwo un ſtrahda. Tad te wehl par ſwehto Garru jarunna, ſaſ ſcho dſihwibu ſtarp galwas un lohſzeekem luhko uſturreht. Deſ tam wehl wiſſa ſchi mahziba tiſ' zaur tizzibu ſanemmama un ne maſ ar prahtu ſaprohtama, un ta wairak ne kâ wiſſaſ zittaſ mahzibaſ irr noſlehpumupilla. Skohlmeiſtarſ lai luhko patſ pa preekſchu par to wiſſu buht ſklaidribâ. — Par ſcho gabbalu mahzoht daudi ſkohlmeiſtaru tâ miſſejahſ, fa wiſſi ar to wahrdu „kriſtiga draudſe“ tiſſkai wiſſuſ kriſtitohſ noſihme. Lai nu gan ſchee irr ta leelaka leeta pee ſchahſ apzerreſchanas, tad tomehr Kriſtuſ, ſaſ ſawâ draudſe dſihwo, te ne azzumirkli newarr palikt aiſmirſtamſ. To wiſſlobbati warr panahkt taſ ſalihdſinaſchanas iſſklaidrojoht, zaur kurrahm jauna derriba Kriſtuſ ſabeedroſchanohſ ar ſawu draudſi iſrahda. Wiſſi kriſtitee, kohpâ ar Kriſtu ſawu galwu, iſhtâ irr kriſtiga draudſe.

Sarunna.

Lihds fchim effam dsirdejufchi, kà fwehtais Gars pee ik weenaš zilwefa dwehfeles strahda, kà winfch manni aizina zc. Taggad Luttera isskaidroščhana tablak mahza: Lihds kà winfch wiffu křiftigo draudfi wirš semmes aizina; řapulžina, apřkaidro, fwehti un pee Jėsus Křistus uřturra iħřtā weenigā tizzibā. řhee wahrđi aisrahda uř teem wahrdeem, řas pařhā tizzibas-lohžekli: řs tizzu Weenu, fwehtu, křiftigu draudfi. řhinnis wahrđos řřhetras leetas eelřhā, řo apřerřefim: Křiftiga draudse irr, ta irr weena, ta irr fwehta, zaur tizzibu ween řas atřihřtams. Un peelřkahrt iř Luttera isskaidroščhanas: fwehtais Gars křiftigo draudfi aizina, apřaiřmo, fwehti un uřturra.

1) Křiftiga draudse irr. řas ta řahda? Wiřfi křiftitee weenā řohpā irr křiftiga draudse. Pee řahš wiřfi peederr, řas uř triħš-weeniga Deewa wahrđu křiftiti, lai tee dřihwotu, řur dřihwodami, wiřřā plařhā pařaulė, un lai peederretu pee řurrař tizzibas-řřkřirrař peederredami. — řet řas wahrđs: křiftiga draudse, arr atřahđina, řa řhi leela křiftito draudřiba ar Křistu řawu řungu řabeedrota, řas řhinni pulkā dřihwo un strahda. — Arri iřřkřir řuhjenes, řalazjes draudfi zc. Ar řo apřihřeti tee křiftitee, řas pee řahš bařni-zař turras. řahđai mařai draudřei buħš buħt preeřřřihmei no wiřřas leelař křiftito řauřhu draudřes.

Swehteem řařteem dařhadi nořihmejumi un lihđřibas-wahrđi, zaur řurreem tee křiftigařs draudřes buřřhanu řo řkaidri iřrahda. řhee lihđřibas-wahrđi ihpařhi řo mahza, kà Křistus ar řawu draudfi řabeedroħřs. Apluhřořim řchořs wahrđus. řebbeřu-walřřiba, arri Deewa walřřiba. Jėsuř lihđřibas ar ween řā eeřah-řahš: řebbeř-walřřiba irr lihđřiga —, t. i. křiftigā draudřė řā pař eet, kà —. řas wahrđs: walřřiba, řahda, řa řur irr řehniřřh: Křistuř, řahš draudřes galwa; un řa řam irr pařwalřřneeki, tee draudřes lohžekli. řur řlahř řhiř lihđřibas-wahrđs arr řahda, řiř zeelřhi tee abbi řabeedroři: Winfch řas walđitajš; řhee tee walđamee. řebbeřu —: řhi walřřiba, řurā Křistuř eelřhā dřihwo (eřmu pee řumš iř deenas —), teel no debbeřim walđita; teel řheitan uř debbeřim řataiřřta (zaur zeelřřhanařm un řihniřřhanařs ar greħteem, řarrořaju draudře) un weđđ řawuř pařwalřřneekuř debbeřš (řur eř

esmu, tur arr buhš mans mahžekliš, gawiletaju draudse, faš grebfus, nahwi un wellu uswahrejusi). — Deewa namš, jeb swehta Garra mahjokliš, 1 Kor. 3, 16: Wai nesinnat, fa juhš (if weens un wiffa draudse) effat Deewa namš un Deewa Garš eeksch jums mahjo? Prohti fà basnizà Deews mahjo, ta Deewa Garš mahjo kristigà draudse. Swehta Garra darboschanahš kristigà draudse pehž Luttera jaukeem wahrdeem pee ta parahdahš, fa winšch tur if deenas wiffus grebfus baggatigi peedohd. 1 Peh. 2, 5: Juhš pašchi (kristitee) teekat ustaiſiti fà dšihwi akmimi par garrigu nammu. Prohtat: kristitee žilweki irr tee akmimi; bet dšihwi, ne nedšihwi, aukšti; par nammu (ehlu): fahrtiga fabeedroschanahš; garrigu: no Deewa Garra apdšihwotu, swehtu fà winšch patš. — Kristus meefa. 1 Kor. 12, 27: Juhš effat Kristus meefa. Ew. 1, 22, 23: Draudse irr winna meefa. Kristus draudse tad nu ne ween meesai lihdsinajahš, bet winna irr Kristus meefa. Meefa irr ta redsama dalka no žilweka. Tà kristiga draudse irr Kristus ahriga parahdšchanahš. Rà garš neredšami meefu apdšihwo un walda, tà Kristus fawu draudši. Winna dšihwibai (lehnprahtibai, pašemmibai, mihleštibai) buhš tannì dšihwoht un parahditees, fà arri if weenà draudses lohžekli, tewi, manni. Rà meefa ar garru zeefchi fabeedrota, tà Kristus ar fawu draudši. Jahn. 17, 23: Es eeksch teem un tu eeksch manniš. — Ja nu kristiga drause Kristus meefa, tad if weens kristihtš irr schahš meefas lohžekliš. Ko lohžeklam labbu wai fliftu darra, to darra meesai; ko lahdam kristitam, jeb ko draudsei par labbu wai fliftu darra (fauzat kaut ko), to tam kungam darra. Jesus patš fakka ap. d. 9: Saul, Saul, fo tu manni waja; un tomehr Sauls kristigo draudši ween wajaja. Tà arr: Juhš manni ehdinajuschi. — 1 Kor. 12, 26: Kad weens lohžekliš zeefch, tad wiffi lohžekli zeefch lihds; un kad weens lohžekliš teel pagohdinahš, tad wiffi lohžekli preezajahš lihds. Tà arr schinnì lihdsibà redšams, žil tuhwu wiffi kristitee fawà starpà fabeedroti un žil labprahťigi teem weens ohttram jakalpo ar fawahm daschadahm dahwanahm un spehkeem, un weens ohttu japanesš. — Tà nu redsat, žil jauka un augliga schi falihdsinashana, un fà ta israhda Kristus eekschigo dšihwi ar fawu draudši un pašchu draudses lohžeklu eekschigo dšihwi fawà starpà. Kad tas wehl bija? Kristus garram buhš Kristus draudši apdšihwoht; fo lohžeklam darra, to darra meesai; kad weens lohžekliš zeefch, preezajahš —. — Kristus

gannamais pulkš. Ap. d. 20, 28 Pahwils us bihskapeem fakka: Sargajat Kristus gannamo pulku. Tas wahrds tà faprob-tams: Kristus ar fawu draudsi zeeschi fabeedrohts zaur mihslestibu, kas abbeem weenam us ohtru. Winsch dohd, wianna nemm. Draudses lohjekkeem wisseem kohpà ganniba Deewa wahrdds un sakramentòs. — Deewa fahme, Ew. 2, 19. Wissi kohpà bauda, kas Deewa mahjà, kristigà draudse, atrohdašs, wissas swehtibas un labdarrichanas: iddeenischku grehku peedohschanu, dshwibu un laimibu. — Isredseta tauta, swehta zilts, 1 Peht. 2, 9. Tautai irr weena walloda; weeni liffumi; weeni eeraddumi. Sihmejat to us kristigo draudsi. Swehta zilts: swehta, kà Israels 2 Mohs. 19, 6; swehta darrita zaur Deewa schelastibu. — Keh-niza preesteriba, 1 Peht. 2, 9. Par. 1, 6. Paluhko arr 2 Mohs. 19, 5. 6. Schis wahrds apsihme wiannu swehtubschanu. Preesteri w. d. bij swehtiti zaur swehtahm drehbehm, kristiga draudse Kristu apwillkusi; wianna teef tuhwu pee Deewa, un par. 7, 15 kalso Deewam deenà un nakti wianna nammà. Kristiga draudse un ik weens kristihts pats sewi Deewam uppure, Rohm. 12, 1. — Deewa mantineeki un Kristus lihds mantineeki, Rohm. 8, 17. Schis wahrds, ar to kristigo draudsi nosauz, rahda winnas pehdigo un leelako laimibu. Pee Kristus buht, to Pahwils turra wiffaugstako labbumu: Man labs prahts aiseet —.

Kristiga. Schi draudse nu tizzibas-lohjekli nosaukta kristiga. Schis wahrds wiannai no Kristus un no kristiteem.

No Kristus. Winsch irr 1) draudses dibbinatajs. Matt. 16, 18 winsch praweescha garrà fakka: Es fawu drausi ustaisichu. Arri 1 Kor. 3, 11: Zittu grunti newarr —. 2) Draudses galwa un Kungs. Winsch pats fauzahs par draudses stuhra-akmini, Matt. 21, 42. Arri apustulis wiannu tà nosauz, Ew. 2, 20. 1 Peht. 2, 7. — 3) Draudses fargš. Es fawejus pasihstu; ne weens tohs no mannas rohkas neisraus; elles wahrteem nebuhs mannu draudsi uswahreht. — 4) Draudses fluddinajamais. Ko draudse buhs fluddinaht? 1 Kor. 2, 2: Ne-efmu apnehmees juhsu starpà zittu ko sinnaht, kà wcen Jesu Kristu un to paschn krustà fistu. — 5) Draudses preekschihme. Ew. 4, 15. 16: Lai wiffas leetàs usaugam eeksch wianna, kas irr ta galwa, (prohti) Kristus. — 6) Draudses swehtiba, pestichana un galla-mehrkis.

Esmu pee jums if deenas lihds pafaules gallam. Sawejeem dohmu muhschigo dschwibu. Kur es esmn, tur arri bnhs mans mahzeliis. Pestifchana naw zaur zittu ue weenu 2c. Nahwe, fur tawš dsel-lons? Ne wairš fweſchineeki, bet namneeki ar fwehteem un Deewa faime.

No křistiteem, kas wiſſi tannı draudsē peederr, wannai tas wahrds křistiga draudse, un if weens no teem irr křistus ihpa-ſchums, wianna atpeſtirts un atpirks, ne ar ſeltu 2c. Katriš, kas pee tahš peederr, fakka: Mans Peſitajs. Ja es wianna miħloju kà ſawu Peſitaju, ja tu wianna miħlo kà ſawu Peſitaju, tad no ta raſſees miħleſtiba muħſu wiſſu ſtarvā. Kad weens lohzeļiš zeeſch 2c. Miħleſtibu křistus par ſawas draudses paſiſchanas-ſiħmi iſredsejees. Jahn. 13, 35: Pee ta wiſſi nomannihs 2c. Schahda miħleſtiba, kas tiſ' warr zeltes ij tahš tizzibas, ka wiſſi kohpā eſſam atpeſtiti, bij ihpaſchi pirmai křistigai draudsei, ap. d. 4, 32 u. t. Pirmōš gaddu-ſintenōš pagani par křistiteem ſazjija: Redſat, kà tee miħlojahš. — Schinnı draudsē nu wiſſi irr weenadi un weenam tur naw wairak rektēs jeb wallas kà ohtram, jo wiſſeem wajaga peſtiſchanas un wiſſi irr atpeſtiti; baggatus un nabbagus, augſtus un ſemmus, behrnus nu peeraugſchus te neiſſchirt. Bet kad nu tahdā zilweku pulkā, kas beedribā un draudſibā ſadohdahš. ſahrtiga buħſchana wajadſiga, tad apuſtuliš Korintus draudſi, fur tahda ſahrtiga buħſchana truhka, pamahza, 1 Kor. 14, 40: Lai wiſſas leetas noteek pa ſahrtai. Arri 1 Kor. 12, 28: křistus ſawā draudsē ſahrtigas buħſchanas dehl eezeħliš mahzitajus, un ar to mahzibas-ammatu. Ēita pa wiſſu pafauli 2c. Tad arri greħku peedoħſchanas ammata (debbes'walſtibas atſlehgas), Matt. 18, 18. Jahn. 20, 23 zaur ſakramentu iſdalliſchanu. Tad weħl beſ ſcheem ammateem apuſtukeem peederreja draudses uſtraudsi-ſchana un kohpſchana. Luhlo p. pr. ap. d. 15, 23. Apu-ſtuli atkal zaur eeſwehtiſchanu, t. i. roħku uſliſchanu, tahdus eezeħla, kas bij draudsei par mahzitajeem un tur flaht arr par uſ-riageem, 14, 23. Winnus ſauz, 20 nod. 28, biħſkapus, t. i. latwiſki: uſraugus, gannus. Tur ſazjirts: Winneem buħš draudſi ganniht, pr. křistito dweħſeleħm gahdaht bariibu, meerinaſchanu un apkohpſchanu. Schiš mahziſchanas, ſakramentu iſdalliſchanas un dweħſelu kohpſchanas ammatš irr draudsē tas garrigais ammatš. Toħš, ſam ſchiš ammatš, ſauz Deewa wahrdu ſullainus, ap d.

26, 16. Taggad tohs arr fauz mahzitajus. Tomehr pirmâ kristigâ draudsê ne kad bihfkapi ar sawu prahtu ween ne fo nedarrija, bet winni ar draudsi aprunnajahs, appraffijahs, likka draudsei sawus nosazzijumus apstiprinaht. Tas redsams no ap. d. 15. Ta tad nu: mahzitaju ammat's no Kristus eestahdihts. Mahzitaji irr Deewa wahrdu fullaini jeb kalpi, kas, 2 Kor. 5, 18, salihdsinafchanu pasluddina. Tas irr mahzitaju gohds, fo mums nahkaks atsiht un zeenih. Winneem ar draudsi paschu kohpâ peederr draudses usdraudsfchana un waldifchana. Gautafchana: Wai draudse nedrihfti nospreest, to un to buhs muhsu starpâ mahziht? meh's gribbam tahdu un tahdu eetaififchana? Behz Deewa wahrdeem ween mahzibâ un eetaififchanâs tik labbi Deewa wahrdu kalpeem, kâ arri paschai draudsei jaturrah's. Mahzitaji naw tizzibas kungi, 2 Kor. 1, 24, bet draudses lohzeffi arr ne.

2. Winna irr weena. Issch'irr gan fattolu, lutteru, resormirtu draudsi. Tomehr warr fazzih, wiffas schahs un wiffas zittas kristito lauschu draudses kohpâ irr tikkai weena kristiga draudse. Tahs leetas, kas kristiteem wisseem kohpâ, zaur fo tee irr weena beedriba, Gw. 4, 4—6 issauktas. Weena meefa: ahrija weeniba; Deewa wahrdi un sakramenti irr wisseem. Weens gars: eekschiga weeniba; Kristus klahthufchana, Kristus dschwofchana, strahdaschana, waldifchana, swehtifchana un pestifchana pee wisseem. Arri swehtais Gars irr ik weenâ draudsê. Weens Kungs: Kristus, kas manni pasudduschu un pasuddinatu zilweku atpestijis; schi apleeziba wisseem ta patti. Weena tizziba: Kristus irr Deewa Dehls. Weena zerriba: zaur Kristu wiffi zerre swehti tikt. Weena kristiba. Schinnis wahrdds redsams, ka kristiga draudse tadehl weena, ka Kristus eekschigi ar winnu fabeedrohts. Scho eekschigo fabeedrofchana Jesus no Jehwa luhdsees. Jahn. 17, 20—23: Lai tee irr weens eeksch mums. Par to nu mums ne tikkai swehtu preeku buhs fajust, bet tur klahth mahzitees, arri zittas draudses ar mihlestibu aplampt, jo Kristus arri winnâs azzim redsoht strahda. P. pr. metodisti par missijoni jo dedsigali ruhpejahs, ne kâ meh's. Pee braklu-draudses lohzeffteem redsams lehns, klus's gars. — Pagani kristigahs draudses pirmâ laikâ mehds'a fazzih: Kristitee pasihstahs, lai gan ne kad naw redsejuschees. Divi stahsti, kas te peederr. 1813 gadda karrâ khdâ Holsteines zeemâ daudsinaja: Pa stundu buhs Kasati

flaht. (Kasakeem Grehku jeb pareistizziga tizziba.) Wezs mahjas-faimneeks kahds lassija wezzà luhgſchanas-grahmatà, fur arr bildes bij eefſchà, un pee mahjas rihloſchanahs aiseedams, grahmatu uf galdu atſahja. Nebij ilgi, kad jau kahdi Kafaki atjahja un ſirguſ ahrà peefehjuſchi, iſtabà eenahja. Wiſſi bija fabihjuſchees no teem ſweſcheem ſaldateem. Weens no Kafakeem luhgſchanas-grahmatu nehmiſ, to ſchkirſtija un netihſchis uſgahja kruſtâſſta bildi. Sabihjuſcham mahjas-tehwam ar to grahmatu flaht eedams un wahziſki nemahjedams, wiſch ar pirſtu uf bildi rahdija un tad uf debbeſim. Ko wiſch ar to gan gribbeja fajziht? Tad wiſch rahdija uf ſewi un atkal uf faimneeku. Ko tas apſihmeja? Ko no ſcha ſtahta mahjamees? Wehl weens. Teizamam Zinzendorſa grahſam gad-dijahs buht Tohma-fallâ Wakkar'-Indijâ. Kahdâ wakkarâ wiſch nehgereem ſpreddiki fajzija un eefahla ar Luttera kakkimes wahrdeem, kas wiſſam bij gauſchi mihti: Es tizzu, ka Jeſus Kriſtus, pateeſ Deews no Tehwa muſchibâ peedſimmiſ — irr mans Kungs. Tuhlin wiſſi nehgeri ſkannâs baſſis ſahla lihſi ſkaitiht un ſaukt: Mans Kungs, mans Kungs, kas manni paſudduſchu un paſuddinatu zilweku atpeſtijis zc. Grahſam tas gauſchi pee firſs kehrahſ. Kapeh; juns to ſtahtu?

3. **Winna irr ſwehta.** Es tizzu ſwehtu kriſtigu draudſi. Râ tas ſaprohtams? Swehts irr, kas no ſemmes, paſaules leetahm atſchkirſ preeſch Deewa un deewigahm leetahm. Wiſſahm zittahm beedribahm un ſabeedroſchanahm laiziga nodohma un mehrkis, p. pr. walſtibai, ammatneeku beedribai, ammatneeku beedribai, ugguns beedribai. Kriſtiga draudſe weeniga beedriba zilweku ſtarpâ, kas Deewu mekle (Deewu mihtoh pahr wiſſahm leetahm) un deewigas leetas mekle (grehku peedohſchanu, muſchigu diſhwoſchanu) un zaur to no wiſſahm beedribahm atſchkirta. — Zaur ko tad kriſtiga draudſe irr ſwehta? Nu pat fajziam, ko ta draudſe mekle; kas tas wehl bija? Bet to wiſſa patti no ſewis ne kad neatraſtu. Wiſſwairaf wiſſa zaur to irr ſwehta, ka ta ar ſawu galwu un Kungu, Jeſu Kriſtu, zeſchi ſabeedrota. 1 Kor. 6, 11: Juhſ eſſat ſwehti darriti, juhſ eſſat taiſnoti zaur Jeſus ta Kunga wahrdu un zaur muſhu Deewa Garru. Ko ſchi bihbeles-perſcha iſteiz? — Tas Kungs ſakka Zaha. 17, 19: Es patſ ſwehtijohs wiſſu dehl, lai arri wiſſi tiftu ſwehtiti pateeſbâ. Kriſtus Deewam ſwehtijahs, zaur ſawu pilligo paſlauſſchanu darbôs un zeſchanâs no wiſſa kas paſauligs un greh-

zigš, atškiramees. Kadehl? Zaur to arri draudsei bij pateesbâ, tas ihsti prohtams, no wiffa kas grehzigš, atškirtai, Deewam fwehtitees. Kristigâ draudsê ween warr tikt grehki peedohti, un fur tee peedohti, tur draudse Deewa preefšhâ fchlihta, fwehta un labpatihkama. Šho grehku peedohtšanu nu fwehtais Gars bes mittefchanahš kristigâ draudsê isdarra. Lutters fakka: Tannî paschâ kristigâ draudsê wirsch man —. Ko Kristus augfchejâ bihbeles-perfchâ fakka, to paschu wirra apustuls fakka Ew. 5, 25. 26: Kristus fowi paschu par draudsi nodeewis, ka lai wirsch to fwehtitu, un to irr fchlihtijis zaur uhdens-pehřfchanu eefsch wahrda. Tas tã faprohtams: Kristus ik weenu kristigâ draudsê zaur kristibu fwehtu padarrijis, furra, pehz Luttera wahrdeem, padarra, ka grehki teef peedohti un furraš spehřs Deewa wahrđos un pawehleschanã stahw: Bes Deewa wahrdeem irr uhdens til' ween uhdens un ne kahda kristiba. Kur nu atpestifchanu zaur Kristu pasluddina, wirra kristibu isdarra un wirra meelastu par grehku peedohtšanu isdalla, tur irr Kristus gars, kas daschadã wihsê pee draudses parahdahš. Tã draudse irr fwehta zaur to Kungu un zaur wirra Garru, kas wirrã dšhw. Šho leelo, nefalihđsinajamo schelastibas dahwanu, ko Kristus fawai draudsei dahwina, tizzibas-apleeziba wehl ihpaschi atgahdina ar teem wahrdeem, kas tahlak nahk: Es tizzu weenu fwehtajo beedribu. Šhee fwehtee irr kristitee, kas fwehti darriti un no grehkeem fchlihtiti zaur Kristu fawu Kungu. Pahwila apustulis fawu grahamatu eefahkumđs gan drihř ik reišas kristitohš par fwehteem fauz. Kapehz tã? Gribbedams atgahdinaht, fo tee zaur pestifchanu eedabbujufchi. — Bet wehl zittas leetas dehl fchi draudse fwehta fauzama. Kad draudse tizz, ka wirrai Deewa preefšhâ grehki peedohti, tad fchahda Deewa mihlestiba kristito řirdis usmohdina prettimihlestibu, ka tee prařa: Ko tu, Kungš, nu no mannis gribbi? Ta atbilde us to irr 1 Pehť. 1, 15: No tewis gribbu fwehtifchanohš. Nu tad, tã draudse fakka, to tew dohtfchu ar wiffu spehřu, zil tu man dahwinajis. Ebr. 12, 14: Dšennatees pehz fwehtifchanahš, bes ka ne weens to Kungu nerdeřehš. Te draudsei, lai warretu to wiřfaugstako panahkt, Kristu redseht, fwehtifchanahš nořazzita bes kahdas atlaischanas. Sauzat laut fo, kas pee tam peederr. Šwehtifchanahš dohmãš; wahrđos; darđos. — Bet ka kristigâ draudsê til daudř nefwehtas buhřfchanas un leelu grehku rohđahš, tas no ta nahk, ka daudř irr, kas to

fwehtbuhſchānu *), fo Kristus grehku peedohſchānā dahwa, nepeenem un negriibb tizzeht; kadeht pee tahdeem arr mihleſtiba uſ Kriſtu un prahts uſ fwehtifchānohs nerohdahs. — Diwejadi tad nu kriſtiga draudſe irr fwehta. Kaſ taſ wehl bija? Winna tahda jau irr Deewa preekſchā zaur Kriſtu; un winnai un if weenam winnaſ lohzeklam jo wairak tahdeem buhs palikt. Ev. 5, 27: tahdai draudſei, kurrai nebuhtu ne fahda traipekka nedſ grumbas nedſ zittas fahdas wainas, bet kaſ buhtu fwehta un beſwainiga.

4. Taſ zaur tizzibu ween atſiſhtams. Eſ tizzu —. Tizzibai ar ween ar neredſamahm leetahm jadarbojahs. Ka kriſtiga draudſe irr, fa winna irr weena un fwehta, taſ zaur tizzibu ween fanemmans, pr. zaur to ſtipro palaufchānohs uſ tahm leetahm, fo zerre un to iſto parahdiſchānu par tahm leetahm, fo neredſ. Bet ſchāi palaufchānai arr ſawſ pamats, prohti fwehtee raſſi, fo tad arr muhſu paſchu atſiſchāna par pateſibu apleezina. To tuhwaſ ap-
luhloſim.

Eſ tizzu, fa kriſtiga draudſe irr. Eſ tizzu, fa weenu-
mehr irr kriſtiga draudſe, draudſe no kriſtiteem laudim jeb redſama draudſe. Ka kriſtigas tizzibas tumſchōs laiſōs ar ween wehl tahda fwehtajo beedriba bijuſi, to no kriſtigahs draudſes ſtahteem ſinnu, p. pr. Waldeeſchi. Ka tahda taggad irr, ta patſ dabuju peedſi-
woht un tā juhtohs ſabeedrohts ar laudim no taſlahm ſemmehm un fweſchāhm tautahm, ſam ar manni weena tizziba, weena kriſtiba, weena zerriba, weens Kungs. Schi draudſe irr neisphoſtama. Ne kad tahdi laiſi nebuhs, kur netizziba un pa-
faules buhſchāna tik leeliſki ſpehtā nemſees, fa wairſ ne fahdas kriſtito draudſes nebuhs. Schi leeta ihpaſchi tizzibai peederriga. Par to mums galwo: 1) Kristus wahrds, kaſ par ſawu draudſi papreekſchluddinajis, fa elles wahrti to nebuhschoht uſwahreht. Zif weegli padarrams taſ toreis liſkabs: Kristus nezeenihſ, kriſtā fiſſ, mahzecku maſſ pulzinfch ween, arr nezeeniti, beſ paſauligas warraſ.

*) Swehtifchānāhs un fwehtbuhſchāna jeb fwehtiba labbi jaiſſchliir. Swehtifchānāhs irr ta dſiſchānāhs; fwehtbuhſchāna irr ſchāhs dſiſchānāhs gallamehrkis un pilliba.

Tam pretti: wissa pasaulēs warra, wissa fchihš warraš bahrsiba prett Kristus tizzibu, Julijans Akrittejš; un tomehr —. Ta mums siupra galwoschana deesgan us preekscheenahm. — 2) Tas Kungs debbesiš, fawas draudšes galwa, dšihwo muhschigi, tā pat arr winna draudse. Winsch irr winnas spehzigaiš fargš. Dš. gr. 535: Ja Kristus fawai draudsei klah, lai plohsahš tuhštosh' welli! Winsch teescham spehš to paglabbaht, faspahrdihš wissu elli. No ta roh-dahš preeks, kad behdajamees, ka til daudš wiltigu kristito, til maš kristigas dšihwoschanaš. Uš tahdu wihsī ta gan wai newarretu pa gallam nosust pasaulē? Ne, tā tizziba fakka, eš tizzu kristigu draudšī wissōš laikōš.

Eš tizzu, ka fchi draudse irr weena. Kas te ihsti tiz-zams, irr tas, ka il weenā tizzibas-fchirra tas Kungs dšihwo un strahda, un ka wissās draudšēs pateefigi fwehti laudis atrohdahš, kas laujahš zaur Jesu grehtus peedoht un tad arr us fwehtifcha-nohš dsennahš. Schee irr tee, ko arri fauz neredšamo draudsi. Preeks par to. Eš sinnohš draudšibā ar wisseem pateefi tizzigeem, kurreem irr ewangelijuma-tizzigš prahtš; lai tee arr buhtu jeb fahdā draudšē; lai tee peederretu pee jeb fahdas tautas; arri ar jau nomirruscheem (jo kristiga draudse kas fchee semmes wirsū, irr weena ar to, kas debbesiš), ar kurreem zerre faweenohšs tikt un muhschigi faweenohšs palikt. Tā tad fche tizziba redš wissus pa-teefi tizzigohš, dšihwajohš kā mirruschohš.

Eš tizzu, ka fchi draudse irr fwehta. Kristigā draudšē til daudš tahdu redšam, kam tikkai kristito wahrds, ka par Kristus wahrdeem un haufschleem itt ne ko nerehkina un us kristigu dšihwo-schānu ne buht nedšennahš: Apsinnami melkuli, wiltneeki, mauzineeki, netaisni, fihkstkuli. Nu buhtu japrassa: Kur tur irr tahš draudšes fwehtums? Tas sinnams irr teefa, zaur to, ko winni darra, tee irr neswehti, tee nepeeremm Kristus nopelnito fwehtibu un to spehtu, ko fwehtais Gars teem dohd, us fwehtifchanohš dšihtees. Tahduš atlahpejus, neustizzigus un besdeewigus arri weenreis is gawiletaju draudšes istums ar teem wahrdeem: Gita nohst no manniš, juhs nolahdetee, eš juhs ne kad (par fawejeem) ne-efmu pasinnis. Lai nu gan fchee tahdi tur pat draudšē irr, tomehr tizzam, ka ta irr fwehta. Wissa ta draudse irr fwehta zaur to, kas pee wisseem winnas lohjekleem teef darrihtš, zaur grehtu peedohschānu, dšihwibu

un swehto laimibu, kas wisseem teef dahwata. Kaut gan dauds teef atnesti, — to tas Kungs jau eepreefch finnajiš; daudsreis wiarfch to stipro wahrdu isteiza: dauds aizinati, mas isredseti, — tad tomehr patti draudse ne kad netišk atnesta. Tas redsams no par. 2 un 3 nod., kur Kristus patš tahm draudsehm wiannu grehfuš rahda preefchâ un tahm to sohdibu fluddina, ka wiannu lukturi no-gruhdišhoht; bet kur tomehr ar ween fazzihš: Kas uswahr, tam es dohschu ehst zc. Effi ustizzigs lihds nahwei, tad —. Jš ta, par to taggad runnahtš, tas jaleef wehrâ: 1) Nepakaujees us to, ka tu swehtâ draudšê dšhwo, tu tomehr warri no tahš tift istumts *); kâ? kad? Matt. 7: Ne it katris, kas us manni fakka: Kungs, Kungs! debbes walslibâ ee-ees —. Kas nepaleef eefch manniš, tas irr ismesis itt kâ kahds sars un fakalsi, Jahn. 15, 6. — 2) Preezajees, ka tu swehtâ draudšê dšhwo, kas muhschigi pastahw **). — 3) Utgahdajees, us to schinn draudšê effi aizinahš. 1 Petr. 1, 15: Tohpat swehti wiffâ darrifchanâ. 2 Tim. 2, 19: Lai atstahjahš no netaisnibas it kurfch, kas Kristus wahrdu peeminn. Pufschko draudšî no sawas pufses ar Garra augleem, Gal. 5, 22: mihlestibu, lihgs mibu, meeru zc. Ka swehtš paleez, jadarbojahš! Lai gan Deews ween to pastrahdahš, tadeht tu tomehr zihnijees, ka Deewam warr' noswehtitees. — Gahda arr, lai zitti kristigâ draudšê schohs auglus nefs. Kâ to darriš? Leez wehrâ, ka tu effi karrotaju draudšê, pr. tahš draudses lohjekliš, kurrai ar grehfeem no ahr. un eefchpufses jazihnijahš. Jahn. 16, 33: Pasaulê jumš buhs behdas. Matt. 10, 34: Es ne-esmu nahzis meeru atnest, bet sohbinu. 2 Tim. 2, 3: Zeet' kâ labs Jesus Kristus farra-wihš. — Tur wehl buhs gawiletaju draudse, t. i. grehti, nahwe un wels buhs uswahreti.

5. Swehtais Gars kristigo draudšî aizina, apgaismo, swehti un swehtifchanâ usturra ***). Aizinajiš. Swehtais Gars pirmo

*) Israela draudse wiffâ schinn leetâ irr preefchschme: 1) Wianna irr swehta, lai gan daschi wiannâ neswehti; 2) daudšî tiffa atnesti; 3) wianna pastahw un wiannai leela gohdiba apsohlita.

**) „Preeks irr, laiwâ buht, ko wehtra dauša, kad drohschi sinn, ka ta paliks weschela.“ (Pascal.)

***) Ka swehtais Gars scho ischeitfahrtingo darbu pee kristigahš draudses strahda, to til' no wiannas stahsteem warr parahdiht. Kur behrni ne ko wai lohšî maš

kristigo draudsi pirmôs kristigôs waffaras-swehtkôs dibbinajis. Wehl taggad swehta Garra darbs tas, kad kahda tauta paleef kristiga. Apustulu darbôs fazzjits: Tas Gars Pahwiku speeda, ewangelijumu fluddinaht; tà pat arr: Tas Gars Pahwilam leedsa. Ap. d. 18, 5. 16, 6. Apgaifmo, swehti, ihstâ tizzibâ usturra. To swehtais Gars wiffôs laikôs darrijis. Apustulu laikôs wairaf taifni pats, kâ Jesus teem bij apfohljis. Swehtais Gars runnaja (firdi) us Wihlippu, ap. d. 8, 29; us Pehteri, ap. d. 10, 19. — Kad Deewa wahrdi bij jau pilligi usraffiti, pr. pehz apustulu laiteem, tad wairaf zaur Deewa wahrdeem un sakramenteem. Kad wiltigas mahzibas kristigâ draudse zehlahs, tad swehtais Gars ar ween kahdus wihrus apgaifmoja, kas atkal wiffu sawu laiku lihds apgaifmojuschi. Swehtais Gars apgaifmo par grehteem un par schelastibu; un es diwus wihrus ween peeminneschu, Augustinu un Lutteri, kas ij swehteem raksteem draudsei par schahm leetahm atkal gaifmu parahdija. Ko no scheem finnat? (Pelagijus mahziba: Zilwels irr no dabbus labs; Augustina mahziba: Gedsimtee grehti. Pahwesta mahziba: Ahriji darbi darra swehtu; Lutteru: Tizziba us Jesu darra swehtu.) Tâ widdejôs laikôs swehtais Gars Waldeeschus apgaifmoja, un schee til uszihtigi us swehtifchanohs dsinnahs, ka Franzijas tehniatsch kahds, kas few bij lizzis issstahstih par scheem „netizzigeem“ sawâ walstibâ, fazzija: Teescham, schee laudis irr deewbihjigaki ne kâ mehš. Kad no 1700 g. Wahjsemme netizziba augumâ auga, tad swehtais Gars aizinaja weenu draudsi un to apgaifmoja un swehtija; schi bija brahlu-draudse, un zaur to wiasch atkal zittas kristigahs draudses apgaifmoja. Tas mums par preeku, ka swehtais Gars kristigo draudsi turra, kad ta sche un tur teef apmahkta. Dohsim wiinam gohdu un luhgfimees: Sawu Zijanu ustaisi, wiinäs muhrus stiprini. Amen!

ween no kristigahs draudses stahsteem sinna, tur newarr ne kahdus notiffumus pa weenam peeminneht, bet javeeteef wiffu us gabbalu peeminnoht. Kristigahs draudses stahstus mahzoht tas ihpafchi jaluhko parahdiht, ka wiffôs laikôs tahda draudse bijus, kas irr weena, swehta, kristiga un zaur Deewa wahrdeem un sakramenteem stahw swehta Garra waddifchanâ. Zaur to ween kr. draudses stahsti parahdahs labbaki, ne kâ kaut kahdi prosti notiffumi, kas par daschadahm strichdehm sinna dohd.

Lutteru draudse.

Naw ihsti nosakkams, jif dauds wai jif mas no tà, kas taggad nahk, skohlâ mahzams. Skohlmeistars lai patš nospreesch. Bet tahda ta draudse, furrâ dsihwojam, muhsu lutteru draudse, tas wiffpirms un wiffnohtigaki jamahza. Schahs draudses jautums jarahda un tur klahd ta pamahziba faveeleef, lai neleefahs apstulbotees zaur scho wai to, kas pee zittahm draudsehm rohnahs; arri lai pasauliga labbuma pehz fawu tizzibu nepamett, bet „lai scho apleezibu neschaubigu paturra.“ Ja skohlmeistaram tad wehl wairak eespehjams, tad winsch warr arr, ja gribb, par zittahm draudsehm runnaht.

Sarunna.

Kattoku draudse. Wiffu redsamo kristigo draudsi eedalla diwas leelatas dakas: kattoku draudsi un ewangelijuma draudsi. Birnds gaddu-simtends bij tikkai weena weeniga kristiga draudse, to arri sauza kattoku, t. i. wiffseem derrigu draudsi, bet ne us tahdu wihsi, ta taggad diwas draudses scho wahrdu nes. 1053. gadda Greeku-kattoku un Rohmeeschu-kattoku draudse pilligi bij schlihruschahs. Winaahm abbaahm irr swehto peesaukschana, misse, septini sakramenti, gaweschana, kloshera dsihwoschana u. z. Tahs fwarrigatahs mahzibas, zaur to Rohmeeschu-kattoku draudse ischkirrahhs no ewangelijuma draudses, irr schahs: 1) Pahwests irr ta nosaukts Kristus weetneeks semmes wirsu. 2) Draudse newarr malditees, t. i. pahwests un konziles. 3) Preesteri nedrihst lauliba dohtees. 4) Swehto peesaukschana. 5) Labbo darbu nopelnijums. Par labbeem darbeem kattoki sauz grehku noscheloschanu, reisoschanu us swehtahm weetahm, misses klausischanohs, luhgtschanu skaitischanu pee rohschu-krohna jeb sikhlu-wirknes, gaweschanu un dahwanu dohschanu. Rabbi darbi tee tadehl nosaukti, ta tee zittadaki, ne fa ideenischlee mahjas un ammata darbi. 6) Septini sakramenti: kristiba, grehku kuhdsechana, kristibas apstiprinaschana (jeb mirres fwaidischana), swehtais walkarinisch, preesteru eeswehtischana, laulischana, pehdiga (ellahs) fwaidischana. 7) Swehta walkarina maife ween, u. z. — Greeku-kattoku draudse no Rohmeesch-kattokeem ihpaschi

zaur to isschirrah's: Wiina fakka: Swehtais Gars tikkai no Lehwa ijeet. Wiina neatsihst pahwestu par Kristus weetneeku. Swehtâ wakkarinâ teem isdalla maifi un wiinu, arri behrneem. Semmaki mahjitaji drihst prezjetees, tif' bihskapi un muhki ne.

Swangelijuma jeb protestantu draudse. Pee tahs peederr lut-teru draudse; reformirtu draudse; faweenota draudse (kas no lutte-reem un reformirteem faweenota, no 1817 ihpafchi Pruhshô's); bihskapu draudse, ihpafchi Anglija. — Zittas masakas ewangelijuma tizzibas-schirras irr: braklu-draudse jeb herruteefchi, kas pee lutteru draudses peederr; attristitaji (baptisti), kas behrnu-kristibu atmett; presbitaneefchi; metodisti; remonstranti zc.

Lutteru draudse. Za irr ta drause, kurrâ mehs wiifi dsimmu-schi un dsihwojam. Za zehlahs zaur Luttera tizzibas-afjaunoschanu. Lutters scho draudst, to taggad pehz wiina wahrda nosauz, tihrija no wiffadeem aplameem eeraddumeem un zilweku likkumeem. Mehs fauzamees lutteri, lutteriski kristitee. Lutteru draudses tizziba jums sche il deenas teel mahzita. Wiinas grunts-mahzibas irr farakstias muhfu tizzibas-apleezibas grahamatâs, pee kurrâhm ihpafchi peederr Augsburgas tizzibas-apleezibas grahamata un Luttera leela un masa lakkime. Wiinas gruntsmahzibas schinnis teikumôs fazemmamas:

- 1) Zilweks Deewa preekschâ paleel taisnis, ne zaur darbu nopelau, bet weenigi no schelastibas zaur tizzibu us Jesu Kristu.
- 2) Swehtee raksti irr kristigahs tizzibas weenigais pamats, amohts un preekschrafftis.

Pirmajo fauz muhfu draudses eefschigo grunti, ohtru ahrijo. Abbas peederr kohpâ. Zo kâ zaur fawu paschu spehlu un tikumu pesti-schanu newarram eedabbuht, tã arr wiinas atsihschanu ar fawu fapraschanu un gudribu newarram smeltees.

Ka lutteru draudse teefcham draudse irr. Za weena kristiga draudse semmes wirfû padarrahs un schirrah's dauds draudses. Kurra draudse nu ta ihsta draudse? Zl katra us to pastahw, ka wiina ta ristiga; kattolu draudse pa wiffam teepahs, ka ahrpuff' wiinas newarroht ne weens swehtis tikt. Kaut nu gan mehs nefakkam, ka ahrpuff' lutteru draudses ne weens newarr swehtis tikt,

tomehr us to zeeschi pastahnam, fa mehš draudse effam, t. i. swehtajo beedriba. Rà to warram peerahdiht? Swehtee raksti tahš sihmes rahda, pee kurrahm ihsta draudse pasihstama; tahš irr Deewa wahrdi un sakramenti. Kur Deewa wahrduš schkisti un skaidri mahza un sakramentus pehz Kristus eestahdischanas isdalla, tur irr ihsta draudse. Ar abbejeem dabbujam wiffas pestifchanas-mantas, dschwais Deews un Pestitajs ar teem mums dohdahš rohla; swehtais Gars winnòs eegehrbts. Harms fakka (95 Thesen): Kattolu draudse irr teizama, ta stipri turrahš pee sakramenteem; reformirtu draudse irr teizama, ta stipri turrahš pee Deewa wahrdeem; lutteru draudse irr jo wairak teizama, ta turrahš pee Deewa wahrdeem un sakramenteem. Kaut arr daudš irr muhsu draudse, kas tihrohs Deewa wahrduš aisleedš un zilweku gudribu Deewa wahrdu weetà fluddina, un daudš, kas ar fawu mahzibu un dschwofchanu muhsu draudsei kaunu darra, tad tomehr muhsu draudse turrahš pee fawas apleezibas masà kattikmè un Augsburgas apleezibas grahmata. Augsburgas apleezibas 7 gabbalà skaidri stahw: Muhseji mahza, fa weena swehta kristiga draudse muhschigi paliks; bet kristiga draudse irr swehtu zilweku sadraudsiba, kurrà Kristus ewangelijumu pareisi fluddina un sakramentus pareisi isdalla. — Augsburgas apleezibu apluhfojoht skaidri warr redseht, fa ta zittu ne ko nemahza, fà apustulu mahzibu. Kad scho apleezibu keisaram nodewa, tad sahds kattolu herzogš Etku, kattolu swehto rakstu doktorori un professoru, prassija, wai schis usnemmatees scho ewangelijuma draudses apleezibu par aplamu peerahdiht. Schis atbildeja: Ar raksteem ne, bet bes rakstu gan. Tad prohtu, tà herzogš fazzija, fa winni irr rakstòs eekschà un mehš ahrpuffè.

Kas mums peenahkahš. Kad nu mehš tit jauka, skaidra lutteru draudse effam, fà tad mums, winnas lohzeheem, jaturrahš? Atbildi us to dohd Ebr. 10, 23—25: Lai tahš zerribas apleezibu neschaubigu paturram. Lai zits zittu wehrà nemmam ar skubbina-schanu us mihlestibu un labbeem darbeem. Lai neatstahjam fawas sapulzes, fà daschi mehds, bet lai zits zittu pamahzam. Schahš trihs leetas apluhfosim.

Lai tahš zerribas apleezibu neschaubigu paturram. Mahzatees wiffpirms taggad skohlà muhsu lutteru tizzibu, fà to jumš no Deewa wahrdeem pehz Luttera masahš kattikmes mahzu,

lai juhfu zerribai teef siipris pamats. Ak zil dauds, dauds tahdu, kas lutteru draudsē dšimmuschi un usauguschi un pee tahs peederr, un ne mas nesinn, kas ihsti muhfu draudsēs tizziba irr. Dauds irr tahdu, kas dohma, ne-essohht ne sahda leela starpiba starp Schidhu, muhamedeeti un kristito. Tā schi apleeziba teef nizzinata, ko muhfu tehwi zaur tizzibas-karreem ne ilgi pehz Luttera nahwes un Wahssemmes 30 gaddu farrā ar mantu un affinim atpirkuschi. — Dauds irr, kam ar muhfu apleezibu nepeeteef, tee grihb paschi ar sawu sapraschanu zittu pateesibu isdohmaht. Tee no schahs apleezibas atrittuschi, few taifa jaunu tizzibu. Teem noteef pehz rakstu wahrdeem: Likdamees gudri effoschi, tee par gekkeem palikuschi; un tadehl ka tee pateesibai naw pallausijuschi, Deews wiwaneem suhtijis spehzigas alloschanahs, ka lai tee melleem tizz. — Relaujatees nowiltees no muhfu jaukabs apleezibas zaur daschadahm eeteifschanahm. Reschaubatees *).

Lai zits zittu wehrā nemmam ar skubbinaschanu us mihlestibu un labbeem darbeem. Draudsē zittam zittu buhs wehrā nemt. Gal. 6, 1. 2 tahda preekfchshme isteikta. Brahli, ja arridsan kahds zilweks zaur kahdu pahrtahpschanu pahrssteigtohs, tad juhs garrigi buhdami faleekat [(uszellat) tahdu ar lehnpahrtigu garru. Nessat zits zitta nastas. Tizzigeem draudsēs lohzeekem buhs netizzigohs lohzeklus firsniigi schelohht un ruhpiigi apkohpt. To buhs katram sawā kahrtā darriht. Skohlas-behrnam sawu skohlas-beedri; kà? sellem ohtru selli; kà? meitai ohtru meitu; kà? mahjas-tehwam un mahtei faimi; kà? pilsehtneekam, semneekam, ka lai negohdiga dshwofchana draudsē mittejahs: Naktswasaschanahs, behrnu deedeleschana, swehtdeenas apgahnischana 2c. Tas wiss darrams zaur skubbinaschanu un labbinaschanu us mihlestibu prett Deewu un zilwekeem un us labbeem darbeem. Ta alga par to minneta Jehf. 5, 19. 20 — dwehfeli isglahhs no nahwes —. Tahlak wehl pee tahdas wehrā nemschanas, pr. ka lai kristigā draudsē pareisi eet, peederr arr, ka wiwanas isplattischanu palihdsam sekmeht: Ka pee missijones bee-

*) Te skohlmeistaram derrehs to peelikt, kas wiwna apgabbalā nahktohs peeminneht par gaismas-draugeem, baptisteam. Til' jafargahs zittus apfmeet un lammaht; pa wissam til' pateesiba ween jarunna. Lai pamahzibai buhs notikt no wissas teefas un ar mihlestibu prett sawu ewangelijuma tizzibu un prett behrneem.

drojamees. Kà pee tahs beedrositees? — Ka ruhpejamees par fa-
weem tizzibas-brahleem tahlâ Kreewu semmê un Sibirijâ. Tâ
mahja Gal. 6: Lai labbu pastrahdajam pee wiffieem, bet wiffwairaf
pee tizzibas draugeem.

Lai neatstahjam fawas fapulzes. Wehl ne dohmaht
draudsê wifs tà naw, kâ wajasetu buht. Bet no furrenes pesti-
fchanas atsihschana un ihsta tizziba un ihsta dsihwoschana lai nahf,
ja fawu deewa-nammu atstahjam, fur mums Deewa wahrds un
sakramentds pestifchanu dahwa?! — Ka fawas tizzibas wehtibu
atsiht un zeeni. to if weens un wiffa draudse tà parahda, ka lab-
praht mekle pamahzifchantu basnizâ, ka kristigahs draudses labbums
wai sfliktums eet pee firds, ka par to ruhpejahs, par to labpraht
farunnajahs, ta deht darbojahs zil spehjams; darbojahs missijonei
par labbu, eefschigai un ahrigai, mihsleestas beedribahm, gahda lai
behrni eet skohlâ u. w. 3.

Bet peeluhgfm beidsiht draudses labklahschanahs deht paschu
winnas Kungu, dseedadami ds. gr. 536 dseefmu:

1. Paleez pee mums. Kungs Jesus Krist, nahz behdu-laidds
pee mums mist; taws wahrds, kas tà kâ faule spihd, lai pee mums
weenumehr peemih.

2. Dohd, ka schai behdu-laijizâ neatstahjahs mums firsniza
no taweem swehteem wahrdaeem, no taweem taifneem liffumeem.

3. Usturri fawu drauds', af Tehws, bes tew' bes spehka effam
mehs! Dohd' spehku fawam wahrdam arr, lai wiffur to noman-
niht warr.

8. Taws wahrds ta stipra pils preeksch mums un tawas
draudses patwehrums; pee ta muhs usturr' schehligs Deews, lai
zittu mehs neklausamees.

Es tizzu grehku peedohschannu.

Sarunna.

Tizzibas-apeeziba nu tahlaf mahja: Es tizzu grehku peedoh-

ſhanu. Un Lutters iſſfai droſchanâ fakka: Tanni paſchâ kriſtigâ draudſê wiſch (ſwehtais Gars) man un wiſſeem tizzeem if deenas wiſſus grehſus baggatigi peedoht. Schinnis wahrdds atrohdahs atbildes us wiſſahm jautafchanahm, fo ween par grehlu peedoſchanu warretu jautah: 1. Kas teel peedohts? wiſſi grehli. 2. Kurſch to darra? ſwehtais Gars. 3. Kur? kriſtigâ draudſê. 4. Kam? man un wiſſeem tizzeem. 5. Râ? baggatigi un if deenas. Updohmaſim to plaſchafi.

1. Kas teel peedohts? Wiſſi grehli teel peedohti. Bet to nu atkal tuhlin japraffa: Râ taſ ſaprohtamſ: grehli man peedohti? Kas grehlu peedoſchana irr, to wiſſlabaki taſ paſiſt, kaſ grehluſ paſiſt. Grehli irr lauſchu ſamaitaſchana, grehlu peedoſchana irr ſchahs ſamaitaſchanas iſnihzinaſchana, irr wiſſas peſtiſchanas nn ſwehtahs laimibas pamats. Grehli muhs no Deewa ſchir, un darra, ka Deewa ſchelaſtibu pamettam; grehlu peedoſchana muhs atkal ar Deewa ſabeedro un dohd mums atkal daku pee Deewa ſchelaſtibas. Grehli muhs darra neſwehtus; grehlu peedoſchana darra atkal ſwehtus. Labbaki to newarr iſteift, ka Lutters iſteizis: Kur grehlu peedoſchana, tur irr arr diſihibu un muhschiga ſwehtiba. — Wiſſus grehluſ ſwehtais Gars man peedoht. Ne weens grehls naw til leels, fo wiſch newarretu peedoht. Tâ ſwehtais Gars no iſmiſſeſchanahs ſarga, lai ar Rainu neſakkam: Manni grehli irr leelaki, ne ka tohs man warretu peedoht; un zaur fo Juhdas gallu darrijahs. Wiſſus grehluſ; ne weens grehls naw til maſ, ka to newajadſetu peedoht. Zaur to wiſch mahza ſmalki us ſewi luhkoht. P. pr.: Tew huhtu wjadſejis ohtram fo par labbu darriht, un to ne-efſi darrijis, taſ irr grehls. Wakkara ſwehtais Gars tewi ſpeeſch luhgtees: Peedoht' man un — wiſch peedoht, dohd tew to leezibu ſirdi: Taſ irr peedohts. Wai tâ: Tu eſſi tuhwaſu zaur melloſchanu peewihlis, eſſi wiſſu ſaitinajis.

2. Kurſch peedoht? Swehtais Gars tohs peedoht. Gan ſinnam, ka Deews taſ Tehws mums grehluſ atlaiſch zaur Jeſus kruſta-nahwi. Bet ſcho ewangelijumu zaur ſwehta Garra palihdſibu ſluddina wiſſâ paſaulê. Swehtais Gars arri taſ irr, kaſ, Rohm. 8, 16, muſu garram dohd leezibu, ka Deewa behrni eſſam. Bet ſchi leeziba mums tad ween warr huht, kad ſirdi drohſchi apſinna-

meeß: mums grehki peedohti. Tà tad swehtais Gars tas irr, fas man to labbumu darrijs, fa fawu grehku peedohschanu zaur Jesu arr esmu dabbujis dsirdeht; wiasch irr tas, fas man firdi to droh-schi leezina, fa arri man grehki peedohti.

3. Kur? Kristigà draudsê swehtais Gars grehkus peedohd. Tikkai kristigà draudsê, kristigà tizzibà grehku peedohschana atrohdama. Zaur masgaschanohs Ganges uppê pagans dohma grehku peedohschanu panahht; zaur luhgschanu, gaweschanu, dahwanu dohschanu Turks to gribb atrast; zaur ahriugu haufschlu peepildischanu Schihds un arri dasch kristihts to dohma eemantoht. Schee wiffi to nepanahf. Bet kristigà draudsê swehtais Gars rahda us Jesu, là to weenigo grehku deldetaju. Kas zaur Jesu negribb littees grehkus peedoht, tam tee muhscham netiks peedohti. Jesus pats tuhlin virmôs wahrdôs, fo mahzoht runnaja, rahdija, là grehku peedohschana dabbujama. Mark. 1, 15: Atgreeschatees no grehkeem un tizzat us ewangelijumu. Tà pat Pahwils ap. d. 20, 21: Es Juhdeem un paganeem esmu apleezinajis atgreeschanohs pee Deewa un tizzibu eelsch Jesus Kristus muhsu kunga. Atgreeschanahs un tizziba tad nu irr tas zelsch, pa furru swehtais Gars kristigà draudsê muhs wadda, lai grehku peedohschanu panahkam. Tadeht, fas grehku deht isbaitojahs, lai steidsahs Jesus rohkâs; wiasch atrohd tur isglahbschanas pat wiffugruhtâs mohkâs. Nahz tad un laupees zaur swehto Garru westees pee Kristus, pee atgreeschanahs un tizzibas.

4. Kam? Man un wisseem tizzigeem. Swehtais Gars Deewa schelastibu jeb grehku peedohschanu wisseem kristigà draudsê dahwa. Kristus fakka: Kas pee mannis nahf, to nemettischi ahra; un: Nahkat schurp pee mannis wiffi, fas essat behdigi un gruhtsirdigi. Ewangelijumu buhs wiffai raddibai pasluddinaht. Tapehç kristigà draudsê irr grehku fuhdseschana, us fo grehku peedohschanu pasluddina. Tà nu es warru un if katriis warr kristigà draudsê grehku peedohschanu dabbuht. Bet kad Lutters fakka: Man un wisseem tizzigeem, tad man ar ween schi leela, swarriga jautaschana jaapdohma: Wai es arr zaur atgreeschanohs un tizzibu peederru pee tizzigeem? Wai tizzu, fa esmu grehchineeks? Wai man fawi grehki arr schehl? Wai esmu par to nofkummis, fa es zaur dusnahm, augstprahntibu, besmihlibu, neschkihstibu Deewu apbehdinajis? Wai arr no teefas gribbu fawu dschwoschanu labboht? Wai man ta tiz-

ziba irr, ka man Jesus labbad wiſſi grehſi teef peedohti? Tad ween, kad uſ ſchahm jautafchanahm warrat atbildeht: Ja, tad wehl, behrni, ſalkat: Swehtais Gars arri man peedoht.

5. Rà? Baggatigi un if deenas. Baggatigi; ſwehtais Gars grehfu peedoſchana nedingejahs wiſ ilgi, kà zilweki darra. Zilweki daudſreis ſalka: To un to gan peedoſchmu, bet to tew newarru wiſ wehl iſſi peedoht. Ewangelijumâ kungs kalpam uſ weenu paſchu luhgſchanohs peedewa 10,000 pohduſ, t. i. 10 mill. rubuku. Tà Deenas darra grehfu peedoſchana; til baggatigi winſch peedoht. Jesus atgreesigam laundarram pee kruſta peedewa baggatigi. Tà pat wehl; ar zif weeglu ſirdi daſch kriſtihts zilweks atnahſ no grehfu ſuhdſefchanas! Kapeh? — If deenas. Nohtigi wajadſigs irr, ka ſwehtais Gars arr if deenas grehfuſ peedoht. Jo kad mehſ if deenas grehlojam, kà Lutterſ til pateefigi ſalka, un zittu ne fo nepelnam, kà ſohdibu ween, tad arr if deenas peedoſchana wajadſiga. Rà ſwehtais Gars to darra? Winſch mums if deenas zaur muhſu ſirdſapſirau dohd grehfuſ atſiht: taſ jau ire melli! at zif eſ augſtprahtigs! at zif eſ wiltigs! Uſ tahdu wiſſi winſch muhſ ſpeesch, tuhlin, wai tahſ deenas walfarâ, luhgtees peedoſchana par wiſſeem grehſeem, fo dohmâs, wahrdoſs un darbdoſs darrijufchi. Bet tad winſch arri dohd ſirdi to ſirau un meerinaſchanu, ka grehſi peedohti, un to winſch darra if deenas, if ſtundas, if walfara, kad ween ar pateefigu noſcheloschanu un tizzibu wirau peh? grehfu peedoſchanas luhdſam.

Tà ſwehtais Gars man grehfu peedoſchana dohd. Un eſ to ſaxemmu zaur grehfu atgreeschanohs un tizzibu. To nu tahlat' apzerreſim.

Atgreeschanahs.

Ja gribbi grehfu peedoſchana dabbuht, tad pirma leeta, kaſ wajadſiga, irr: Atgreesees no grehſeem, taſ prohtams: Wahrwehrl' ſawu ſirdſ-prahtu. Ar to noſhmehts, ka grehfu atgreeschanai no eekſchas, no ſirdſ jaeeſahlahs. Rà grehſi no eekſchas eeſahlahs un no eekſchas wiſſu zilweku ſamaita: wirau dohmâs, ka uſ grehzi-

gahm leetahm ween greeschahs; winna prahtu, fa tam grehki irr mihki un patihkami; winna gribbeschanu, fa tà teef pahraemta, fa zilweks grehkeem par wehrgu paleef un ne mas wairš fawai lab-bakai gribbeschanai newarr klaufiht; tà atgreeschanahs no eefšahs fahlahs ar to, fa firdšprahtu pahrwehrš; fa greeschahs no launa nohst un greeschahs us labbu. Dohmaschana paleef zittada, fà? prahtš un patifschana paleef zittadi, fà? un arri gribbeschana, fà? — Eohiti bailiga leeta irr, atgreeschanohs wilzinahst kapehž? Jo ilgaki, jo gruhstaka ta paleef; tu newarri sinnaht, žif ilgi dšihwofi. Netaupi atgreeschanohs, kamehr wahjřch palikfi, un nedohma wehl nahwes-stundà labbotees. Schodeen, kad winna balfi wehl dširdat, tad neapzeetinajat fawas firdiš. Pee atgreeschanahs peederr tšhetras leetas: Grehku atfihšchana un issuhdšeschana, schehlums, eenihdšeschana, fahroschana pehž schelastibas.

Grehku atfihšchana un issuhdšeschana. Kad pasudduschais dehls zaur behdahm bij pamohdinahtš un fahka apdohmatees, tad winšch fazzija: Esmu grehkojis; Pehteris peeminneja Jesus wahrdu: Pirms gailis —. Abbi kaut ko atsinna, ko pirmak nebij atsinu-fchi. Arri Dahwidš, dj. 51, 5. 6: Es atfihstu fawus noseegumus un manni grehki man weenumehr stahw preefšhà; tew weenam esmu grehkojis un launa preefšch tawahm azzim darrijs. Pee ihstas grehku atfihšchanaš grehki parahdahs fà ta pahrgalwigaka pretteschanaš prett wiffaugstako fungu, fà ta beskaunigaka nepateiziba prett wiffleelako labdarritaju, fà atfabpřchanaš no wifflabbatas mantas, fà wiffas famaitaschanaš amohšs, fà tas weenigais, bet neiffakhoht leels launums, zaur ko fwehtibu paspehle un wasuschanaš gahschahs. Kur tà zaur grehku atfihšchanau pirmais sohlis us atgreeschanohs spertš, tur arri grehku issuhdšeschana Deewa un zilweku preefšhà rafsees. Tà pasudduschais dehls: Ichwš, es esmu grehkojis. Tà Dahwidš us Rahtanu, 2 Sam. 12, 13: Es esmu prett to Kungu grehkojis. Tam pretti stahw grehku flehpřchana, pr. kad grehkus gribb aplahst. Kad behrns ffohlà fawu wainu negribb is-teikt, tad tam arr wehl naw ihstas grehku atfihšchanaš. Salk. 28, 13: Kas fawas pahrlahpřchanaš aplahj, tam tas neisdohsees (kas neisdohsees? kapehž ne?), bet fursch tabs issuhdš un atstahj, tas dabbuhs schelastibu. D. dj. 32, 5: Tapehž tew fuhdsu fawus grehkus un neaplahju fawus noseegumus. To darrat, behrni. Schehlums par greekeem. Pehteris ahrà igahjis gauschi rau-

daja; winſch ſawus grehkuſ noſcheloja. Grehku noſcheloſhana irr noſtumſchanahſ par grehkeem. 2 Kor. 7, 10 iſſchirr paſauligu un deewiſchligu noſtumſchanohſ. Paſauliga noſtumſchanahſ irr noſtumſchanahſ par to, ka zaur grehkeem kahdu laizigu labbumu pamettis; p. pr. kahds noſchelo ſawu ſahdſibu tadeht, ka zaur to gohdu zilweku preeſſchâ paſaudejis, ka nu zeetumâ joſeſch. Deewiſchligi noſtumdamees zilwekſ par to noſtumſtahſ, ka zaur ſaweem grehkeem kahdu debbeſigu, deewigu labbumu paſaudejis, Deewu ſaitinajis un apbehdinajis, ſawu miſlo debbeſu Tehwu; ka zaur grehkeem no winna draudſibaſ iſtumtſ; ka wairſ nedrihſt behrnigi winnu peeluhgt. Schahda eelſchiga noſtumſchanahſ arri ahriги parahdijahſ pee muitineeka: winſch ſtahweja no tahleneſ; negribbeja ne azzis pazelt uſ Deewu. Tahdu firſnigu ſchehlumu rakſti arr noſauz: ſagrauſtu firſdi; ſatreektu garru. D. dj. 51, 19: Tee Deewa uppuri irr ſatreektſ gars; ſalauſtu un ſagrauſtu firſdi tu, Deewſ, neſmahdeſi. Tahds ſchehlumſ bija Dahwidam, jalaffa D. dj. 38, 1—10; Eſram; Pehteram; muitineekam.

Grehku eenihdeſchana. Zaur ſchehlumu nahſ redſamſ, kahdâ nelaimê grehki muhſ eegrudſchſi: meeru firſdi laupijufſchſi; debbeſ-Tehwu apbehdinajufſchſi; no winna draudſibaſ atſchlihrufſchſi. Nu zekahſ nepatiſchana, eenaidſ uſ grehkeem, kaſ tahdâ nelaimê wedd. Grehki nahſ ohttreiſ tewi labbinahſ. Ne, tâ tu ar Jahſepu ſakſi, kâ man buhſ tahdu leelu ſaunumu darriht un prett Deewu grehkoht! Tâ bij ar Pehteri. Winſch, ap. d. 4, 18, ſtahweja augſtahſ teefas preeſſchâ un warreja ohttreiſ Jeſu aiſleegt, bet —. Grehki tew parahdahſ kâ wiſſu breeſmigaka, bailigaka leeta. Par Kriſtoſtomu ſazzija: Winſch no ne ka nebihſtahſ, kâ ween no grehka. Zitſ, kaſ grehkuſ hja noſchelojis ſazzija: Labbaki gribbu uggunî leſt, ne kâ grehku darriht. No ta mahzatees, behrni, kaſ taſ irr, grehkuſ eenihdeht.

Kahroſchana pehz ſchehlaſtibaſ. To Dahwidſ tanniſ wahrdoſ iſſakfa, D. dj. 51, 3. 4: Apſchelojees par manni, ak Deewſ, pehz tawaſ ſchehlaſtibaſ, iſdelde monnas pahſtahpſchanaſ pehz tawaſ leelahſ ſchehlaſtibaſ. Waſga manni labbi no mannaſ noſeedſibaſ un ſchlihſti manni no manneem grehkeem. Arri 11—14 p.: Apſlehp ſawu waigu no manneem grehkeem — —. Tâ paſudduſchais dehlſ gribb taiſtees zc., tadeht ka winſch ilgojahſ un kahro pehz tehwa

fchehlastibas, un kaut wiakam arri par algadsi buhtu jastrahda. — Scho kahroschanu pehz fchehlastibas, so fwehtais Gars pamohdina, wiakch arri peepilda.

T i z z i b a.

Grehjineeks fchehligo Deemu zaur grehkeem pamettis; wiakch fahro to atfal atdabbuht; wiakch mekle palihdsibu. Jo ka zilwekam fchehligs Deews irr, tas taf irr ta leelaka manta. Swehtais Gars nu mums ewangelijumâ rahda, kâ zaur Kristu warram grehku peedohtchanu panahkt. Deewa wahrdi jau fakka: Geksch Kristus mums irr atpestifchana zaur wiakka affinim, prohti pahrlahpschanu peedohtschana. Kristus irr Deewa jehrs, kas —. Kas pee mannis nahk, to nemettischi ahra. Jesus Kristus affinis muhs fchlihta no wisseem grehkeem. Nu eeksch Jesus tizzam, t. i. sawu pakaufchanohs un zerribu, ka grehki mums teel peedohti, us wiakku leekam *). Ta jau irr wiffas jaunahs derribas mahziba, so jumâ weenâ gabbalâ mahzu, tapehz te par to wairaf nerunnasim. Tit' weena leeta wehl: Apustulis fakka, Jehl. 2, 17: Tizziba, ja tai darbu naw, patti pee fewis irr nomirrusi. Tadeht isschirt nedsihwa un dsihwu tizzibu us Jesu. Nedsihwa, tadeht ka schahda tizziba ne ko neisdarra; to tiklai flaita; to tiklai sinn, tadeht ka eemahzijeas, un zilweks zaur to ne mas labbaks nepaleef. Schahda tizziba neleef atgreesstees. Mirrons ne ko nejuht; tã pat tahda tizziba ne ko nejuht no Deewa un Pestitaja miblestibas, zaur so wiakch grehkus peedoht. Dsihwa. Kam dsihwa tizziba, tas juht Deewa miblestibu un ta wiakam eet pee firds; tas pee aug fwehtifchana **).

*) Dauds par to teepufchees, wai pee atgreeschanahs grehku noscheloschana ta yirma, wai tizziba. Te jafakka, to ne mas newarr isschirt. Jau tee wahrdi: noscheloschana, atgreeschanahs, tizziba, gan drihs weenadi faprohtami un ne zil naw schirrami. Newajaga arr wiakus gluschi schirt. Pee grehku noscheloschanas irr tizziba; zittadi tas schelums irr tiklai par to laizigo flitumu, kas zaur grehkeem nahzis un ne par pascheem grehkeem. Grehku noscheloschana bes tizzibas wedd ismiffeschana, kâ kainu un Zuhdaru. Arri per tizzibas irr wehl grehku noscheloschana.

**) Tizzibai irr behma wezzums, jaunekka wezzums un wiakra wezzums; papreekschu wiakka peewemm, tad faproht, pehdigi isbauda, — tã wihrs kahds fãzzijis.

Taisnofchana. Atgreeschanahs un tizziba irr no zilwefa puffes wjadfigas, pee ka fwehtais Gars palihds ar bauflibu un ewangelijumu. Nu Deews no fawas puffes winnu no grehteem atwabina, grehtus peedohd, t. i. winnu nofakka beswainigu un swabbadu no sohdbas. Rastti to nofauz par taisnofchanu Deewa preekschâ, fazzidami: Nu effam Deewa preekschâ taisnoti, pr. taisni. Winsch tâ ar mums irr meerâ; tahdus winsch muhs gribb. Tu nu effi, Ew. 1, 6, Deewam patihkams darrihts eeksch winna mihta, winna gohdapillai schelastibai par flawu (ta zaur to teef flaweta, ne muhsu nopelnums un wehrtiba). Rohm. 3, 24: Mehs teekam taisnoti bes nopeka, no winna schelastibas, zaur to atpestifchanu, kas zaur Jesu Kristu notiffufi. Zil teikumum schai perfschâi? No pirmais teikumum fakka? Zaur fo ne? Zaur fo tad? Râ? — Wehrâ leekama leeta irr, ka wiffâ bihbelê us atgreesigu grehzi-neeku ne weena dufmiga wahrda nerohdahs.

Meers ar Deewu. Rohm. 5, 1: Tad nu mums no tizzibas taisnoteem meers irr pee Deewa zaur Jesu Kristu muhsu Kungu. 8, 1: Tad nu naw ne kahdas pasubdinafchanas teem, kas eeksch Kristus Jesus. Schi ta juschana, kas tad irr, kad grehti peedohti. Ne kas scho meeru newarr laupiht. Rohm. 8, 31—39: Ja Deews preeksch mums —. Iâ Deewa Gars muhsu garram dohd leezibu, ka Deewa behrni effam. Par scho firds-meeru Lutters fakka tâ: Ja nahwe man lauschahs wirsû, man irr Kristus, kas pats manna dsihwiba; ja grehti lauschahs wirsû, man irr Kristus, kas pats manna taisniba; ja elle un pasuschana lauschahs wirsû, man irr Kristus, kas pats manna fwehtiba. Dj. gr. 145, 7: Deewa meers ar dwehfel's duffu, — af kas tas par laimibu! Peenemm' affaras, fo kluffu tew pateikdams noraudu. Lewi mjhloht, Deewu bihtees, tawahm pehdahm pakkal dsihtees, — ta buhs manna teikschana, kamehr beigfees dsihwiba.

Par nahwi.

Sarunna.

Bibl. 1, 6 apustulis fakka: Stipri zerru, ka tas, kas to labbo

darbu eefsch jums eefahjis, to arr pabeigs lihds Jesus Kristus deenai. Bet swehtais Gars muhsu atpestifchanas labbo darbu eefsch mums eefahf un to arr lihds pat gallam pabeids. Bet tas gals jeb beigums jeb Jesus Kristus deena, pr. Kristus atnahfchanas deena. Tapehz swehtais Gars muhs arr zauri wadda zaur tahm pehdigahm leetahm, fà winnas fauzam, zaur nahwi. Kristus atnahfchanu, augfchâzelschanohs un pastaro teefu us muhschigo dshwofchanu. Tapehz tad ne muhsu tizzibas ohtrais, bet fchis treschais lohjeklis runna par meefas augfchâzelschanohs un muhschigo dshwofchanu; un Lutters falka muhsu issfairoschanâ: Witsch, swehtais Gars, pastarâ deenâ manni un wiffus mirronus atkal usmohdinahs. un dohs man un wisseem tizzigeem eefsch Kristus muhschigo dshwofchanu. Tâ arr swehtee rakfti mahza Rôhm. 8, 11: Deews muhsu mirstamahs meefas darrihs dshwas zaur famu Garru, kas eefsch mums miht. Par fchahm pehdigahm leetahm dabbujam no swehta Garra pamahzibu, meerinafchanu, zerribu, lihgfmi bu. Lai fchohs labbumus (kurrus tichetrus?) warretum panahkt, tad par winnahm aprunnafimees un prohti wiffpirms par nahwi.

Kas nahwe irr. Tif ilgi fà zilweks dshwo, tad meefa ar dwehfeli faweenotas un meefa dwehfelei kalpo winnas prahtu idaridama. P. pr. azzis pehz winnas prahta flattahs un isschir; auhs klaufahs; mehle winnas dohmas isteiz. Bet nahwê azzis wairs neredf, lai gan winnas wehl tur irr, tà pat fà pirmal 2c. Jhfi falkoht, meefa tad wairs dwehfelei nekhalpo. Kapehz ne? dwehfele meefu atstahjusti. Zilweka nahwe irr dwehfeles un meefas schirfchanahs. Meefa tad pehz tam fatruhd.

No fa nahwe zehlfuees. Urri pascham labbakam zilwekam dauds mas bailes no nahwes un fatruhdeschanas. Un pee dascheem zilwekeem schahs bailes tif lohti leelas, fa tee breefnigaku leetu wairs nepasfist, ne fà mirfchanu. Tas no ta nahf, fa winneem zerribas naw, un fa winneem prahtâ stahw Deewa fohdiba. Bet schahs bailes arr pee labbakeem zilwekeem, apleezna, fa nahwe mwms naw peeraddita, bet fa mehsh radditi us dshwofchanu bes nahwes *).

*) Schis wahrs tadeht fakkams, fa dauds zilweku irr, kas allodamees dohna, fa nahwe jau muhsu dabbaj peederroht un ne mas zittadi newarroht buht. Tapehz winni falka: Tâ tas pasaulê bijis un tà ar weenu buhs; tur dshwiba, tur wajag buht nahwei.

To arri swehtee rakši apstiprina. Pirmee zilweti art pehz meefas bij nemirstami, un teem tiffai tad meefigo nahwi bij baudiht, kad tee no aisleehta kohka ehstu. Bet no kurrenes tad nu nahwe nahkusi, kad Deewes muhs taf us dshwofhanu raddijis? Rohm. 6, 23 atbild: Nahwe irr grehku nopelns (alga). Kad Ahdams bij grehkojis, tad nahwe wianna meefâ zehlahs nu wiannam pehz bij jamirft. Rohm. 5, 12: Zaur weenu zilwetu grehks eegahjis pafaulê, un zaur grehku nahwe; un tâ nahwe pee wisseem zilwekeem zaurspeedufees, tapehz ka wiffi grehkojuschi. Schahs perschas pirmais teikums isteiz, no kurrenes grehli; no kurrenes tad? Dhtrais, no kurrenes nahwe; un treschais isteiz, kapehz taggad wisseem zilwekeem jamirft. D. ds. 90, 7—9: Zaur tawu dufmibu mehš isnihkftam un zaur tawu bahrsibu mehš teefam isbeedeti. Tu leez muhsu noseegumus famâ preefchâ, muhsu paflehptohs grehkus preefch fama waiga flaidribas. Jo wiffas muhsu deenas aiseet zaur tawu dufmibu un mehš pawaddam famus gaddus lâ pafakku (lâ wahrduš, kas gaisâ nofkann). Tapehz fakka ta dseefma: Es Deewam pawehl' —, 7 p.: To grehli darr', kas eefch mums miht; no teem us mums ta nahwe friht. Tâ rij un plehsh us weenu kohp', ko ween atrohd, neluhkodama muhsu gohd'. Wehl ko jautaschu: Bet lâ tad Kristus mirra, kas grehkus nebija darrijis? 2 Kor. 5, 21: Deewes to, kas no ne kahdeem grehkeem naw finnajis, preefch mums par grehku darrijis. Wirsch tad nu muhsu dehl lâ grehzineeks tiffa fohdihts un tadehl wiannam art nahwe bij jazeefch.

Nahwes breefmiba. Zi. 18, 14 nahwi fauz: breefmu kehni-
 neni, t. i. to wiffbreefmigako. Tahda art nahwe israhdahs, kad apjerre, lâ wianna zilwetu dshwibâ plohfahs. Ne kurrâ wezzumâ zilweks no tahs naw fwabbads. Wezzeem jamirft, jauni warr mirt. Behrns schuhplî no wiannas naw fwabbads. Ne kahda fahrta naw fwabbada: Keisaram, kehnikam, deedelneekam, wisseem jamirft. Daudsreis itt peepefchi. Dseefma fakka: Widdû pafchâ dshwibâ nahwe muhs gribb pariht. Râ tas prohtams? Belsazars sehsh pee preefa-meelasta, un — nahwe tam usbruhk. Saklat wehl, ko par tahdahm peepefchahm mirschanahm finnat. Ds. gr. 716, 3: Râ flaisa pulke laukâ, tâ zilweks israhdahs: Ta rihtarassâ jauka plaukst, seed un isplefchahs; pirms waklars nahk, nihkft wianna, drihs weetu nepasihst, — tâ zilweks dshwibixâ te stahw, te friht, te wiht. — Un kahdas firdsfahpes nahwe darra!

Apustulis runna 1 Kor. 15 par nahwes dsellonu. Winna atrauj draugu no drauga. Dahwids schehlojahs: Man irr schehl pehz tewis, mihtais brahli Jonatan. Winna atplehsch wezzafus, behrnus, laulatus draugus zittu no zitta, un nebehda par assarahm, par rohku schnaugschanu, par waimanahm. Un ak, fà winna fawu laupijumu famaita! Nahwes-bahlums, lihka-smakka, fatruhdeschana, puttefli un pelni. — Un ne weens zilweks no winnas newarr glahbt. Daudsreis runnajam, fa zilweku finnatniba un gudriba augumâ aug. Teesa gan, ahriçâ dshwofchanâ, arri eefschigâ buhschanâ daudj irr labbohts. Bet wiffa gudriba un finnatniba to leelo pohstu, fo nahwe padarra, newarr deldeht. Raut augstumus un kalnus zil daudj tu pahrfahpis, to semmo kappa kalnu tu nepahrfahpsi wis; lai arr zil mas tas buhtu, tu garram tam netikf', tur peekuffis tu gulfees, tur tewi eefschâ lisk. (Spitta.) — Un ta jau no gaddu=tuhkstofcheem bijis. Jau Mohsus schehlojahs D. ds. 90, 5. 6. 10: Tu tohs aistrauji fà pluhdôs, tee paleek par meegu; tee rihtâ fà jahle ataug, kas rihtâ seed un atsekk, wakkorâ teek noplauta un kalst. Muhfu dshwibas laisk stahw feptiadefmit gaddu, wai ja kas lohti stripis irr, astondefmit gaddu, un winnas labbums irr gruhstums un behdas; jo ta aiseet ahtri un mehç ftreenam nohst. — Fà nahwe irr gan breefmu tehniçene.

Lihgfmiba nahwê. Bet tomeht kristihts zilweks us nahwi nefkattahs ar bailehm, bet drohfschi un pat wehl lihgfmigi. Tahds bija Pahwils, 2 Kor. 5, 8: Mehç turràm drohfschu prahtu un griçbam mihtaki buht ahri no meefahm un pee ta Kunga dshwoht. Prohti winnam preeks mirt. Wihl. 1, 21: Manna dshwiba irr Kristus un mirschana manni augli. Wiafch mirschanu turra par aungleem jeb pelau, tapehz ta winnam par preeku; wiafch to neturra par fshohdi, tapehz winnam no tahs naw bailes. Ja, tas patç apustulis fauz 1 Kor. 15, 55: Nahwe, fur tawç dsellons?! Preeksch winna nahwei wairç naw dsellona, ar fo eewainohst. Apustulis finn gan, 56 p., fa nahwes dsellons irr grehks. Bet wiafch arri finn, fa nahwe arihta uswahreschanâ; un 57 p.: Baldees Deewam, kas mums uswahreschanu dewis zaur Jesu Kristu muhsu Kungu. Tad nu tadeht, fa Kristus muhs no grehkeem un tam lihç no nahwes atpestijis, tad preeksch winna nahwes breefmiba suddufi. 2 Tim. 1, 10: Kristus nahwei spehku panehmis. Nahwei fawç spehks zaur grehkeem. Tohs Kristus zaur fawu nahwi isdelbejis.

Apustulis runna 1 Kor. 15 par nahwes dsellonu. Winna atrauj draugu no drauga. Dahwids schehlojahs: Man irr schehl pehz tewis, mihtais brahli Jonatan. Winna atplehsch wezzafus, behrnus, laulatus draugus zittu no zitta, un nebehda par affarahm, par rohku schnaugschanu, par waimanahm. Un ak, fà winna fawu laupijumu famaita! Nahwes-bahlums, lihka-smakka, fatruhdeschana, puttefli un pelni. — Un ne weens zilweks no winnas newarr glahbt. Daudsreis runnajam, fa zilweku sinnatniba un gudriba augumâ aug. Teesa gan, ahri gâ dshwofchanâ, arri eefschigâ buhschanâ dauds irr labbohts. Bet wiffa gudriba un sinnatniba to leelo pohstu, fo nahwe padarra, newarr deldeht. Raut augstumus un kalnus zil dauds tu pahrkahpis, to semmo kappa kalnu tu nepahrkahpsi wis; lai arr zil mas tas buhtu, tu garram tam netikf', tur peekuffis tu gulfees, tur temi eefschâ lisk. (Spitta.) — Un ta jau no gaddu=tuhkstofcheem bijis. Jau Mohsus schehlojahs D. ds. 90, 5. 6. 10: Tu tohs aistrauji fà pluhdôs, tee paleef par meegu; tee rihtâ fà jahle ataug, kas rihtâ seed un atsekk, wakkorâ teef noplauta un kalst. Muhfu dshwibas laifs stahw fep-tiadefmit gaddu, wai ja kas lohli stripis irr, astondefmit gaddu, un winnas labbums irr gruhstums un behdas; jo ta aiseet ahtri un mehš ftreenam nohst. — Fà nahwe irr gan breefmu tehniene.

Lihgsmiba nahwê. Bet tomeht kristihs zilweks us nahwi nefkattahs ar bailehm, bet drohshi un pat wehl lihgsmigi. Tahds bija Pahwils, 2 Kor. 5, 8: Mehš turrâ drohshu prahtu un grihbam mihtaki buht ahtrâ no meefahm un pee ta Kunga dshwoht. Prohti winnam preeks mirt. Wihl. 1, 21: Manna dshwiba irr Kristus un mirschana manni augli. Wirsch mirschanu turra par aogleem jeb pelau, tapehz ta winnam par preeku; wirsch to neturra par skohdi, tapehz winnam no tahs naw bailes. Ja, tas patš apustulis fauz 1 Kor. 15, 55: Nahwe, fur taws dsellons?! Preeksch winna nahwei wairš naw dsellona, ar fo eewainoht. Apustulis sinn gan, 56 p., fa nahwes dsellons irr grehks. Bet wirsch arri sinn, fa nahwe aprihtra uswahreschanâ; un 57 p.: Baldees Deewam, kas mums uswahreschanu dewis zaur Jesu Kristu muhsu Kungu. Tad nu tadeht, fa Kristus muhs no grehkeem un tam lihbs no nahwes atpestijis, tad preeksch winna nahwes breefmiba suddufi. 2 Tim. 1, 10: Kristus nahwei spehku panehmis. Nahwei fawš spehks zaur grehkeem. Tohs Kristus zaur fawu nahwi isdelbejis.

Kristus irr uszehlees, tadehl arr manna meesa nahwê nepaliks, bet jaula un apflaidrota uszelsees. No ka tad nu Bahwilam nahl tabda lihgfimiba nahwê? — Eà pee wisseem tizzigeem kristiteem bijis, nahwe winneem nebija breefmiga; un tà arr pee mums warr un buhs buht. Lutter's fawas dshwibas pehdigà gaddà daudreis mehdsa fazzibt: Ja Deewam tà patikta, tad es labpraht gribbetu mahjâs aisbrauft. Mirshanu winsch fauz mahjâs eeshanu; zil nihligs waheds. Kas tahs par mahjahm? Melanktonam daudj labbumu bija, kapeh; winsch labpraht gribbeja mit; diwus no teem peeminneschu; winsch fazzija: Tad wairs negrehsoschu; tad tiffchu pee Kristus. Eà dohmajat arr, behrni. Jo wairaf tu grehtus mihlo, jo breefmiga tew nahwe paleek. Salfat to ohtrahdi! Eà arr, jo sirsniigati tu Jesu mihlo, jo wairaf tu us to brihdi preezajees, fur pa wiffam pee wirana tiffi.

Sataisfchanahs us nahwi. Kaut gan nu kristitam zilwekam nahwes bailes sudduschas, tad tomehr zilwefa pehdiga stundira irr lohti swarriga, apdohmajama un leela leeta. Jo nahwe schelastibas-laiku nobeids un dwehseli aiswedd Deewa preekschâ, fur ta dabbuhs, to meesâ dshwodama darrijusi. Te zilwekam wehl diwas leetas preekschâ, lai iswehlahs: dshwiba un nahwe. Beh; nahwes tà wairs nebuhs. Tapeh; luhds' ar ween to luhgschanu is fwehteem raksteem, D. ds. 39, 5: Kungs, mahzi man mannu gallu un mannu deenu mehru, kahds tas irr, lai es finnu, kahds nihjigs es esnu. Un D. ds. 90, 12: Mahzi mums fawas deenas tà flaitiht, ka gudru sirdi dabbujam. Tapeh; Peeminni nahwi. Shpaschi arr tadehl tas lohti wajadfigs, ka nahwe daudreis tif nedohmajohht un peepeschi peesteidsahs; schodeen weffels, parih' truhd. To peeminneht daudreis isdewigs laiks rohдах: Tu dsirdi kahdu peepeschi mirruschu; tu apluhlo lihki (apflaitat labpraht lihkus; kristigs eeraddums, kluffinam Deewu luhgt, kad pee sahrka peenahl, warr buht: Kungs, mahzi man mannu gallu —); tu redsi kahdu us kappu pawaddam; tu dsirdi pulstenus swannam. No tee swanna? Schodeen man, rihtu tew. Bet zil daudsi par to ne mas neruhpejahs. Ds. gr. 599, 2: Kas jauns, tas dohma nofirmohht, kas wejs, tas wehl gribb padshwoht; pats firmais gaddus zerrejahs, un ne weens tizz, ka peewillahs. — Dshwo us muhschibu. Schi dshwiba irr lohti ihfa un ahtri aisscreen; prassi firmgalwi, kas 80 gaddu wejs. Tapeh; leez leetâ katru azzumirkli, jo katrà

fawus spittala fwahrkus nowilziš. Un mehš, pee fcheem fwahr-
 teem stahwoht, wiannu wairš neredſam un tahda Mahrtaina wairš
 nedabbuſim. Rà tew ap ſirdi, Andrej? — Wiaſch bija tif deew-
 bihjigš un pazeetigš, un engelì teeſcham winna dwehfeli taiſni
 Abraama klehpi aiſneffuſchi. Paluhko; wiaſch wehl tà pat iſſkattahš
 tà dſihwš, tiffai nahwe wiannu bahlu padarrijuſi. Nahwe taiſa
 bahlu, Andrej. — Kamehr wehl taš tehš redſamš, mumš leekahš,
 itt ka muhſu draugš nebuhtu gluſchi paſuddiſ. Tà irr gan, itt kà
 wiaſch aiſ juhru dſihwotu, fur wiannu newarram aiſſneegt; bet to-
 meh: wiaſch tur dſihwo un mehš wehl redſam wianna ſkurſteni kuh-
 pam. Bet arri taš tà newarr palikt, ja gribb atkal no jauna
 dſihwoht; Deewš to tà eetaiſjiš. Mahrtaam pa gallam no muhſu
 azzim jaeet prohjam, japaleef par puttekleem un pelneem. — Eſmu
 lohti noſkummis, Andrej. Sabpraht tewi preezinatu, bet neſpehju.
 Atſpeedeš pee feenaš wai faktiaà, un noraudeš jif gribbahš; eš
 ſche noſehdiſchohš, galwu pee ſahrka atſpeediſ. — — — Irr gan
 wiſš neleetigš un nihzigš, ruhpeš, baileš, zerriba un beidſoht nahwe!
 — Nahš taš laiſš, Andrej, kad muhš arr audeklòš eetihš un
 ſahrkà guldihš. Darrim, mihlaiš jaunekli, fo tad wehleſimeš buht
 darrijuſchi un liſim wiſſu ſawu palaufchanohš uſ Deewu. — Un
 nu ſchirſimeš, Andrej, mehš jau tà pat wiannam ne fo newarram
 palihdſeht. — Man te kahdaš puſkites, tahš wiannam wehl ſahrkà
 lizzichu; dahwini tu wiannam ſawu maſo ſidraba kruſtinu un leez
 to wiannam uſ kruhtim. Un tad nu abbi wehl pehdigoreiſ wiannu
 apluhkoſim. Mahrta! mihlaiš Mahrta ar ſawahm bahlahm, ſaliſ-
 tahm rohlahm, duſſi ſaldi! Deewš lai irr ar tewi! Mehš atkal
 redſimeš! (Wandšb. Bote.)

Meeſaš augſchàzeliſchanahš.

Schinnì mahzibaš-gabbalà labbi jaiſſchir nemirſtiba un mee-
 ſaš augſchàzeliſchanahš; ta weena leeta gluſchi zitta, kaš ohtra.
 Nemirſtiba garram peederr un apſihme, ka gaſš nemirſt; augſchàzel-
 ſchanahš peederr meeſai un iſteiz, ka mirroni ar meeſahm atkal uſ-
 zelfeeš. Muhſu tizzibaš-apleeziba nerunna par nemirſtibu, bet ween
 par augſchàzeliſchanohš. Rapeh; tà? Wiſſeem ſwehteem rakſteem jau

eepreefchis ta tizziba, fa dwehfele nemirftiga, un winni ne pa wif-
 fam neschaubahs, fa tas warretu zittadi buht. Tapedz winni ne
 mas nedarbojahs, to peerahdiht; darriim mehs, kas mahzam, arr
 tà pat. Jo wiffas peerahdischanas, ar kurrahm pehz fapraschanas
 nemirftibu gribb mahziht un isskaidroht, ne muhscham newarr „dshwu
 zerribu“ doht. Kad muhsu Kungs ar sadduzeescheem, kas augfchâ-
 zelschanohs leedsa, farunnojahs, Matt. 22, 23 u. t., tad winnam
 tur tikkai diwas peerahdischanas: Juhs allojat, neprasdami rakstus
 nedf Deewa spehku. Prohti, rakstus, kas fakka: Es efmu Abra-
 ama Deews zc. Ja, wifs Deewa pestifchanas padohms, kas uf
 wiffahm fwehto rakstu lappahm usrakstihis, paleef par neeku, ja aug-
 fchâzelschanohs noleeds. Tad ohrrahrt: Deewa spehku, kas eephej
 nahwê dshwibu doht. — Ar dwehfeles nemirftibu wezjee paganu
 filosofî darbojahs. Bet winnu tizziba schinnî leetâ bij knappi tikkai
 dohmaschana. Sokrates peerahdischanas winna pehdejôs brihschôs
 irr wairaf teepfchanahs (Dialektik), ne là tizziba. Zizerons ne-
 mirftibas-tizzibu fauz taifni par „faldu muldeschenu, fo nopuhletam
 zilwefa-behrnam nellahjotees neschehligi nolaupih.“ Weenteesigais
 Lazitus schaubidamees fakka: „Ja deewbihjigo garreem irr kahds
 dshwoflis nolikts un flawenu wihru dwehfeles, là gudree, dohma,
 libds ar meefahm neisnihft.“ Tâ tad winsch, tur klahl wehl schau-
 bidamees, tikkai flawenu wihru dwehfeles turra par nemirftigahm.
 Ihpaschi paganu filosofî darbojahs wairaf ar dwehfeles nemirftibu,
 ne là ar meefas likteni pehz nahwes un winnas augfchâzelschanohs.
 Swehtee raksti darra gluschi ohtradi. Wiffôs apustulu wahrds aug-
 fchâzelschanahs zerriba eefschâ. — Pee wiffahm tautahm tomeht bija
 un irr tahs dohmas, fa dwehfele newarr mirt. Bet jif bailiga ta
 weeta, fur pehz paganu dohmahm dwehfele mirstohht aiseet. Dauds
 tautas Afijâ un Amerikâ dohma, un arri wezjee Wahzeefchi dohmaja,
 dwehfeles pehz nahwes wasajotees pa kappeem, tumfcheem mescheem
 un purrainahm, tulfchahm weetahm apfahrt. Winnas dshweem ef-
 foht naidigas un pohstigas un tadeht tahm janestohht uppuri, dasch-
 reis pat zilweku-uppuri, lai tahs falabbinatu. — Zau drufku wai-
 raf ar pateefibu faeetahs to tautu dohmas, kas tizz, aisgahjuschahm
 dwehfelehm effohht fawa ihpascha weeta jeb pasaule, mirruscho
 walstiba. „Bet ne kahds zerribas starrinsch winnu tumfcho nakti
 neapgaifmo; dwehfelehm tur naw ne kahdas fatilfchanahs zittai ar
 zittu, ne kahda darba, kas schinnî tulfchumâ dauds mas dshwibas

atnestu; behdigas kluffums grubshi gull uf winnas dshwotajeem. Schahdas behdigas dohmas par winnu pasauli wiffklaidrafi rahdabs wezzo Greeku tizzibâ. Pehz Homera, Hesijoda un zittu Greeku dseefmineeku dohmahm tikkai schinnî pasaulê ihsta buhshana un pilliga dshwoshana. Winnas pasaulê dshwotajeem naw taustamas meesas un tee tik' pufsmehr, fâ ehnas un pa meegam dshwo. Rahdâ Homera dseefmâ (die Odisee) Akilles dwehsele Odisejam parahdabs. Schis jauta: Kâ tewi agraf dshwee gohdaja, tã nu tu laikam par garreem waldis? Bet Akilles dwehsele atbild: Neteiz man ne kahdu labbu wahrdu par nahwi, Odisejus, gohdawihrs; labbat' man gribbetohs pee kahda nabbaga wihra par algadsi strahdaht un winna tihrumu aplohpt, ne fã par wiffu mirruscho pulku waldisht. — Gan Greeku tizzibâ irr arr mihligi klajumi, fur labklahshanahs mahjo. Bet tur teel tikkai warreni un slaweni wihri un arr no teem pascheem ne wiffi, jo arri Akilles dwehsele tur naw, bet mirruscho walstibâ. Wiffam nemehrojama dwehsele pulkam jaet ta nifnata deewecka dshwofli, fur preeka itt ne kahda naw." (Jul. Müller, Unsterblichkeitsglaube und Auferstehungshoffnung; ein Vortrag 1855.) Tã paganeem naw ne kahdas meerinafshanas, ar fo nahwes fahpes kluffinaht; un ne kahdas ihstas zerribas, no nahwes tikt dshwibâ. Wezza derriba gan arr runna par tahdu mirruscho walstibu (Scheol), fur meers un kluffums walda un fur dshinneja balsi nedfird, Jj. 3, 17. 18. Bet weena leeta tur irr flahht, fas wezzai paganu deewecku-tizzibai truhfst, probti ta tizziba, fa dshwais, muhshigais un swhetais Deews, fas weenreis ar Israelu fadraudsejees, to, fas pee winna laudim peederr, arri nahwê nepamettihâ. Tapehz tur ta tizziba: Arri pehz nahwes irr pilliga, muhshiga dshwoshana. Affaws: Kad es pee tewis, tad 2c. Ef. 26, 19: Lawi mirroni dshwohs, ir manna nomirrusi meesa, tee zeltees augshâ; usmohstotees un gawilejat, juhê, fas pihshlôs dshwojat. Tã arr Kristus falka uf fadduzeescheem, Matt. 22, 32: Deews naw mirruscho Deews, bet dshwajo; t. i. ja Deews zilwefus tã zeeni, fa winsch winnu Deews fawzahs un ar winneem derribu ufzell, fã winsch ar Abraamu, Isaaku un Jehtabu darrija; tad winsch winnus zaur to wiffai isnihzibai nu nahwes faitehm israhwis. Luhl. 20, 38: Wiffi winnam dshwo; nahwe un laps pahr teem newair waldisht. Jaunâ derribâ schahda augshâzelschanahs un muhshigahs dshwoshanas tizziba wiffgaischafa

paleef zaur Jesu un winna augfchâzelschanohs. Gelfch winna un winna draudfiba winna tizzigeem augfchâzelschanahs un muhschiga dshwofhana jau fâ lihls irr rohkâ; es esmu augfchâzelschanahs un dshwiba; es fawejeem dohmu muhschigo dshwofhanu zc. Tâ tad jauna derriba mahza nemirfibu, augfchâzelschanohs un muhschigu dshwofhanu ne zaur dshu dibbinafhanu un gudrofhanu, bet winna taifni weenu notiffumu leel preefchâ, muhsu Kunga augfchâzelschanohs, un eelfch fcha notiffuma eedohd nemirfibu, augfchâzelschanohs un muhschigo dshwofhanu. Zil taifni! zil daudj wairaf pahreezinadami, if weenam faprohjami, ne fâ dshas dibbinafhanas nu gudrofhanas, kas bes tam jau, fâ pee Greekeem un netizzigeem filofofeem redsejam, tizzibu uf augfchâzelschanohs un muhschigu dshwofhanu newarr raddiht. Tapehz Bahwils tit' ween taifni falka, 1 Kor. 15, 17: Ja Kristus naw usmohdinahts, tad juhfu tizziba (wiffa, un ihpafchi par augfchâzelschanohs) irr wiltiga.

Kahdu nefalihdfinajami jauku dahwanu fwehtais Gars mums ar to dahwina, mums firdi eedohdams, fa ar pateefibu warram apleezinacht: Es tizzu meefas augfchâzelschanohs un muhschigu dshwofhanu: to zittadi labbaki newarram redseht, ne fâ kad wehl wairaf, fâ jau darrijufchi, paganu tizzibu prett kristigo tizzibu turram. Uf wahjibas- un mirreju-galtahm un kappu usrafstos ewangelijums parahdahs fawâ wiffleelafâ fpohfchumâ, bet tur pat arr parahdahs wiffa paganu tizzibas neeziba un behdiga buhfchana. Tad nu fcho to te falihdfinafim.

Wezjee Wahzeefchi. Kas isdehdejs un uf wahjibas-gultu nonihzis mirra, tas gahja jemmê Heles deewekles tumfchâ mahjokli; preefa tur naw, bet muhschiga tumfiba. Warreni farra-wihri, kam ta laime peeschirta, debbefis tift, tur dshwo to pafchu dshwi, fo fcheitan dshwojufchi, ehd, dserr un farro. — Muhameds faweem mahzelteem parahdihfi preefchâ mahlejis, baggatu ar tihreem pafaules fahrumeem; meefa winneem dshwojoht par Deewu, meefai ir muhschiba winneem buhs par Deewu buht. — Hindus faufchu zerriba itt ne kahdu meerinafhanu nedohd. Kas nomirft, teef gan tuhlin wai nu debbefis, wai ellê, bet tur wiafch nepaleef, wiaaram atfal uf pafauli janahf. Kas p. p. pee winnu fwehto rafstu laffifchanas pafmehjees, teef pa preefchu ellê; pehzaf wiafch peedsemm par tshuhfku, tad par tihgeri, tad par gohwi, tad par baltu dsehrwi

un pehdigi par flimmigu, kruhtainu zilweku. Likko winsch nu schinni jaunâ zilwefka-muhschâ atkal weenureis apgrehlojahs, tad tam pehz nahwes atkal tas patz zelsch preekschâ. — Budda tizzige e Aihnâ un Indijâ melsch par nogrimfchanu deewibâ. Kas ne fo nedarra, ne fo nedohma, pa gallam bes fajufchanas dshwo, tas irr swehtigs. Ta winnu zerriba. — Aihneefchi tizz, fa winnâ pafaulê arr nabbagi un baggati effoht. Kas ne fo lihds nenem, paleef tuffch un tam tur jadeedele; tâ tad tur irr muhschigi deede-neeki. — Grehnlandeescheem semnes un juhvas appakschâ zitta pafaulê, bet zelsch us turreni gruhiti atrohdams. Tapehz behnam, kas mirris, funna galwu leef us kappu, jo funs lehti sinn zellu us mahju atrast. Labbaka waddona winni nesinn. — Urri paganu kappu usraksti rahda, fa winnu tizzibai naw ne kahdas meerinafchanas. „No us kappu raksta, irr atskanna no ta, kas zilwekam dshwojoht firdi bijis, ja til' ween zittadi pateesiba tur usrakstita.“ Tee dohstun kahdus no Greeku un Rohmeefchu kappu usraksteem. Us behrnu kappeem: Manna dshwiba bij ihfa, kahds deews man to atrahwis; nesinnu, wai winsch labbi wai launi ar manni darrijis. Zits: Breesmiga nahwe, fo tu steidsees un til ahtri manni norauji; tu jau drohschi sinnaji, fa manni weenreis rohkâ dabbusi, jo tew mehs wiffi parahdneeki. Us kahda wetfcha kappu lassitajeem tahda sweizinaschana: Esmu nomirris un gaidu us tewi, tu gaidisi us zittu, wiffi pehz tiks mirronu walstibâ. Us zittu almini: Teodors par manni preezajahs, kad mirru; zits atkal par winnu preezasees; nahwei mehs wiffi parahdneeki. Itt beesi rohdahs schi perscha: Zerriba un laime, ar labbu nakt; es ohstu esmu atraddis, man ar juns wairs ne kahdas dakas; firdat nu atkal zittus. Us Wirgila dseefmineeka kappu bij rakstihst: Apstahjees, zellineef, un lassf schohs pahra wahrdu: Maro te irr aprakts (winnam bija wahrds: Wirgils Maro). Us Szipijona kappu: Kam zittureis Giropa nedf. Afija nespehja atturretees, zil masa fihme — kas irr zilwefka gohds — schohs pihschtus fedf! Wehl weens kappu-raksts: Râ tu dshwo, tâ es arr dshwoju; tu mirsi, fâ es mirru; tâ dshwiba paeet! dshwo wessels, zellineef, un ej atkal pee fawa darba. Daudreis arr us kappeem stahweja: No deeweem aifrauts; jeb atkal zittur bij runnahts par „naidigo likteni“. Tas irr wifs, fo paschi prahtigakee pagani us faweem kappeem sinnaja rakstihst. Ar dshwibu wifs irr beidsees, zerriba un laime irr pa gallam.

Zif gluschi zittadi pee mums fristiteem. Te falka: Tee dufs no sawahm darbofchanahm. Deews noslauzihß wiffas affaras no wiannu waigeem, un nahwe wairs nebuß, nedß behdas un brehßchana wairs buß; tur pretti paganeem badß un pliffumß un wiffadas mohkas eet lihdi. Pahwilß: Man labß prahtß aiseet un pee Kristus buht. Lutterß nahwes-stundâ: Lawâß rohkôß pawehlu sawu garru; tu effi manni atpestijis, tu uslizzigais Deews. Melanktonam prassa pehdejâ stundâ, wai fo wehlejotees. Ne fo lâ debbesis, tâ wiansch atbild. Jahnis Arndts fatwâ nahwes-stundâ: Wehß wianna gohdibu redsejam, es to esmu redsejis. — Zif gluschi zittadi runna arri peeminnas-admini un frusti us fristito kappehtahm, ne lâ pee paganeem. Zau kristigahß draudses pirmôß gaddu-sintendôß beesß us fristito kappeem raddahß tas usrakßs: „Sche dufs Deewa meerâ.“ Tas irr wahrds, fo us ne weenu paganu kappu neatraddihß. Tur gan warr useet to wahrdu: Sche gull; bet to wahrdu: meerâ duffeht, pagani naw passinnuschki. Sche dufs Deewa meerâ, tas irr arri, kad to labbi apdohma, lohti jauß wahrds. Tas tâ prohtams: Kas meerâ dufs, to nenoschelosim. Kas meerâ dufs, tas is wiffahm bailehm un pasaules waimanahm israuts. Tur klahß arri papreekschsluddinaschana Gf. 9 Kristu paschu fauz par Meera-leelkungu; engeli pee Jesus dsimschanas sluddina: meers wirß semmes; tas Kungs patß falka Jahr. 16: Jums meers buß eeksch mannis, pasaulê jums buß behdas; bet turrat drohßchu prahtu, es pasauli esmu uswahrejis; kristigai Deewa wahrdu sluddinaschanai buß, ap. d. 10, 36, meeru zaur Jesu Kristu pasfluddinaht; Kristus irr muhsu meers, Gw. 2, 14. 15; un zaur wiannu mums meers pee Deewa. Tâ tad kristihts zilweß, kad wiansch to Kungu redsejis, warr ar wezzo Simeanu fazziht: Kungs, lai nu lawß kalps meerâ aiseet. — Arri pa laikam us wezzahm fristito peeminnahm stahw: Sche dufs eeksch Deewa. Tas tâ pat irr dahrgß wahrds. Deews irr dsihwiba, un kas eeksch Deewa dufs, tam ar to drohßcha galwoschana, fa wiansch nahwê nepaliks. Zitti fristito kapparaksti ar bihbeles wahrdeem: Es dsihwoju un jums arr buß dsihwoht. Es esmu augschâzelschanahß un dsihwiba. Tehwß, es gribbu, lai fur es esmu, arri tee irr ar manni, fo tu man dewis. Sehßs teel fatruhdeschanâ zc. Sinnu sawu Pestitaju dsihwu effam zc. Taggadejôß laikôß rohdahß arr tahds kapparakßs: Lai dufs wianna pihßchli. Tas tahds, kas ne fo wairaf

neapfihme, fà to, lai ta mirrona duffa neteek trauzeta. Zit pa wiffam zittada, baggata, dfilla, jauka, pa teesi krittiga apfihmeschana teem wahrdeem: Sche duff eeffch Deewa; sche duff Deewa meerà. Lai it weens par to gahda, fa tahdi wahrdi atkal nahf bruhkè.

Meefas augfchâzelschanahs. Ge-eesim nu dfillaki schinni mahzibas gabbalà. Deewa wahrdi mums tad nu apfohla ne ween dwehfeles dshwofchanu pehz nahwes, bet arri wehl leelafu, jaukafu leetu, meefas augfchâzelschanohs. Tahs jau ihsti irr tahs nahwes-fahpes, fa dwehfelei un meefai jafchirrahs. Un ja nu dwehfele ween muhschigi dshwotu, tad jau nahwe fawu teefu un spehku par weenu dallu no mums paturretu un mehs nebuhtum pilligi atpestiti. Ne, Kristus fawu atpestifchanas darbu pilligi gallà isweddis; pee dwehfeles, to no muhschigas samaitafchanas glahbdams, un pee meefas, to uf muhschigu dshwofchanu usmohdinadams. Tà nu wifs zilweks, meefa un dwehfele, dabbu dallu pee Deewa gohdibas. Bet weenigi eeffch Kristus tas dabbujams; fas winnu negribb, tas ar wiffu fawu dohmafchanu un darboschanohs nahwi newarr uswah-reht un paleef bef muhschigas dshwofchanas zerribas.

Ra daschi to mahzibu par augfchâzelschanohs negribb tizzeht, tas nahf no tam, fa winni aplam par to dohma. Tee fakka: Ja nu fahds zilweks juhra mirst, weena fims tam norauj rohku, ohtra fahju, un zitta meefa fapuhst un isnihft pa uhdeni; fà tad nu wiffas fchahs dallas atkal tiks kohpà? Bet tà swehtee raffti to leetu nemahza uffkattiht. Tee fakka: Taggadeja meefa irr nahkofchahs jaunahs meefas fehkla. Prohti pee fehklas-grauda un pee winna dihgschanas un augfchanas redsam augfchâzelschanahs prohwi jeb lihdsibu. Bet fehklas-grauds fawu jauno meefu nedabbu zaur to, fa tas pats wezzais pahrwehfschahs un flunstigi par zittu jaunu leetu paleef, bet winsch no wezza tikfai iszehlees, aug un ar weenu jo zittads un leefahs paleef. Daschkahrt augfchâzelschanai par lihdsibu peenemta arri papihra taiifschana no lup-patahm. Te nu gan arr no ta wezza, fafchihduscha, jauna, tihra, jauka leeta isnahf, bet ta til' flunstiga pahrwehfschana un ihsti nepasse pee meefas augfchâzelschanahs; jo ne patti wezza meefa tiks par jaunu istaifita, fà luppatas par papihri, bet tikfai is wezzahs meefas isdihgs jauna meefa, lamehr wezza paliks isnihlufi, fà fehnlala un zittas tahdas dallas pee grauda. Ja nu augfchâzelschanahs no-

teef us tahdu wihsî, fà grauds dihqst un aug. tad jau ta isrunna par zilweku fas juhrâ mirriâ, paleef nederriga. Arri muhsu taggadeja meefa no wisseem pafaulâs galleem lohpâ falassita; jo daschi muhsu ehdeeni, zaur furreem dshwojam un fas pee mums par meefu un affinin pahwehrschahs, nahf no tablu tablahm semmehm. Wai Deems nespehtu us tahdu wihsî arr muhsu jauno meefu falassihf, ja tas buhtu wajadfigs? Arri raddibâ dabbas-liftums mums derr par prohwi, fa tif' zaur nahwi un fatruhdeschanu warr buht augschâzelschanahs. Zaha. 12, 24: Ja kweeschu-grauds nekriht semmê eefschâ un neapmirst, tad tas paleef weens patâ; bet ja wiensch apmirst, tad tas nesâ daudi auglu. 1 Kor. 15, 36: Tu traks, fo tu fehji, tas nepaleef dshws, ja tas nemirst. Kad nu gan tahs daklas (Stoffe) fas no semmes, no furrahm muhsu meefa fastahw, schein ar ween mijahs, tad tomehr meefas grunts-isskatta tahda patti paleef, tã fa firmgalwis ar taisnibu warr fazzihf: „Behrnu deenâs to ar schahm sawahm azzim esmu redsejis“; kautschu wianna azzis wais ne mas no tabm dallahm naw, fã behrnu deenâs bija. — Kad nu tohla' prassa: Kur tad irr tahs jaunahs meefas dihgliâ muhsu wezzâ meefâ? ne fo jau neredj. Ahdama meefa jau 6000 gaddu sapuusi, wai tai arr wehl sahds augschâzelschanahs dihgliâ eefschâ? Kahda buhs ta nahfloscha meefa? Us tabdahm jautaschanahm gan newarru atbildeht; bet fehklas-graudinisch tif daudsejadi ar to lihdsinajahs, fa man ta tizziba us meefas uszelschanahs ne mas tif swescha un aufchiga neleekahs. Bahri prohwi tif' peeminneschu, fo augschejahm jautaschanahm warr pretti list. Dascha fehkla irr tif masa un neredsama, fa gais ar to irr peepildihts, p. pr. pellejums. Zitta fehkla atkal tif neisdeldejama, fa wianna zaur kustonu eefschahm gahjusi, wehl aug. Dascha fehkla dihgschanaâs spehku paturra zaur gaddu-tuhfioscheem. Ruhmiju (eebalsameeretu lihku) rohfas atradda kweeschu-graudus, fas teescham 4000 gaddi tur bij gullejuschi; semmê eestahditi, tee usdihga. Arri tas jaunais, fas is fehklas isaug, irr pa wissam jits, ne fã ta fehkla, un tomehr schis jaunais is ta wezza dihgdams zehlees. — Bet laut nu gan ta lihdsiba no fehklas, us fo Deewa raksti paschi oisrahda, mums daschu isskaidroschanu par meefas augschâzelschanahs dohd, tad tomehr mahzohf ar to nedrihst tif tablu eet, fa gan drihf tas isnahf: Wehs tapeh; tizzam meefas augschâzelschanahs, fa raddibâ pee fehklas-grauda tahdu lihdsibu redsam. Ne; bet pee

ar prahnu nefanemmamahm, debbesigahm leetahm tas ar ween tà irr: Tizzibai us to leetu buhs pa preekschu buht; to raddiba ne kad newarr doht, ta irr Deewa dahwana. Tà sche tai tizzibai us meefas uszelschanohs jadibbinajahs weenigi us Kristu nu wirna augschâzelschanohs. Bet kad nu raddiba un wirnas apzerreschana, ihpaschi kad swehtee ralsii, là pee sehklas-grauda, muhs us to aistrabda, mums kaut ko preekschâ zell, par ko mehš zaur tizzibu jau pahrlëezinati, tad tas mums par leelu preeku, un rahda, ka arri pehz fapraschanas un dabbas-liffumeem tas irr pateesiba, ko zaur tizzibu jau par ihstu pateesibu effam usnehmuschi. Tas mums tadeht til patihkams, ka netizzigee mums wiffadâ wihsê to melle par melleem peerahdiht, ko par pateesibu atsihtam, un mums pahrmett, ka mehš galwu un dohmaschanu pa wiffam atmettuschi. Bet kad nu teem warram fazzih, ka Deews muhsu tizzibas lihdsibas jau radditas leetas eelizzis, tad tas mums par apmeerinaschanu un wirneem warr buht par peerahdischanu. Mums par apmeerinaschanu; jo kad muhsu juschana un dohmas pretti runna, tad tizziba wehl naw tihra. Tahdu prett-runnu lai skohlmeistars zaur pateesu, ihstu sinatnibu, ihpaschi zaur raddibas dsillaku apzerreschanu, ar ween jo wairak fewi luhko isnihzinacht. Ka sinnams tizzibai peederrigas leetas irr, no furrahm raddiba ne kahdas lihdsibas neatrohdahs, to ne mas negribbam noleegt. — Wehl weena leeta. Lai jel skohlmeistars nemm wehrâ, ka wirsch, augschâzelschanohs gribbedams mahziht, nemahza dabbasstahstus. Us to lehti warr nokliht. Lai wirsch tadeht til tahlu ween mahza, là Deewa wahrdi rahda, bet preeksch fewis jo dsillaki pahrdohma un dibbina.

Sarunna.

Dwehsele pehz nahwes. Muhsu katkismes-teifums mahza: Es tizzu meefas augschâzelschanohs. Luttera issklaidroschana: Es tizzu, ka swehtais Gars pastarâ deenâ manni un wiffus mirronus atkal usmohdinahs. Par nahwi effam runnojusch; tur meefa un dwehsele schkirrahs. Ka meefa fatruhd, to redsam. Bet fur tad dwehsele paleek? Deewa wahrdi mums par to dohd srazu, Gal. mahz. 12, 7: Pihschleem buhs atkal semmê greestees, itt là tee bijusch,

un garram atkal pee Deewa jagreeschahs, kas to dewis. Kas sche par garru fazzibts? Us laundari tas Kungs fazzija: Schodeen tu ar manni buhfi paradihfê. Steppiasch fauz: Kungs Jesu. usnemm' mannu garru! Jesus pats mirstohd fawu garru nodohd Tehwa roh-kâs. Labzarus dwehsele tifka aifestia Abraama flehpi; baggata wihra dwehsele tur pretti nahza ellê. No ta redsam: Dwehsele paleef wehl pehz nahwes; wianna irr wai nu laimiga, wai nelaimiga.

Meefas augschâzelschanahs. Meh's apleezinajam: Es tizzu meefas augschâzelschanohs. Kad sinnam, kas nahwe irr, pr. meefas un dwehseles schkirfchanahs, tad arri sinnam, kas irr meefas augschâzelschanahs: ta irr meefas atdsihwofchanahs, un meefas un dwehseles faweenofchanahs. Nahwê zilwels azzim redsoht laut fo pasaude, jo meefa fatruhd un dwehsele weena patti dsihwo. Deewa dusmiba warr un gribb meefu un dwehfeli ellê nomaitah; bet wianna mihlestiba warr un gribb arri meefu un dwehfeli isglahbt no nahwes us muhschigu dsihwibu. Schinnî gabbalâ par meefas augschâzelschanohs mums tit' ar meefu jadarbojahs, kurrâ atkal buhs dsihwai palitt. — Swehtee raksti itt ihpaschi mahza, ka Kristus mirronus usmohdinahs. Jah. 6, 40: Kas eelsch ta Dehla tizz, dabbu muhschigo dsihwibu, un es wiannu usmohdinashu pastarâ deenâ. Jah. 5, 28, 29: La stunda naht, kurrâ wiffi, kas kappenês, wianna (ta zilweta dehla) balsi dsirdehs un isees ahra, tee, kas labbu darrijusch, pee augschâzelschanahs us dsihwibu, bet kas kaunu darrijusch, pee augschâzelschanahs us soh-dibû. Schi bihbeles-perscha arr tur klahd mahza, ka wiffi usmohdisees, labbee un arri kaunee. To paschu apleezina Dan. 12, 2: Kas pihschlôs semmê gull, usmohdisees, zitti pee muhschigas dsihwofchanas, bet zitti pee muhschiga kauna un negantibas.

Schahs tizzibas pamats. Weenigais pamats tai tizzibai us muhsu meefas augschâzelschanohs irr: ka Kristus augschâzehlees. To raksti daudslahrt fakka. 1 Peh. 1, 3, 4: Meh's effam aidsendinati us dsihwu zerribu zaur Jesus Kristus augschâzelschanohs no mirroneem. 1 Kor. 15, 20: Kristus irr usmohdinahs no mirroneem, winsch tas pirmais tappis no teem, kas aismiggusch. Prohti winsch tas pirmais, kas usmohdinahs wairs nemirst; Rainas jauneklis un zitti, kas usmohdinati, atkal nomirra. Pee Jesus uszel-

ſchanahs redſam, fa meefas uſzelfſchanahs uſ muhſchigu dſihwoſſchanu warr buht, tadeht fa Jeſus pateefi uſzehlahs. — Wehl; Jahn. 14, 19: Es dſihwoju, un jums arr buhs dſihwoht. Jahn. 11: Es efmu augſchâzelschanahs un dſihwiba. Tâ tad naw deefgan, fa tas kungs augſchâzehlées, bet winſch ſawâ augſchâzelschanahs ſpehtâ arri muhſu mirſtigai meefai atkal dſihwibu atdohd. Winſch, tas wihna-lohſe, ſaweem ſarreem dohd wiſſu, las wiannam paſcham irr: dſihwibu un ſwehtibu. Tapeh; dſeedam: Kad tu no nahwes peezehlées, es nahwê nepaliſſchu. 1 Kor. 15, 17: Bet ja Kristus naw uſmohdinahts, tad juhſu tizziba irr weltiga. — Kristus muhs pilligi atpeſtijis, winſch meefu un dwehfeli zaur ſawu nahwi no grehkeem iſrahwis; un kâ winſch zaur ſawu augſchâzelschanohs un debbefbrauſſchana ar meefu un dwehfeli pats tannî jaukâ, muhſchigâ dſihwoſſchanâ eegahjis, tâ winſch arr ſawejus gluſchi ar meefahm un dwehfelehm gribb turp aiſweſt. 1 Kor. 15, 21, 22: Zaur weenu zilweku irr nahwe, un zaur weenu zilweku irr arri mirronu augſchâzelschanahs; jo kâ eefſch Ahdama wiſſi nomirſt, tâ eefſch Kristus wiſſi paliks dſihwi. Ahdams zaur uſzelfſchanohs muhs wiſſus lihds iſ nahwes iſrahwis un muhſchigâ dſihwoſſchanâ pahrzehlis. Winſch irr patri dſihwiba, un no wianna, kâ no wihna-lohſa. dſihwibas ſpehti uſ mums pluhſt. — Wehl weenu bihbeles-perſchu apzerreſim. Rohn 8, 11: Ja ta Gars, las Jeſu uſmohdinajis no mirroneem, eefſch jums miht, tad tas, las Kristu uſmohdinajis no mirroneem, arridsan juhſu mirſtigahs meefas dſihwas darrihſ zur wianna Garra, las eefſch jums miht. Schee wahrdi to ſakka, kad Kristus Gars eefſch mums miht, tad ta deht Deews arri muhſu mirſtigahs meefas dſihwas darrihſ. Kristus gan irr augſchâzelschanahs un dſihwiba; zaur wiannu wehl Kristus nopelnumſ un dahwanas mums par ihpaſchumu paleef. Tapeh; ta mahziba par augſchâzelschanohs neſtahw ohtrâ, bet treſchâ tizzibas-lohzeſkli. Swehtais Gars gribb muhs ar Kristu debbefigâ buhſchanâ pahrzelt, gribb muhs darricht par Deewa behrneem un par Deewa un Kristus mantineekeem, las lihds ar wiannu warr tilt pagohdinati. Al behrni mihtee, zaur ſawu kriſtibu juhs wiſſi ſtahwat ſwehta Garra kohpſchanâ un pahrmahziſchanâ. Rohn. 8, 14: Zif no Deewa Garra teef wadditi, tee irr Deewa behrni. Zaur Kristus wiſſi augſchâzelfees, bet zitti pee muhſchiga ſauna un paſuſchanaſ, zitti pee muhſchigas dſihwoſſchanaſ. Ro juhs wehlejatees? Tad laiſchatees ſwehtam Garram waddiht, lai

par Deewa behrneem paleekat, un paklaufat, tad wiasch juhs firdi peemahja no grehkeem atstahtees; fa lai Kristus augschâzelschanahs spehks un nahkofchahs pasaules spehki juhsu meesu pahrluhst un ta pehz nahwes un fatruhdeschanas gohdâ uizellahs. 1 Jahn. 5, 12: Kam tas Dehls irr, tam irr dshiwiba.

Jauna meesa. 1 Kor. 15, 35: Bet ja kahds prassa: Kâ tad mirroni teef usmohdinati, un kahdâ meesâ tee nahl? 36 p. apustulis us to atbild: Tu trakkais, ko tu fehji, tas nepaleek dshiwes, ja tas nemirst. 42 p. u. t. wiasch ar ween fakka: Sehts teef. Apustulis ar to apshime: Ar meesas augschâzelschanohs tâ pat irr, fâ ar fehllu. Apdohmastim to pehz Bahwila pascha wahrdeem plaschaki. 50 p.: Meesa un affinis Deewa walslibu newarr eemantohht, neds isnihziba eemantohs neisnihzibu. Tâ tad ar tahm prostahm meesahm, kas zilwekam scheitan irr, wiasch nezelfees. Kâ arri Jesus fakka: Debhesis tee neds prezzesees, neds tiks prezzeti. Wehl 37 un 38 p.: Ko tu fehji, naw tas patš, kas pehz isaug, bet tikkai grandš; bet Deews tam dohd tahdu buhschanu, kahdu wiasch gribb, un il katrai fehllai farwu ihpaschu buhschanu. Prohti taggadeja meesa irr fehlla, un wirrai, fâ jau fehllas-graudam, diwas dallas: weena fatruhdama (pee fehllas tas miltums) un ohtra nefatruhdama, dihglis, is kurra jauna meesa zellahs, fâ pee fehllas stahds. Tad apustulis arri fakka: Tew nebuhs ne kahda swescha meesa, bet tawa pascha, no fehllas, i. i. no tawas taggadejahs meesas. Tâ arr Kristus Jahn. 12, 24 fâuzahs par kweeschugradu, kam semmê jakriht un jaapmirst, ja tam buhs auglus nest. Zaur scho falihdsinaschanu ar fehllu apustulis mums muhsu meesas uszelschanohs itt saprohtamu darra. Ta lihdsiba us daudsejadu wihs passe: 1. Wezza meesa nomirs; 2. jauna iszelfees; 3. is wezzahs meesas; 4. schi buhs dauds jaulaka, ne fâ wezza; 5. un paliks ar ween jo flaištaka. — Schi jauna meesa buhs pehz 1 Kor. 15, 40—50: nefatruhdama, gohdibaspilla, spehzigâ, garrigâ. — Nefatruhdama; fa wairs nebuhs nahwei padohsta, fâ schi, bet pastahwehs muhschigi. — Gohdibaspilla; schahs meesas gohdiba (jaukums) daudsfreis itt ahtri nosuhd, wahjiba wirrau padarra leesu, bahlu, nesmuflu, irr arr itt reebigas wahjibas, pehz nahwes fatruhdeschana klast un daudsfreis mums ar steig-schanohs jasteidsahs, lai fawa mihlaja meesas-buhdiru jo drihs dab-bujam no mahjas ahrâ. Wifs tas tai meesai nebuhs. — Speh-

ziga; wiina nepeekuffihs, nenogurs fà fchi, fa daschreis nespehj ne pahf salmu pahrfahpt, ne rohkas pafustinaht. — Garriga; fchi meefa irr dabbiga, t. i. pee fchihs semmes dabbas derriga un pa wiffam pehz tahs eetaifita. Tur ta meefa buhs pehz debbesu dshwofchanas eetaifita un derriga, fadehl to arr, no fchahs meefas isfchirroht, fauz garrigu. Wehl weenu lectu fwehtee rahsti mahja: Muhfu meefa, kas augfchâzelsees, buhs lihdsiga Jesus meefai pehz wiina augfchâzelschanahs. Wihl. 3, 21: Kristus muhsu neezigo (suhdamo) meefu pahwehrtihs, lai ta tohp lihdsiga wiina gohdibas meefai, pehz tahs fpehzihas, zaur fo wiasch arridjan wiffas leetas warr nolikt appafsch fawahm fahjahm. Te fazzihâ, fa tam Kungam pehz fawas augfchâzelschanahs bijusi apflaidrota meefa; un fa ir mums buhs tahda meefa, wiina meefai lihdsiga. Kâ tad bij ar Jesus meefu pehz wiina augfchâzelschanahs? Wiasch mahzeku preefschâ stahw fâ riktigs zilweks, kas pehz nahwes pilligu dshwibu dabbujis, un ne fâ tahds fehms wai patrehflis bes meefas. Ar fcho jauno meefu wiasch teef, fur gribbedams, arr zaur aiffliehtahm durrim. Wiina meefai pat tahs naglusihmes wehl irr, bet tahs wairs nesahp. Fadehl fa wiina meefa bij atfwabbinata no semmes nastas un fwarra, tad fchi semme wiinu arr wairs newarreja turreht, un tas Kungs ar fawu apflaidrohto meefu uflahpa debbesis. Fâ wiina meefa pehz augfchâzelschanahs bij pa teefi nesatrudama, gohdibas, fpehziiga un garriga.

Zif fchi mahziba fwarriga. Dan. 12, 2: Zitti zelsees augfchâ pee muhschiga fauna un pafufchanas, zitti pee muhschigas dshwofchanas. Scha pafufchanu, fcho muhschigo dshwofchanu meefa dabuhs lihds; tapehz fwehtee rahsti muhs fchahs semmes dshwofchanâ daudsfahrtigi pamahja, Rohm. 12, 1: Nodohdat fawas meefas Deewam par dshwu (deewifchligâ dshwofchanâ), fwehtu (no grehkeem neapgahnitu) un wiinam labpatihkamu uppuri (dahwanu). Prohti tew buhs fawu meefu fcheitan gohdâ turreht. Zuhf sinnat, no labbas fehllas ween ifaug labs stahds. Ja fawu meefu turreft fchlihsu, tihru, gohdigu, tad arr ta jauna meefa pee augfchâzelschanahs buhs jauka. Tur pretti, kas fawu meefu ar grehkeem apgahna — —. Wifs, fo tu fcheitan darrijis, buhs apfahrt tai fâ beedeklis. Tapehz wehlesimees un luhgfimees, ds. gr. 198, 11: Lai mehâ pehz Deewa prahta fche fwehti dshwojam, un kad mums gals buhs flahstu, tad lai mehâ aismeeam ar stipru zerribu, fa

muhſcham buhſim ſwehti, no Jeſus iſredſeti uſ debbeſ'—dſihwibu. Amen!

Paſtara teefa.

Sarunna.

Kurſch teefahs? Pehz mirronu augſchâzefſchanahs buhs teefa. Kriſtus teefahs, kâ arri ohtrais lohzehlis fakka: Wiaſch atmahls teeſaht. Eâ bihbele mahza 2 Kor. 5, 10: Mums wiſſeem buhs tikt ſklaidri parahditeem Kriſtus ſohda-krehſla preekſchâ. Ap. d. 10, 42: Kriſtus irr no Deewa eeſtahdihts ſohgis dſihweem un mirruſcheem. Kâ paaugſtinahs zilweku-dehls wiaſch wiſſus teefahs; ta wianna gohdiba un augſtiba. Matt. 25, 31: Kad ta zilwela dehls nahls ſawâ gohdibâ — —. Tad nu ta teefa buhs gohdibasilla: wiaſch patſ ſawâ gohdibâ; ſwehtee engeki par pawaddoneem; wiaſch fehdehs uſ gohda-krehſlu kâ kehninſch. Lihdſibâ par paſtaro teefu wiaſch arr patſ ſauzahs par kehnixu. Bet tur pat arr wiaſch tohs teefajamohs ſauz brahluſ: Ko juhs weenam no ſcheem manneem wiſſmaſakeem brahleem darrijuſchi —. Tas wahrds ſohgis, kehninſch, muhs peepilda ar ſwehtu bihjaſchanohs preekſch muhſu Kunga un wianna augſtibas. Tas wahrds brahli, muhſu ſirdis pilda ar uſtizjibu; wiaſch wiſſu darrihs, ko mihleſtiba, ko brahlu-mihleſtiba ween palauj darriht.

Kurrus teefahs? Mums wiſſeem buhs tikt ſklaidri parahditeem Kriſtus ſohda-krehſla preekſchâ. Matt. 25: Wiſſi laudis tiks wianna preekſchâ ſapulzinati. Wiſſi kaſ augſchâzehlufchees, wiſſi kaſ pahwehſti. Par. 20, 11—13: Eſ redſeju leelu baltu gohda-krehſlu un to, kaſ uſ to fehdeja, no kurra waiga ſemme un debbes behdſa. Un eſ redſeju tohs mirruſchohs, leelus un maſus, ſtahwam Deewa preekſchâ, un grahmataſ tilka atwehrtas, un wehl zitta grahmata tilka aidarrita, kaſ irr ta dſihwibas grahmata. Un mirruſchee tilka teefati pehz ta, kaſ grahmataſ bij rakſihts, pehz wiannu darbeem. Un juhra dewa tohs mirruſchohs, kaſ wiannâ bija, un nahwe un elle (kaſs) dewa tohs mirruſchohs, kaſ wiannâs bija; un iſ weens tilka teefahs pehz ſaweem darbeem. Kurſch zilweks no wiſſeem ſcheem millijoneem tew wiſſwairaf eewehrojams? Eſ patſ, kâ dohma;

un dohma wehl tur flacht: Rà buhtu, kad man schinnî paschâ azzu-
mirklî wiara, manna sohga preekschâ buhtu jastahjahs? Tapeh; tas
Kungs pamahja: Effat nomohdâ (nelaischatees zaur pasaules kahri-
balm un grehkeem eemidsinatees), lai warrat pastahweht ta zilweka
dehla preekschâ. Un luhdsatees, peeminnedami, fo pat par. 20
lassijam: Dohd schehlastibas grahmata man tad buht
eerafstitam.

Ro teefahs? 1 Kor. 4. 5: Wirsch neffihß gaismâ, kas ap-
flehpts tumfibâ, un firschu padohmus darrihs finnamus. Là tad
paschas fleppenakahs dohmas teefahs. Matt. 12, 36: Par if
katru weltu wahrdu, fo zilweki runnahs, teem buhs atbilda jadohd
sohda-deenâ. Wahrduß teefahs. Rohn. 2, 6: Deews if katram
atmakfahs peh; wiara darbeem. Là nu dohmas, wahrduß un
darbuß pastarâ deenâ teefahs. Lihdsibâ par pastaro teefu
Jesus mahja, ka peh; tahdas zilweka-mihlestibas, kas nahf
if mihlestibas us Jesu, ihpaschi praffihß. Kurrds wahrdds tas
atrohdahs? Zilweka-mihlestiba: Jifalkuschus eedinaht, wahjus ap-
mekleht; if mihlestibas wai tizzibas us Jesu: Ro juhs weenam no
scheem manneem wiffmasakeem brakteem darrijuschi, to juhs man
darrijuschi. Leekat tad wehrâ, behrni: ne if katra labdarrifhana
dabbuhs schehlastibas-algu, bet ween — kas tas wehl bija? Jo
paschi wiffslawenee darbi bes tizzibas us Jesu irr kauni darbi. To
warrat lassihf Matt. 7, 22. 23: Dauds fazzihß tanni deenâ:
Kungs, Kungs —; eita nohst no mannis, juhs kaundarritaji, es
juhs ne kad (par fawejeem) neefmu pasinnis. Tapeh; pahrbaudi
fawu darbu, wai to darri fawas flawas dehl, wai Jesus wahrda.
Pee Luttera atnahja nabhaga wihrs, drufjix naudas luhgdams.
Lutterß, naudas-malku xemdams, fur eelschâ bija tif' weens weenigs
tà nosaukts Zukkuma dalderis, fauja: Rahz ahra, Zukkum, Pestita-
jam tewis wajaga. Là Jesu apleezina, un us to sime Jesus
wahrds Luhf. 12, 8: Kas manni apleezinahs zilweku preekschâ, to
arri tas zilweka dehls apleezinahs Deewa engeku preekschâ. 9, 26:
Kas mannis un manna wahrda dehl kaunahs, ta pascha dehl tas
zilweka dehls kaunefees, kad wirsch nahs fawâ paschâ un fawa
Lehwa un swehto engeku gohdibâ.

Beh; ka teefahs? Jahr. 12, 48: Tas wahrds, fo es esmu
runnajiß, tas wirnu sohdihs pastarâ deenâ. Te redsam 1) zil

lohti wajadfigs irr, Deewa wahrduš mahzitees. Kad ſcho wai to gabbalu no ſeifara liſſumeem neſinni, tad tew no ta warr lai- ziga ſſahde naht; kad Deewa wahrduš neſinni, tad tew no ta warr muhſchiga ſſahde notift. Tapehž mahzees Deewa wahrduš, ſweh- taiš Gars tew uſ to iſ deenaš dohd iſdewigu laiku. 2) Darri pehž Jeſuš wahrdeem, turrees pehž teem, eſſi teem paſlauſigš, jo pehž teem tewi teefahš. Remſim weenu Jeſuš wahrdu: Mihtojat eenaidneekuš; ja juhš nepeedohdat, tad manš debbeſ' Tehwš jumš arr nepeedohš. Teefas-deenâ Jeſuš tewi praſſihš: Tas biš manš wahrduš, manna pawehleſhana; tu to gan ſinnaji. mahziješ; kâ tu to turreji? Tâ pee wiſſeem wahrdeem. Rabbi mumš, ja buh- ſim bijuſchi uſtizzigi, tad uſ mumš ſazzihš: Rabbi, tu gohdigš un uſtizzigš kalpš, tu maſumâ bijiš uſtizzigš, eš tewi eezelſchu par daudi; ee-ej ſawa Runga preekâ. Paſklubbinamees weenš ohtru uſ uſtizzibu, dſeedadami dſ. gr. 623, 6: Tapehž, aſ žikwekš, gaħda par iħſtu taiſnibu, un labbuš darbuš ſtraħda, uſwahri kaħribu! Tizz' Jeſum un ſneediſ roħſaš iſ weenam žikwekam, tad neuſeeš tew moħſaš pee greħtu ſohdibahm.

Muhſchiga dſihwoſhana.

Sarunna.

Eš tizzu muhſchigu dſihwoſhanu, tâ apleezinajam tizzibaš-ap- leezibâ; un Lutterš ſakka: Eš tizzu, ka ſwehtaiš Gars man un wiſſeem tizzigeem muhſchigo dſihwoſhanu dohš. Ew. 1, 13. 14: Swehtaiš Gars irr muhſu ſwehtibaš un mantofhanaš kihš. Lai nu mehš ſwehtam Garram jo labprahtigafi lautohš uſ muhſchigo dſihwoſhanu wilft, tad apdoħmaſim pa preekſchu muhſchigo paſu- ſhanu.

Muhſchiga paſuſhana. Liſ ilgi, kâ ſche dſihwojam, tad mumš wehl diwaš weetaš preekſchâ; kurrâš? Leež wehtrâ: preek- ſchâ. Pehž nahweš buhš žittadi. — Pehž noturretaš teefâš taš Rungš ſazzihš uſ teem pee kreifaš roħſaš, Matt. 25, 44: Ēita noħſt no manniš, juhš nolahdetee, muhſchigâ uggunt, kaš fataiħhtš wellam un wiħna engeleem. Tad nu ta iħſta paſuddinaſhana jeb

to nolahdeto lahts buhs tas, fa winni no Deewa un Kristus draudsibas un winna waiga tiks atstumti. Jo kad, ka drihs dsirdesim, wissa tizzigo laimiba nu preeks ihsti tas buhs, Deewu redseht un winna draudsiba muhschigi lihgs motees, tad wissu pasuddinato nelaimiba ta buhs, fa winni Deewu neredsehs. Zittas weetās sw. raksti pasuddinato mohkas ellē ar tahdeem wahrdeem nosihme, kas sche semmes wirsū wissbreesmigakahm leetahm peedert. Mark. 9, 44: Tahrs, kas nemirst. Ar to gan apsihmetas launahs firdsapstanaas mohkas, kas zilweku muhschigi mohzihs, ka tahrpi (zehrnes, bantes-tahrps) meesu mohja; Sulla, Rohmeets, Grodus Leelais, Bihlips II. Spanija tikka pee dsihwahn meefahm no tahrpeem apehsti; scho wahjibu fauz utta-fehrgu. Ja irr masa prohwe no ta tahrpa, kas nemirst. — Ugguns, kas neidsseest. Ar to gan noprohtamas tahs nifnahn kahribas un eegribbas, kas grehzineefam uf turreni eet lihdi, un kas dwehveli mohja ar tahdahm mohkahm, ka kad ugguns meesu dedsina. Jo gohdakahrigo, atreebigo, flaugi, neshihstneeku jau scheitan winna launahs kahribas schurp un turpu trenka un tam meera nedohd. Tur winsch schahs kahribas ne mas nedabbu apmeerinahst un isdarriht, tapehjtahs jo nifnafi un muhschigi winna dwehveli dedsina. — Matt. 25, 30: Kaukschana un sohbu-trihzeschana, ihsti: johbu-trihschana; pr. kaukschana un sohbu-trihschana no negantahm dufmahm un eenaida, ar to tomeht ne neeka newarr padarriht, un kas zaur to jo wairaf par mohkahm paleek. — Matt. 8, 12: Galleja tumfiba. Ja tu kahdureis zauru garru, tumfchu nakti effi nomohda palizzis, warr buht wahsch buhdams, zil tas grubti, zil garfch laiks, ka tu ilgojees pehjt gaismas. Un elles-tumfiba buhs muhschiga, pasuddinato ilgochanahs ne kad nepeepildisees. Zahnis redseja pasuddinatos, par. 20, 10. 14, ugguniga fanki, fur teem jamohzahs deen' un nakti, un 14 nod. 11, winnu mohzibas duhmi uskaph muhschigi muhscham. — Bes tam wehl, kahdi beedri tur teem pasuddinateem: Gita noht — muhschiga ugguni, kas fataishts wellam un winna engeleem. Winneem par beedreem welli un launee gari. — Kad to wissu apdohmajam, tad redsam, fa rakstu wahreds pateefigs, Ebr. 10, 31: Breesmiga leeta irr, eekrist dsihwa Deewa rohkās. Isbihimees par to muhsu paschu labbuma deht un luhgsimees: Kungs pafargi muhs no elles!

Muhschiga dšihwošana. Tai nekristum muldeschanâ, un maldischanâ, tad lukkofim, ko raksti fakka par tizzigo laimibu debbests, kahda ta ihsti buhs. 1 Kor. 2, 9: Ko ajs naw redsejusi un ausa naw dšihredejusi un kas ne weena zilweka firdi naw nahjis, to Deews teem fataisjis, kas winnu mihto. Tad nu pirmkahrt: Schai dšihwibai pa wissam naw ne ka, ko ar muhschigahs dšihwošanas gohdibu nu laimibu warretu lihdsinagt; ta naw aprakstama, naw isdohmajama. — Par. 21, 1—3: Un es redseju jaunās debbests un jaunu senmi; jo pirmahs debbests un pirma semme bij sudduschas. Un es redseju to swehto pilsehtu, to jauno Jerusalemi (ta Kunga debbest draudsi) no Deewa nonahkam no debbestim, fataisitu, ka sawam wihram isgresnotu bruhti. Un es dširdeju leelu balsi no debbestim fakkam: Neds, Deewa dšihwohtis pee zilwekem, un winsch pee teem mahjohs un tee buhs winna laudis, un Deews pats buhs pee teem, winneem par Deewu. 22 u. 23 p.: Un es tanni neredseju ne weena deewa-namma; jo tas Kungs, tas wissuwarrenais Deews, irr winnas deewa-nams, un tas Jehrs; un tai pilsehtai faules newajaga neds mehnescha; jo Deewa gohdiba to apgaismo un winnas gaischums irr tas Jehrs. Ta tad ohtrkahrt: Semme buhs neisteizamâ gohdibâ apskaidrota; swehtee tur dšihwohs; Kristus winnu widdu, ar kurru tee muhschigâ swehtâ draudsi bā paliks. Shi pehdiga leeta (kurra?) ihsti buhs patti leelaka tizzigo laimiba. Wehl kahdas perschas, kurras te peederr. Kristus fakka: Nahkat schurp pee mannis, juhs manna Tehwa swehtitee, eemantojat to walsribu —. Prohti tee dšihwohs winnam tuhwmâ. Jahn. 12, 26: Kur es esmu, tur arr mans kalps buhs. 1 Jahn. 3, 2 fazzihis: Mehš winnam buhim lihdsigi; ta pat ka winsch, ar apskaidrotahm meefahm, dalku dabbutuschu pee Deewa luhšanas. — Trefschahrt: Swehta, muhschiga duffa. Par. 14, 13: Swehtigi tee mirruschee, kas eefsch ta Kunga nomirsi no scha brihscha! Teescham, tas Gars fakka, ka tee dus no sawahm darboschanahm un winnu darbi tohs pawadda. Ebr. 4, 9. 10: Wehl atleef swehta duffa Deewa laudim; jo kas winna duffa eegahjis, tas no saweem darbeem arri dus, ta ka Deews no saweem. — Zetturtkahrt: Par. 21, 4: Deews noschahwehs wissas affaras no winnu azzim, un nahwe wairs nebuhs, neds behdas neds brehkschana neds raises wairs buhs. To meeru ne kahds nemeers netrauzehs, jo wissas tahs leetas wairs nebuhs, kurras mums schei-

tan daschfahrt behdas, breshschanu un raises padarra. — Peektfahrt: Par. 7, 9—12: Es redseju leelu pulku, fo ne weens newarreja skaitiht, no wissadahm tautahm un ziltim un laudim un wallodahm, tee stahweja ta gohda-frehfla un ta Jehra preeschâ, argehrbti ar baltahm garrahm drehbehm un palmu-sarri rohkâs (schkhsiba un uswahreschana); tee fleedsa ar stipru balsi un fazzija: Ta pestischana peederr muhsu Deewam un tam Jehram zc. Ta tad wiinu meeru gan ne kahds nemeers netrauzehs, bet bes darba wiinu tomehr ne-buhs. Swehto darbs buhs, Deewa gohdibas skattischanahs un Deewa un Jesus flaweschana; scho gohdibu skattitees un isflaweht mums gan wessela muhschiba wajadsiga, un ir tad wehl mums teescham buhs jo deenas jo wairak fo atsicht un fo flaweht. — Seest-fahrt: 2 Kor. 5, 7: Meh's schein staigojam tizzibâ, ne skattischana. Prohti meh's skattisim, fo taggad til' tizzam; p. pr. ka Deews wissu ar mums labbi darrijs, ka wiensch muhs tehwischigi waddijis; skattisim Kristu, us fo schein tizzam; skattisim wissu swehtahs laimibas pillibu. Jo D. ds. 16, 11: Pee Deewa irr lihgsma-schana pilliba un mihliga buhschana pee wiina labbahs rohkâs muhschigi. 1 Kor. 13, 9—12: Moggums irr, fo meh's sinnanam, bet kad pilliba nahs, tad tas moggums isnihzih's. Schi atschichana un ta, kas tur buhs, ta pat lihdsinajahs, ka behrna simaschana pilliga wiira sinnanachana. Tur atschim waiga waigam.

Muhschiga. Muhschiga pasuschana; muhschiga dschwoschana. Weens irr breefmu-wahrds, ohtris preeka-wahrds; ta? Zif garra irr muhschiba? Klausatees lihdsibu. Kehniensch prassija gannapuilkam, kas sawu prahdigu atbildu deht tablu bij isflawehts: Zif garra irr muhschiba? Puifens atbildeja: Aisjubra irr leels dimanta kalns. Pa simtu gaddeem weenreis tur atskreen mas' putniensch un noslauka sawu knahbi pee wiina. Kad wifs kalns ta zaur putnixa knahbi buhs nodillis, tad buhs pirmais azzumirklis no muhschibas pa gallam. Tas ta faprotams: wisszeetakais afmins; til' lohti leels; tam zaur masa putnixa knahbi janodilst; tas putniensch nahf til' pa simtu gaddeem weenreis; kad tas afmins nodillis, tad naw muhschiba, bet til' weens azzumirklis no muhschibas pagallam. — Apdohmajat, behrni, muhschibas garrumu, un nepahrelaffat turpmaf scho ihfo wahrdiru til' weegli un neapdohmigi. Te man wehl prahta kriht perscha is kahdas wezzas dseefmas: Ak muhschiba, zif garra tu, kas mehrohs tawu garrumu! Kamehr ween Deews par

Deerwu buhs, taks elles ugguns dsests neklus, un tizzigeem buhs lihgfmbas. Ak preeks! ak mohkas muhschigas! Apdohma, zilweks, muhschibu!

Kahdu labbumu mums dohd ta mahziba par debbesim un elli? 1 Tim. 6, 12: Sagrahb' muhschigo dschwoschanu, us ko effi aizi-nahts. Wihl. 2, 12: Dsennatees us to, ka swehti tohpat, ar bih-jaschanohs un drebbschanu. Gal. 6: Nepeewillatees! Deews nelaischahs apfmeetees. Jo ko zilweks fehj, to paschu winsch arr plaus. Kas us meesu fehj, tas no meefas samaitaschanu plaus; bet kas us garru fehj, tas plaus no garra muhschigo dschwoschanu. — Us ko tad nu schi mahziba muhs flubbina? Sagrahbat; dsennatees; nepeewillatees; fehjat us garru, ne us meesu. — Ebr. 6, 5 fakka, ka jau scheitan nahkoschahs pafaules spehki irr baudami; pr. sche jau warr to laimibu dabbuht pabaudiht, kas tur buhs. Un Jahr, 3, 36: Kas eefsch ta Dehla tizz, tam irr muhschiga dschwiba. Us kahdu wihsi to warr dabbuht pabaudiht? Ra tur fazzihts: tizziba un tanni meerà un preekà, kas firde tad pilda, lai nahktu, kas nahkdams. Schi nahkoschahs pafaules spehku baudischana tad arr padarra, ka pafaule mums neeziga un neleetiga isslattahs; ka grehti israhdahs, ta ta leeta, no furras pahr wissu wairak jabihstahs; ka firde ilgodamahs ilgojahs gluschi un pa wissam nahkoschahs pafaules gohdibu skattitees, un kahro no schejenes schirtees un debbesis buht. Ds. gr. 628, 1 un 5 p.: Kad es nahkschu, fur tee dschw 2c.